

2013

Analýza pojistného trhu IV, rok 2011

Projekt Technické univerzity v Liberci,
Ekonomické fakulty, Katedry pojišťovnictví

Financovaný Nadačním fondem
pro podporu vzdělávání v pojišťovnictví

ANALÝZA POJISTNÉHO TRHU IV

2011

PROJEKT TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA POJIŠŤOVNICTVÍ

**FINANCOVANÝ NADAČNÍM FONDEM PRO PODPORU VZDĚLÁVÁNÍ
V POJIŠŤOVNICTVÍ**

ŘEŠITELSKÝ TÝM: KARINA MUŽÁKOVÁ, ŽANETA BOUČKOVÁ, IRENA FUJEROVÁ, ANDREA KOBÍK VALIHOVÁ,
JAN JEŽDÍK, JAN ŮHM,

Obsah

OBSAH	3
1. CÍLE PROJEKTU	5
2. POJISTNÝ TRH V ROCE 2011	6
2.1 MAKROEKONOMICKÉ ÚDAJE	7
2.3 POHLED NA POJISTNÝ TRH.....	8
2.3.1 PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ.....	8
2.3.1 POČET POJISTNÝCH SMLUV V KMENI	9
2.3.2 VZTAH ŽIVOTNÍHO A NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	10
3. ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	11
3.1 PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ.....	11
3.1.1. POHLED NA TRH ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ PROSTŘEDNICTVÍM POMĚROVÝCH UKAZATELŮ.....	11
3.1.2 VÝVOJ KONKURENCE NA TRHU ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ.....	15
3.2 TRH ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ PODLE JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ	16
3.2.1 POJIŠTĚNÍ ZA JEDNORÁZOVÉ POJISTNÉ	17
3.2.2 POJIŠTĚNÍ ZA BĚŽNĚ PLACENÉ POJISTNÉ.....	20
3.2.3 ANALÝZA POJIŠTĚNÍ ZA JEDNORÁZOVÉ POJISTNÉ	25
3.2.4 SEZÓNŇÍ DEKOMPOZICE	26
3.2.5 VZTAH K ÚROKOVÝM SAZBÁM	27
3.2.6 VZTAH K POJIŠTĚNÍ VKLADŮ	28
3.3 POHLED NA VYBRANÉ POJIŠŤOVNY	31
3.4 POROVNÁNÍ VYBRANÝCH POJISTITELŮ.....	34
4. AKTUÁLNÍ OTÁZKY POJISTNÝCH TRHŮ – PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ	38
4.1 VÝVOJ POČTU A VĚKOVÉHO SLOŽENÍ ÚČASTNÍKŮ	38
4.2 PŘÍSPĚVKY ÚČASTNÍKŮ VE VZTAHU K PRŮMĚRNÉ MZDĚ A HDP	41
4.3 ZHODNOCENÍ PROSTŘEDKŮ ÚČASTNÍKŮ VS. MÍRA INFLACE	42
4.5 ZPŮSOBY VÝPLATY DÁVEK ÚČASTNÍKŮM PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	44
4.6 ZÁVĚR	45
5. TRH NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	46
5.1 TRH NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ PODLE VÝVOJE PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO	47
5.2 POZICE POJIŠŤOVEN V NEŽIVOTNÍM POJIŠTĚNÍ	48
5.3 POJIŠTĚNÍ MOTOROVÝCH VOZIDEL	49

5.3.1 ÚVOD	49
5.3.2 HAVARIJNÍ POJIŠTĚNÍ	50
5.3.2.1 Pohled na trh.....	50
5.3.2.2 Koncentrace v odvětví	50
5.3.2.3 Sezonní dekompozice	51
5.3.3 POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU PROVOZEM VOZIDLA	53
5.3.3.1 Pohled na trh.....	53
5.3.3.2 Koncentrace trhu	54
5.3.3.3 Sezonní dekompozice	55
5.3.4 ZÁVĚR.....	56
5.5 POJIŠTĚNÍ PODNIKATELŮ	58
5.5.1 POHLED NA TRH PODNIKATELSKÝCH POJIŠTĚNÍ	58
5.5.2 PŘEHLED DALŠÍCH POMĚROVÝCH UKAZATELŮ.....	62
5.5.3 VÝVOJ KONKURENCE NA TRHU PODNIKATELSKÝCH POJIŠTĚNÍ	66
5.6 ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ	68
5.6.1 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO HRUBÉHO POJISTNÉHO ČLENŮ ČAP	68
5.6.3 DOTACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR.....	72
5.6.4 VÝVOJ JEDNOTLIVÝCH KOMPONENT V ZEMĚDĚLSTVÍ	73
5.6.5 ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	79
5.6.6 VYBRANÉ UKAZATELE ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE	82
5.6.6 VYBRANÉ UKAZATELE LESNICTVÍ.....	84
5.6.7 PROPOJIŠTĚNOST	87
5.7 PERSONÁLNÍ POJIŠTĚNÍ	90
5.7.1 POMĚROVÉ UKAZATELE PRO POJIŠTĚNÍ DOMÁCNOSTI A POJIŠTĚNÍ BUDOV A STAVEB (OBYVATEL).....	91
5.7.1.1 Pojistné na obyvatele.....	91
5.7.1.2 Pojistné na obyvatele k průměrné mzdě	92
5.7.1.3 Podíl pojistného na HDP	93
5.7.2 SROVNÁNÍ POJIŠTĚNÍ DOMÁCNOSTI A POJIŠTĚNÍ BUDOV A STAVEB (OBYVATEL) DLE VYBRANÝCH UKAZATELŮ	94
5.7.2.1 Ukazatele pojištění domácnosti.....	94
5.7.2.2 Ukazatele pojištění budov a staveb (obyvatel).....	96
5.7.3 VÝVOJ UKAZATELŮ U POJIŠTĚNÍ DOMÁCNOSTI A POJIŠTĚNÍ BUDOV A STAVEB (OBYVATEL)	98
<u>ZÁVĚRY</u>	<u>103</u>

1. Cíle projektu

Katedra pojišťovnictví Ekonomické fakulty Technické university v Liberci je jedním z mála specializovaných pracovišť, které se věnuje výuce a vědecké práci v oboru pojišťovnictví.

V zájmu spolupráce mezi Universitou a praxí, za podpory Nadačního fondu na podporu vzdělávání v pojišťovnictví vznikl projekt, který si dal za cíl zpracovat Analýzu pojistného trhu z pohledu nezávislé a odborně zdatné instituce. První fáze projektu, která proběhla v akademickém roce 2008/09 se zaměřila na životní pojištění. Druhá fáze projektu, která proběhla v akademickém roce 2009/10 se zaměřila na neživotní pojištění. Třetí fáze projektu, která proběhla v akademickém roce 2010/11 byla zaměřena především na aktualizaci dostupných údajů potřebných pro aktualizaci stávajících analýz. Čtvrtá fáze projektu šla ruku v ruce s fází třetí až na zařazení nového aspektu do analýz, a to vybrané otázky penzijního připojištění (spoření) a také v analýze zemědělského pojištění přibyla analýza základních ukazatelů lesnictví.

Klíčovým a dlouhodobým cílem projektu je přinášet nezávislý pohled na trh a na druhé straně připravit pro studenty a doktorandy podnětné prostředí, které umožní teoretické poznatky uplatnit v praxi.

2. Pojistný trh v roce 2011

Na úvod k zhodnocení toho, jak si pojistný trh v ČR vedl v roce 2011 je nutné zmínit, že ČAP, z jejichž dat analýzy vycházejí, změnil ČAP v roce 2011 oproti předchozím rokům metodiku výpočtu u jednorázového pojistného, a to tak, že nyní provádí jeho korekci na bázi 10 let. V analýzách proto vycházíme z dat zpětně upravených a to z důvodu, aby nedošlo ke zkreslení jednotlivých analýz.

Pojistný trh prošel krizovým obdobím hospodářského poklesu a hrozby finanční krize prakticky bez úhony. Rok 2010 nastartoval růst předepsaného pojistného a vrátil se k tempu růstu, které bylo v posledním roce před recesí. Pojišťovny prokázaly i přes pokles svoji dobrou kondici a vesměs svým akcionářům přinesly pozitivní výsledky. V roce 2011 pak došlo ke zpomalení růstu celkového předepsaného hrubého pojistného (spíše k poklesu, a to o -0,69 % v roce 2011 oproti hodnotě roku 2010). Dále také zpomalil růst jednorázově placeného životního pojištění o -0,272 % v roce 2011 oproti roku 2010. Rovněž tak došlo ke zpomalení růstu u předepsaného hrubého pojistného neživotních pojištění o -1,36 % v roce 2011 oproti roku 2010.

Duopol prezentovaný finančními skupinami VIG (Viena insurance group: Kooperativa pojišťovna, a.s., Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.; Pojišťovna České spořitelny, a.s.)¹ a Generali/PPF holding (Česká pojišťovna, a.s.; Generali pojišťovna, a.s.; Česká pojišťovna ZDRAVÍ, a.s.)² zaznamenal v roce 2010 ztráty tržního podílu. Tlak menších pojistitelů je patrný zejména v pojištění motorových vozidel a v životním pojištění. V roce 2011 lze spatřovat zvyšující se tržní podíl v životním pojištění u VIG (oproti roku 2010 zvýšila tato skupina svůj tržní podíl v životním pojištění o více než 10 procentních bodů).

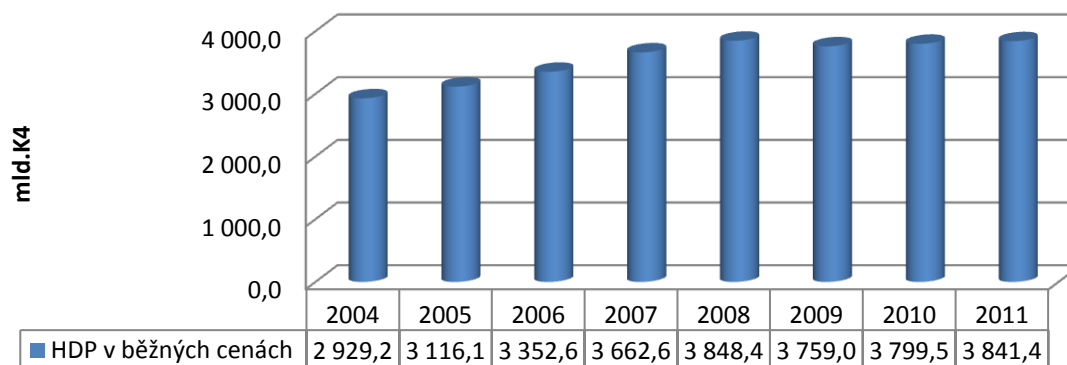
Cenová konkurence na trhu se stupňuje, zejména v oblasti pojištění motorových vozidel a nově rovněž v rizikových složkách životního pojištění. Z výsledků jednotlivých pojišťoven v oblasti dosaženého zisku je ale zřejmé, že ceny nedosáhly svého dna. Je zjevné, že dochází ke „komodizaci“ jednotlivých produktů a zákazníci se stále více orientují na cenu, když jak kvalita služeb, tak i finanční jistota dosáhly slušného standardu.

¹ členové k roku 2012

² členové k roku 2012

2.1 Makroekonomické údaje

Pro poměrování výkonnosti pojistného trhu považujeme za významné zabývat se vývojem HDP, vývojem počtu obyvatel a vývojem průměrného výdělku.

Obrázek 1: Hrubý domácí produkt v běžných cenách (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obyvatelstvo	10 206 923	10 234 092	10 266 646	10 322 689	10 429 692	10 491 492	10 517 247	10 496 672
Meziroční vývoj v %	–	0,27	0,32	0,54	1,03	0,59	0,24	-0,20

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v České republice

Zdroj: ČSÚ

	Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nominální průměrná měsíční mzda	(Kč)	20545	21674	22908	24604	26349	26677	26881	25645
Reálná průměrná měsíční mzda	(Kč)	19985	21270	22349	23934	24787	26413	26484	25167
Mediány hrubých měsíčních mezd	(Kč)	17706	18589	19512	20908	22217	22229	22608	21826
Míra inflace	(%)	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9

Tabulka 2: Vývoj nominální měsíční průměrné mzdy v ČR

Zdroj: statistiky ČSÚ, vlastní výpočty

Pozn.:

Reálná mzda = Nominální mzda/index míry inflace

2.3 Pohled na pojistný trh

2.3.1 Předepsané pojistné

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Jednorázově placené pojistné (v tis. Kč)	14 447 100	12 375 232	12 579 623	17 021 789	16 506 233	18 309 979	28 928 756	28 141 784
Meziroční vývoj	–	-14,34 %	1,65 %	35,31 %	-3,03 %	10,93 %	58,00 %	-2,72 %
Běžně placené pojistné (v tis. Kč)	29 753 864	32 541 971	34 653 209	37 100 175	39 778 293	40 843 102	41 593 506	42 461 311
Meziroční vývoj	–	9,40 %	6,50 %	7,10 %	7,20 %	2,70 %	1,80 %	2,09 %
Celkové předepsané pojistné ŽP (v tis. Kč)	44 200 964	44 917 203	47 232 832	54 121 964	56 284 526	59 153 081	70 522 262	70 603 095
Meziroční vývoj	–	1,60 %	5,16 %	14,59 %	4,00 %	5,10 %	19,22 %	0,11 %
Celkové předepsané pojistné NŽP (v tis. Kč)	67 349 479	70 794 543	73 016 099	76 338 076	80 308 513	83 903 624	84 231 496	83 083 478
Meziroční vývoj	–	5,12 %	3,14 %	4,55 %	5,20 %	4,48 %	0,39 %	-1,36 %
Celkové předepsané pojistné (v tis. Kč)	111 550 443	115 711 746	120 248 931	130 460 040	136 593 039	143 056 705	154 753 758	153 686 573
Meziroční vývoj	–	3,73 %	3,92 %	8,49 %	4,70 %	4,73 %	8,18 %	-0,69 %

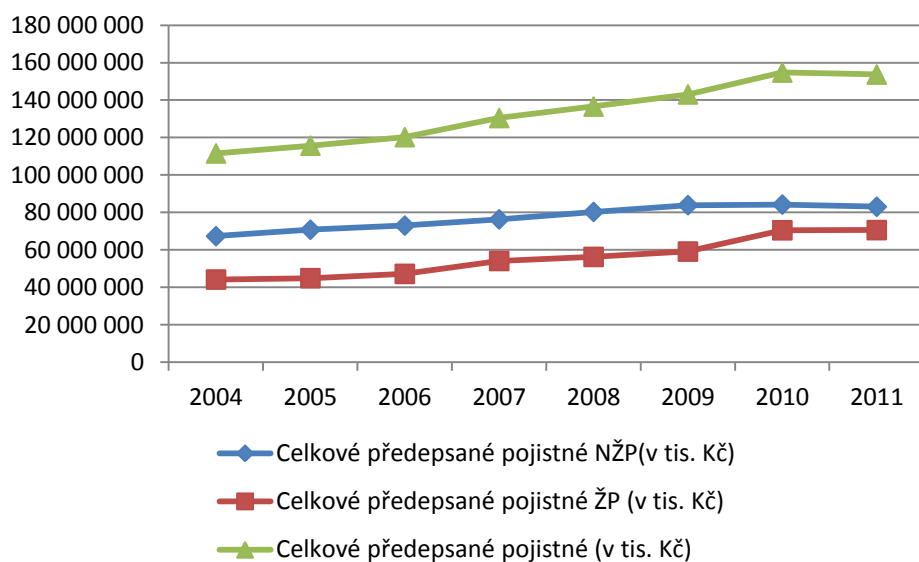
Tabulka 3: Vývoj předepsaného pojistného včetně meziročního vývoje

Zdroj: ČAP, vlastní výpočet

Celkové předepsané pojistné v roce 2007 narostlo oproti roku 2006 o více než 8 %. Struktura růstu v tomto roce není pro pojistitele ale optimální. Tahounem růstu se stalo životního pojištění za jednorázově placené pojistné, které, jak je uvedeno dále se potýká s významnou volatilitou a je závislé zejména na obchodních akcích jednotlivých pojistitelů, kteří nabízejí pro klienty výhodné zhodnocení pojistného. Pro budoucnost bude obtížné udržet výši předepsaného pojistného v tomto odvětví a nelze předpokládat, že možné výpadky v jednorázovém pojistném budou nahrazeny předepsaným pojistným v ostatních druzích pojištění. K dalšímu masovému nárůstu celkového předepsaného pojistného došlo v roce 2010, kdy bylo opět tahounem tohoto růstu jednorázově placené životní pojištění. Velice zajímavou hodnotou je pak pokles – a to jediný meziroční pokles celkového předepsaného hrubého pojistného za sledované období – v roce 2011, kdy celkový předpis hrubého pojistného klesl o 0,69 procentního bodu oproti roku 2010. Tento pokles je způsoben poklesem jednorázově placeného pojistného v daném roce a rovněž na něj měl v tomto roce vliv i pokles celkového předepsaného pojistného v neživotních pojištění.

Výše pojistného za jednorázově placené pojistné pak ovlivňuje další měřitelné údaje pojistného trhu.

Vývoj předepsaného hrubého pojistného životních a neživotních pojištění (včetně celkového) přehledně ilustruje níže uvedený obrázek, ze kterého je patrné, že průběh vývoje celkového předepsaného pojistného odráží průběh vývoje předepsaného hrubého pojistného životních pojištění.

Obrázek 2: Vývoj předepsaného hrubého pojistného životních a neživotních pojištění (v tis. Kč)
Zdroj: ČAP

2.3.1 Počet pojistných smluv v kmeni

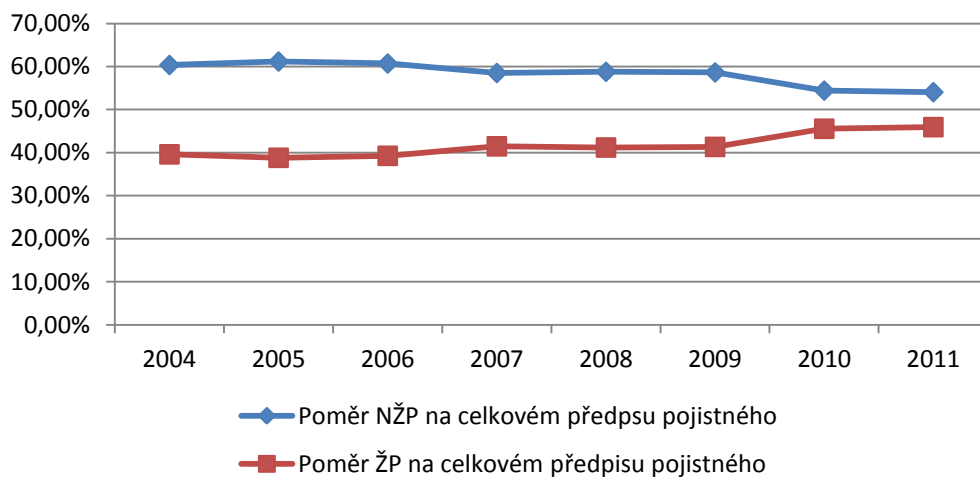
Jak bylo avizováno v Analýze pojistného trhu I, existují velké disproporce v měkkých datech pojišťoven, zejména v počtu pojistných smluv v kmeni. Tato data i nadále slouží spíše jako marketinková oznámení. I v roce 2009 pojišťovny zásadně snížily základnu a vykázaly tak přírůstek v počtu pojistných smluv v kmeni. V roce 2010 však pojišťovny již zásadně základnu nesnižovaly, a proto byl vykázán počet smluv v kmeni téměř shodný se skutečností. Rok 2011 bude možné hodnotit, až budou známé údaje za rok 2012, které ČAP publikuje ve svých výročních.

	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet smluv v kmeni	22 550	23 894	24 665	25 167	25 225	26 046
Počet smluv v kmeni životního pojištění						
Údaje z roku 2007	10 086	10 423				
Údaje z roku 2008		8 269	8 657			
Údaje z roku 2009			7 699	8 202		
Údaje z roku 2010				6 879	6 791	

Údaje z roku 2011					6 811	6 638
Úprava základny		79,33 %	88,93 %	83,87 %	100,3 %	–

Tabulka 4: Počet pojistných smluv v kmeni
Zdroj: ČAP

2.3.2 Vztah životního a neživotního pojištění

Obrázek 3: Vzájemný poměr předepsaného pojistného životních a neživotních pojištění
Zdroj: ČAP

Vzájemný poměr mezi předepsaným pojistným z životního a z neživotního pojištění je stále ve prospěch neživotního pojištění, byť v posledních letech životní pojištění posiluje. V roce 2011 došlo k výraznějšímu přiblížení a rozdíl mezi oběma typy pojištění činí již pouze necelých 5 procentních bodů.

3. Životní pojištění

3.1 Předepsané pojistné

3.1.1. Pohled na trh životního pojištění prostřednictvím poměrových ukazatelů

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pojistné na obyvatele*	4 331 Kč	4 386 Kč	4 601 Kč	5 243 Kč	5 397 Kč	5 638 Kč	6 705 Kč	6 726 Kč

Pozn.: * na všechny obyvatele včetně novorozenců a důchodců, za členy

ČAP

Tabulka 5

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pojistné na obyvatele k průměrné mzdě	1,76 %	1,69 %	1,67 %	1,78 %	1,71 %	1,76 %	2,08 %	2,19 %

Tabulka 6

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Podíl pojistného za ŽP na HDP	1,51 %	1,44 %	1,41 %	1,48 %	1,46 %	1,57 %	1,86 %	1,84 %
Z toho								
Jednorázové pojistné	0,49 %	0,40 %	0,38 %	0,46 %	0,43 %	0,49 %	0,76 %	0,73 %
Běžně placené pojistné	1,02 %	1,04 %	1,03 %	1,01 %	1,03 %	1,09 %	1,09 %	1,11 %

Tabulka 7

Trh životního pojištění v roce 2011 zaznamenal drobný nárůst, a to jen o 0,11 % oproti roku 2010. Nutno však zdůraznit, že byl v roce 2011 udržen trend růstu u následujících poměrových ukazatelů: pojistného na obyvatele, pojistného na obyvatele k průměrné mzdě. Ze sledovaných ukazatelů však došlo v roce 2011 k poklesu poměru podílu celkového pojistného za ŽP na HDP, který byl způsoben poklesem poměru jednorázového pojistného na HDP, přičemž byl tento pokles brzděn nárůstem poměru běžně placeného pojistného na HDP.

Všechny pojišťovny v pořadí podle roku 2011*).

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká pojišťovna	36,10%	33,40%	28,00%	25,20%	25,00%	23,00%	22,20%	18,70%
Pojišťovna České spořitelny	7,40%	5,40%	9,30%	11,90%	11,70%	11,60%	12,10%	14,01%
Kooperativa pojišťovna	12,40%	13,40%	13,30%	12,80%	13,20%	13,00%	11,80%	12,41%
ČSOB pojišťovna	7,70%	8,80%	9,40%	10,10%	9,60%	9,40%	8,90%	11,59%
Komerční pojišťovna	6,40%	5,40%	5,00%	3,50%	3,00%	7,70%	12,30%	9,34%
ING životní pojišťovna	12,10%	12,50%	12,60%	13,50%	14,00%	10,40%	8,50%	8,43%
Allianz pojišťovna	3,90%	4,30%	4,50%	4,80%	4,80%	5,00%	5,10%	5,29%
Generali pojišťovna	2,80%	3,50%	4,20%	4,40%	4,60%	4,40%	4,00%	3,95%
AXA (Winterthur)	2,60%	3,30%	3,10%	3,10%	2,60%	3,50%	3,70%	3,95%
Česká podnikatelská pojišťovna	1,80%	2,00%	2,30%	2,30%	2,50%	2,80%	2,60%	2,82%
Amcico ALG Life	3,80%	3,80%	3,60%	3,30%	3,30%	3,10%	2,70%	2,69%
Uniq pojišťovna	1,20%	1,40%	1,80%	2,10%	2,10%	2,00%	1,80%	2,14%
Aviva, životní pojišťovna	1,30%	1,70%	1,50%	1,50%	1,60%	1,30%	1,40%	1,73%
Aegon, pojišťovna	0,00%	0,00%	0,20%	0,40%	0,60%	1,10%	1,30%	1,64%
Victoria Volksbanken, pojišťovna	0,30%	0,40%	0,30%	0,40%	0,50%	0,50%	0,50%	0,50%
Wüstenrot, životní pojišťovna	0,00%	0,40%	0,40%	0,40%	0,50%	0,50%	0,60%	0,44%
Pojišťovna Cardif	0,20%	0,30%	0,40%	0,40%	0,40%	0,40%	0,40%	0,35%
Hasičská vzájemná pojišťovna	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%

Tabulka 8: Pořadí pojišťoven dle podílu na předepsaném pojistném životních pojištění v %

Zdroj: ČAP

Pozn.: *) do analýz nebyly zahrnuty pojišťovny Maxima a DR Leben

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkové předepsané pojistné ŽP	44 200 964	44 917 203	47 232 832	54 121 964	56 284 526	59 153 081	70 522 262	70 603 095
Meziroční vývoj		1,60%	5,16%	14,59%	4,00%	5,10%	19,22%	0,11%

Tabulka 9: Meziroční vývoj celkového předepsaného hrubého pojistného životních pojištění

Zdroj: ČAP

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
TOP 1	36,10%	33,40%	28,00%	25,20%	25,00%	23,00%	22,20%	22,66%
TOP 2	48,50%	46,90%	41,20%	38,70%	39,00%	36,00%	34,50%	39,64%
TOP 5	63,70%	73,60%	72,50%	73,40%	73,50%	67,40%	67,40%	78,66%
TOP 10	95,10%	93,80%	93,00%	92,60%	91,90%	91,10%	91,40%	94,60%

Tabulka 10: Rozdělení pojišťoven do skupin podle pořadí v jednotlivých letech

Zdroj: data ČAP - vlastní výpočet

Vedoucí pojistitel ztrácel do roku 2010 tržní podíl. Propad byl pozvolný a dlouhodobý. Ale v roce 2011 opět začal jeho tržní podíl růst, sice jen o 0,46 procentního bodu (oproti roku 2010). Hlavním důvodem jeho poklesu tržního podílu se jevílo nevýrazné postavení v „podílu na přírůstku trhu“. Šlo

zřejmě o kombinaci dožití pojistných smluv za běžně placené pojistné a skutečnosti, že nové prodeje (produkce) neodpovídaly celkovému tržnímu podílu. Vedoucí pojistitel zřejmě nezachytil strukturální změnu v prodeji běžně placeného pojistného, kdy kapitálové pojištění je nahrazováno investičním pojištěním.

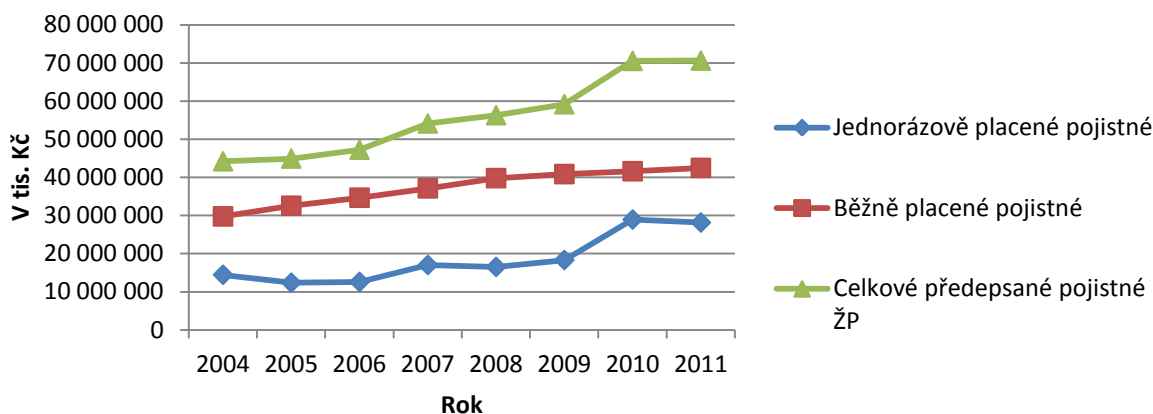
V roce 2009 došlo k podstatné změně v tom, že trh na úrovni TOP 5, kde předcházející 4 roky posiloval koncentraci, velmi rychle dekoncentroval. Je zřejmé, že konkurence od spodu zesílila a v tržním podílu oslabil celá první pětka pojišťoven. V roce 2011 však již trh opět koncentroval a TOP 5 posílila svůj tržní podíl o více než 10 procentních bodů (oproti roku 2010).

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
VIG	14,20%	15,40%	15,60%	15,10%	28,80%	27,44%	26,56%	30,37%
Generali/PPF holding ³	38,90%	36,90%	32,10%	29,60%	29,60%	27,36%	26,23%	22,66%
celkem	53,10%	52,30%	47,70%	44,60%	58,40%	54,80%	52,79%	53,03%

Tabulka 11: Propojené skupiny (podíly v ŽP)

Zdroj: Data ČAP, vlastní výpočet

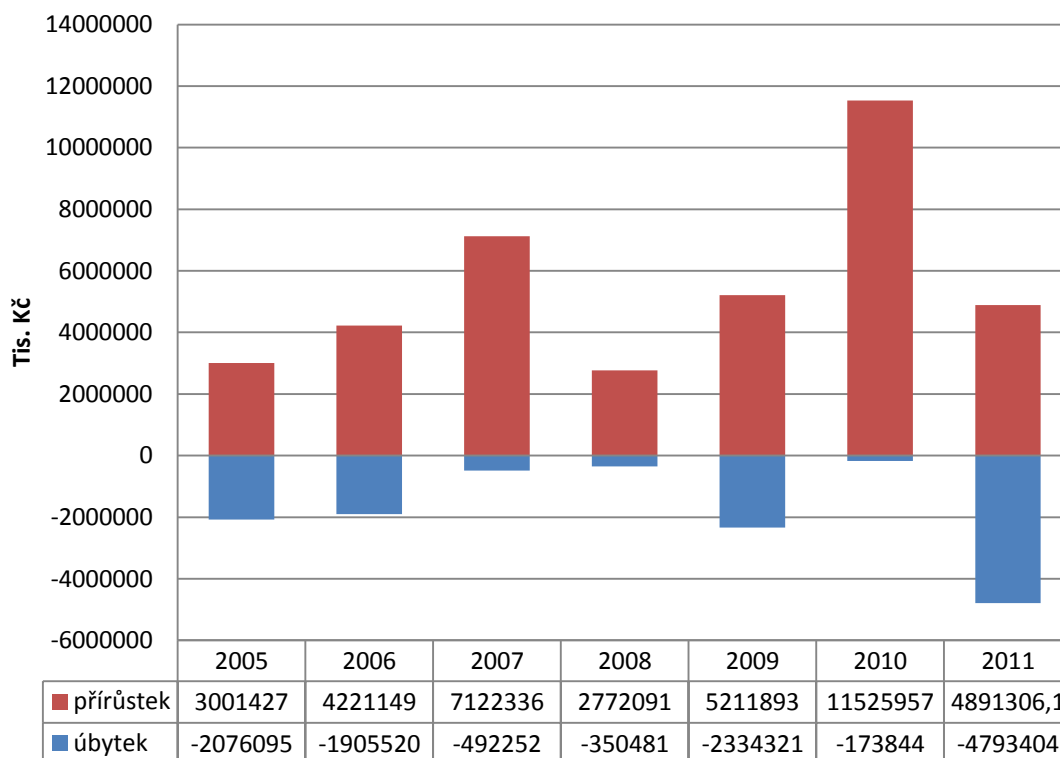
Na trhu působí dvě propojené skupiny, VIG a Generali/PPF z dosavadních výsledků se jeví, že existence těchto skupin nevedla k zásadní změně podílů na trhu. Růst VIG v roce 2008 jde na vrub akvizice pojišťovny České spořitelny, spojení Generali a ČP pak znamenalo udržení společného tržního podílu. V roce 2009 obě skupiny na tržním podílu ztratili, ale i přes ztrátu více než jednoho procentního bodu na tržním podílu se VIG vyhoupl před Generali/PPF holding o 0,08 %. V roce 2010 opět obě skupiny ztratili na tržním podílu, ale VIG se vyhoupl před Generali/PPF holding o 0,33 %. Rok 2011 přinesl s sebou překvapení, a to posílení skupiny VIG o více než 3,81 procentních bodů (oproti roku 2010). Posílení skupiny je dáno tím, že všichni tři členové vykazovaly v roce 2011 nárůsty v předpisu hrubého pojistného ŽP. I druhá skupina však v roce 2011 ztratila, a to o 3,57 procentního bodu (oproti roku 2010). Tato ztráta je způsobená tím, že oba členové, kteří působí v ŽP v roce 2011 oproti roku 2010 vykázali nižší předpis hrubého pojistného ŽP (např. Česká pojišťovna v roce 2011 v ŽP ztratila 2,45 mld. Kč oproti roku 2010, což je 3,41 % z celkového předpisu ŽP za rok 2011).

Obrázek 4: Pohyby na trhu

Zdroj: ČAP

³ Skupina Generali/PPF holding vznikla v roce 2007 – v předcházejících letech jde o součet čísel dvou nezávislých společností a jejich součet má pouze informativní charakter

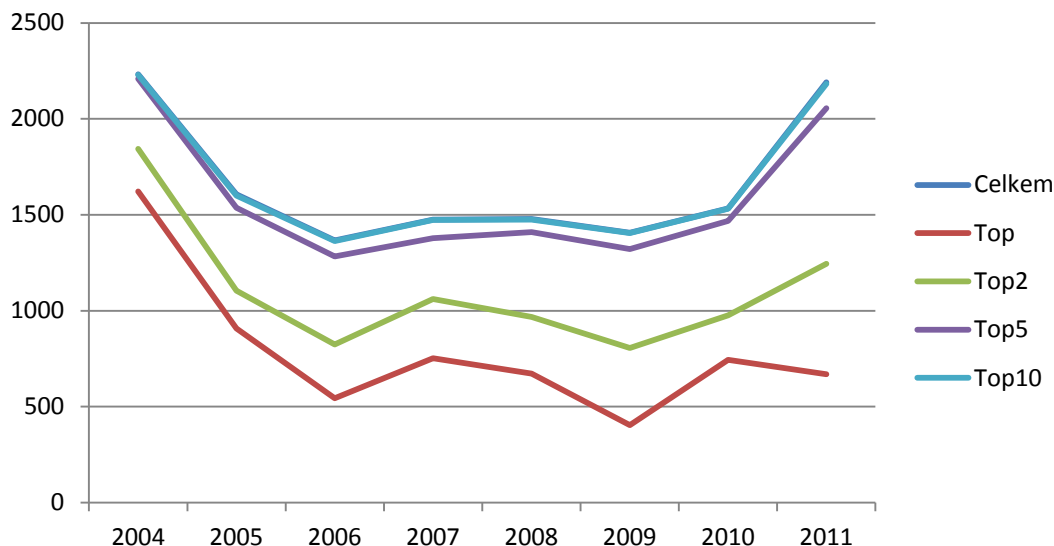

Obrázek 5: Pohyby na trhu – přírůstky a úbytky předepsaného hrubého pojistného ŽP na trhu (v tis. Kč)
Zdroj: ČAP

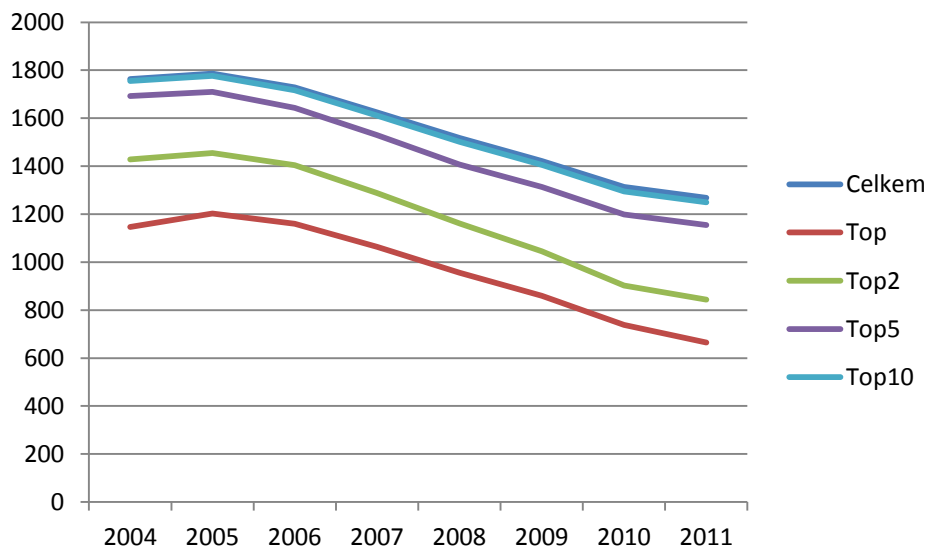
Tento graf znázorňuje na jedné straně přírůstky předepsaného pojistné těch pojišťoven, které zaznamenaly růst a na záporné straně ztráty těch pojišťoven, které v jednotlivých letech zaznamenaly pokles předepsaného pojistného. Je vidět, že po turbulentních letech 05 a 06, kdy některé pojišťovny masivně ztrácely tržby, dochází ke stabilizaci. (je nutno podotknout, že Česká pojišťovna přechodem vykazování na IFSR v roce 2005 snížila své předepsané pojistné o více než 1,5 mld. Kč oproti metodice používané v CAS). V roce 2009 nastala další silná turbulence na trhu, kdy došlo k dalšímu přerozdělování trhu v oblasti produktů za jednorázové pojistné. Komerční pojišťovna dosáhla meziročního přírůstku přes 2,8 mld. Kč, naopak ING pojišťovna meziročně ztratila více než 1,7 mld. Kč. Rok 2010 byl pro pojišťovny rokem dalších změn na trhu. Nejvyššího meziročního přírůstku předepsaného hrubého pojistného životních pojištění dosáhla opět Komerční pojišťovna a to více než 4,1 mld. Kč., dále posílila Česká pojišťovna, a. s. a to o více než 2 mld. Kč. Největší pokles zaznamenala ING životní pojišťovna a to o více než 172 mil. Kč. V roce 2011 byla suma úbytků za sledované období největší. Největší úbytky v předpisu hrubého pojistného ŽP oproti roku 2010 zaznamenaly Česká pojišťovna a Komerční pojišťovna. Naopak největší přírůstky zaznamenala v roce 2011 (oproti hodnotě v roce 2010) ČSOB Pojišťovna a Pojišťovna České spořitelny.

3.1.2 Vývoj konkurence na trhu životního pojištění

O zdraví konkurenčního prostředí na trhu nejlépe vypovídá Herfindalův index, který se ve sledovaném období vyvíjel pro jednotlivé druhy životního pojištění (viz níže uvedené obrázky).

Obrázek 6: Vývoj konkurence na trhu jednorázového pojistného životních pojištění
Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 7: Vývoj konkurence na trhu běžně placeného pojistného životních pojištění
Zdroj: vlastní zpracování

Na trhu jednorázově placeného pojistného ŽP docházelo v letech 2004–2006 k dekoncentraci trhu, následně další rok se trh koncentroval, poté opět během dvou let se dekoncentroval a poté z celkového hlediska se opět do roku 2011 koncentruje.

Je zjevné, že i přes drobné výkyvy index v rámci trhu běžně placeného pojistného klesá. Trh se dekoncentruje a vytváří se silně konkurenční prostředí.

3.2 Trh životního pojištění podle jednotlivých druhů

V dalším oddíle jsme se zaměřili na jednotlivé druhy životního pojištění, protože v nich dochází k rozdílnému vývoji jak v předepsaném pojistném, tak i v pozici jednotlivých pojišťoven. Z předcházející kapitoly víme, že největší konkurence se odehrává na trhu investičního životního pojištění, protože Herfindalův index je nejnižší a má prudce klesající hodnotu.

Trh jsme rozdělili do dvou skupin:

- Trh jednorázového pojistného - jde o pojistné produkty, které jsou sjednávány za jednorázové pojistné, nebo o předepsané pojistné, které je jednorázově vkládáno k produktům za běžné pojistné
- Trh běžně placeného pojistného – jde o produkty za běžné pojistné (měsíční, čtvrtletní, pololetní roční)

3.2.1 Pojištění za jednorázové pojistné

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Komerční pojišťovna	2 152 506	1 735 666	1 493 461	934 202	563 792	3 669 481	7 895 510	5 784 510
ČSOB pojišťovna	1 070 835	1 668 991	2 103 813	2 992 747	2 855 216	2 976 860	3 608 747	5 366 676
Pojišťovna České spořitelny	2 075 034	1 016 052	2 935 944	4 667 966	4 312 619	3 682 617	4 393 026	5 090 835
Kooperativa pojišťovna	1 473 805	1 670 060	1 743 479	2 030 042	2 169 153	2 403 175	3 037 758	3 068 604
Česká pojišťovna	5 818 438	3 729 971	1 408 308	1 462 626	1 693 351	1 628 996	4 350 454	2 261 186
Allianz, pojišťovna	264 834	365 329	512 793	905 216	873 796	1 160 206	1 749 988	1 776 729
AXA, životní pojišťovna	348 877	691 088	618 184	735 777	312 665	732 757	1 037 021	1 155 722
ING životní pojišťovna	333 047	424 249	515 845	1 715 550	2 159 280	578 318	764 288	958 014
Česká podnikatelská pojišťovna	246 085	296 128	468 692	545 337	618 646	725 610	745 101	919 000
Aviva, životní pojišťovna	140 530	271 098	195 257	191 998	202 345	69 492	172 928	388 282
Uniqa pojišťovna	45 006	50 070	56 499	78 993	80 286	89 297	125 018	357 083
Aegon, životní pojišťovna	0	0	46 780	133 743	72 044	179 750	231 713	327 696
Generali pojišťovna	242 034	313 658	377 280	440 256	352 432	150 581	298 248	234 084
Amcico AIG Life	176 670	102 982	57 507	93 054	121 648	81 654	143 679	219 378
Victoria pojišťovna	7 155	10 667	6 628	53 292	85 897	126 306	166 925	134 905
Wüstenrot, životní pojišťovna	52 244	29 223	39 153	40 990	33 063	54 879	208 352	99 080
Celkem	14 447 100	12 375 232	12 579 623	17 021 789	16 506 233	18 309 979	28 928 756	28 141 784

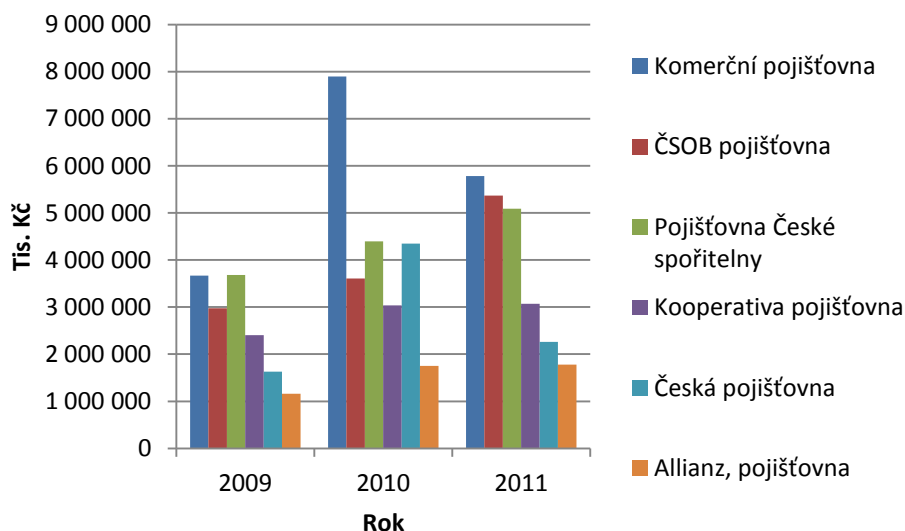
Tabulka 8: Pořadí pojišťoven podle předepsaného pojistného v pojištěních za jednorázové pojistné (v tis. Kč)
Zdroj: ČAP

Postavení jednotlivých subjektů se v čase mění. Česká pojišťovna po významném propadu v letech 2006 a 2007 předepsané pojistné z životního pojištění za jednorázové pojistné stabilizovala zhruba na třetině předcházejících tržeb a naopak na přední pozici tržního podílu se dostávají pojišťovny využívající bankovní síť. Meziroční pohyby jsou významné. Klíčové je, jak se té které pojišťovně podaří nastavit produkty v konkurenci se spořicími produkty ostatních finančních institucí.

Pro pojistný trh je příznivá zpráva v tom, že po mírném propadu pojistného v roce 2008 došlo v roce 2009 k zajímavému růstu, který pokračoval až do roku 2010. V roce 2011 došlo pak ke zpomalení tohoto růstu – došlo tedy k mírnému poklesu o 2,72 % oproti roku 2010..

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Jednorázově placené pojistné	14 447 100	12 375 232	12 579 623	17 021 789	16 506 233	18 309 979	28 928 756	28 141 784
Meziroční vývoj		-14,34%	1,65%	35,31%	-3,03%	10,93%	58,00%	-2,72%

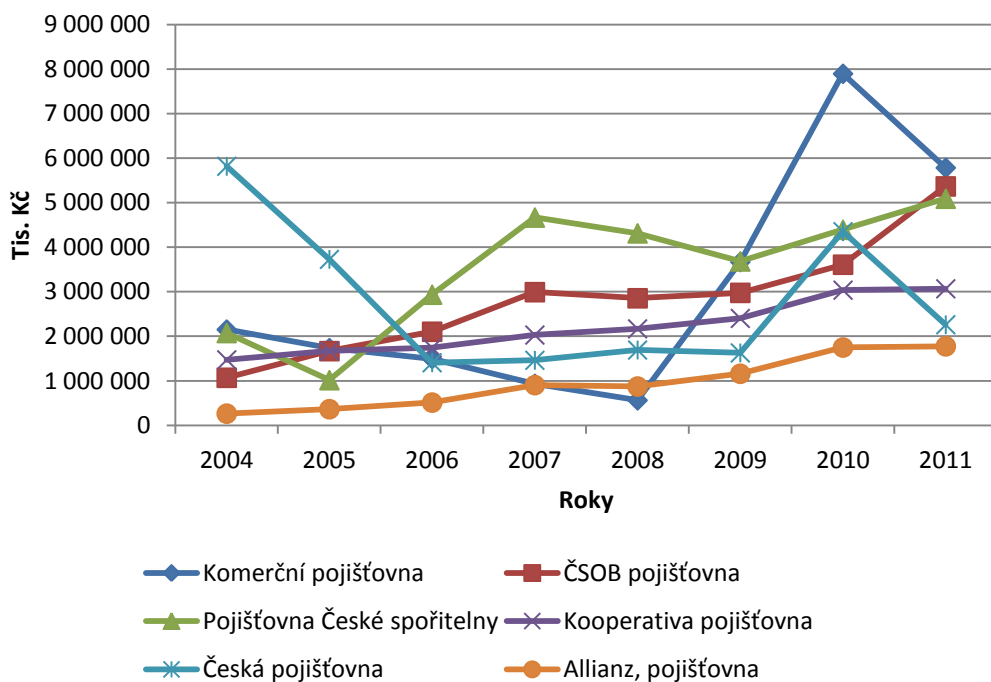
Tabulka 9: Meziroční vývoj předepsaného hrubého pojistného v pojištěních za jednorázové pojistné (v tis. Kč)
Zdroj: ČAP

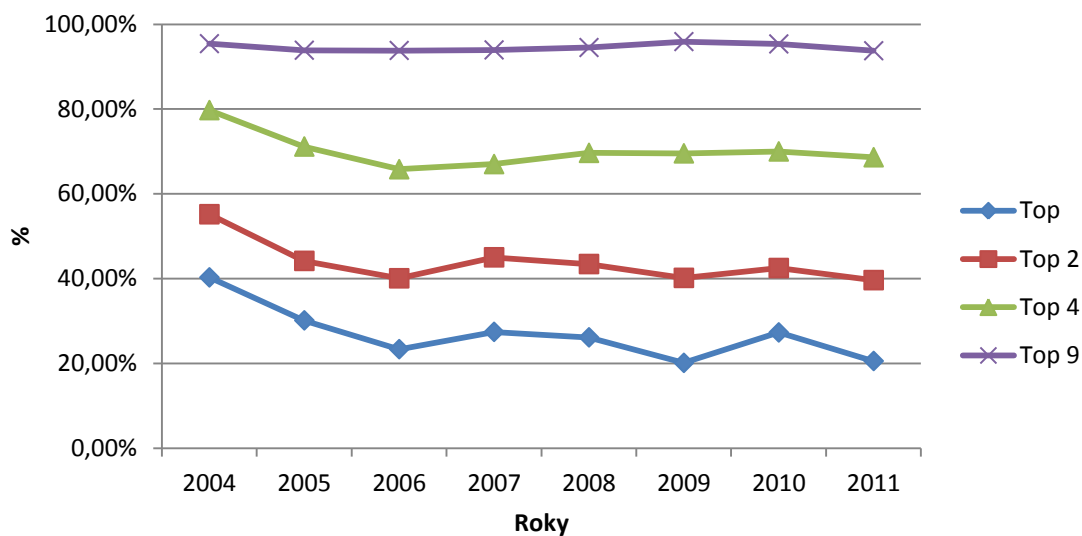
Obrázek 8: Změny na trhu jednorázového pojistného životních pojištění (v tis. Kč)
Zdroj: ČAP

Obrázek znázorňuje nejvýznamnější změny na trhu jednorázového pojistného v letech 2009–2011. V roce 2010 zaznamenaly nárůsty všechny pojišťovny na trhu. Nejvýraznější nárůst zaznamenala Komerční pojišťovna. V roce 2011 Komerční pojišťovna zaznamenala pokles, ostatní zkoumaní pojistitelé naopak zaznamenaly růst.

Bankovní domy mohou při prodeji tohoto pojištění využít informací o zákazníkovi, o jeho stavech účtů a znají a lépe rozumějí klientům v nakládání s již existujícími úsporami, které maturují v jiných produktech. Jejich pozice v tomto druhu pojištění proto není překvapující. Je zajímavé, že se mezi úspěšné nezařadila Česká pojišťovna, která tedy v roce 2011 zaznamenala největší pokles. Důvody poklesu v tržním podílu nejsou zřejmé, lze spekulovat, že se tyto pojišťovny orientovaly na prodej jiných ziskovějších produktů.

Obrázek 9: Vývoj předepsaného hrubého pojistného jednorázového pojištění u vybraných pojišťoven
Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Obrázek 10: Vývoj vybraných TOP, TOP 2, TOP 4 a TOP 9 za předepsané hrubé pojistné jednorázově placené ŽP ve sledovaném období
Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

3.2.2 Pojištění za běžně placené pojistné

Předepsané pojistné z běžně placených produktů vykazuje slušnou dynamiku vývoje a na rozdíl od předepsaného pojistného za jednorázové pojistné je růst kontinuální bez větších výkyvů. Je to dáno skutečností, že do předpisu každého roku přispívají všechny běžící pojistné smlouvy sjednané v minulosti a váha ročního obchodu a ani váha pojistných plnění nemohou způsobit dramatickou změnu ve vývoji. V roce 2009 došlo k mírnému zpomalení, zřejmě v důsledku hospodářské recese, která pokračuje i v letech 2010–2011.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Běžně placené pojistné	29 753 864	32 541 971	34 653 209	37 100 175	39 778 293	40 843 102	41 593 506	42 461 311
Meziroční vývoj	×	9,40 %	6,50 %	7,10 %	7,20 %	2,70 %	1,80 %	2,09 %

Tabulka 10: Vývoj předepsaného pojistného za běžně placené produkty (v tis. Kč)

Zdroj: ČAP

Pořadí pojišťoven podle podílu na trhu v běžně placeném pojištění

(řazeno podle předepsaného pojistného v roce 2011)

Pojišťovna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká pojišťovna	10 073 703	11 284 432	11 799 250	12 101 108	12 363 759	11 971 475	11 305 733	10 944 163
Kooperativa pojišťovna	3 987 255	4 366 670	4 528 896	4 871 238	5 242 911	5 292 956	5 319 328	5 691 974
ING životní pojišťovna	4 992 189	5 174 412	5 422 803	5 550 972	5 743 474	5 566 772	5 208 211	4 993 251
Pojišťovna České spořitelny	1 190 540	1 424 288	1 467 740	1 732 910	2 280 544	3 173 196	4 126 728	4 801 345
ČSOB pojišťovna	2 317 965	2 289 611	2 328 502	2 428 060	2 566 587	2 587 516	2 681 896	2 819 011
Generali pojišťovna	981 396	1 242 414	1 587 414	1 925 985	2 247 899	2 433 536	2 536 805	2 556 035
Allianz pojišťovna	1 444 431	1 548 322	1 629 627	1 701 976	1 800 089	1 826 195	1 870 938	1 959 473
Amcico AIG life	1 479 620	1 606 659	1 658 359	1 704 111	1 756 307	1 771 597	1 752 570	1 677 281
AXA životní pojišťovna	780 008	797 692	852 131	1 168 353	1 160 293	1 357 824	1 541 031	1 631 014
Uniq pojišťovna	486 435	590 100	788 318	1 029 170	1 099 766	1 107 218	1 124 404	1 150 334
Česká podnikatelská pojišťovna	556 584	592 636	614 127	669 928	780 986	952 468	1 124 404	1 070 784
Aviva pojišťovna	411 903	474 230	529 646	596 494	681 282	727 754	793 906	836 405
Aegon životní pojišťovna	0	0	53 121	99 503	256 014	491 612	686 863	833 659
Komerční pojišťovna	652 131	695 354	878 898	952 668	1 144 721	888 892	793 750	808 865
Pojišťovna Cardif	96 260	127 221	169 814	203 395	234 842	247 103	273 621	245 376
Victoria Volksbanken pojišťovna	130 893	150 138	156 493	164 386	183 119	198 581	214 050	218 521
Wüstenrot životní pojišťovna	155 960	161 596	172 998	191 609	222 692	236 561	228 674	214 687
Hasičská pojišťovna	16 591	16 196	15 072	8 309	13 008	11 846	10 593	9 133
Celkem	29 753 864	32 541 971	34 653 209	37 100 175	39 778 293	40 843 102	41 593 506	42 461 311

Tabulka 11: Pořadí pojišťoven dle podílu na trhu v běžně placeném ŽP (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Trhu dominuje Česká pojišťovna, jejíž tržby z tohoto pojištění jsou téměř dvojnásobné, než v pořadí druhé ING pojišťovny. Podíváme-li se na trh z hlediska participace jednotlivých subjektů na přírůstku trhu (viz tabulka 12), dostáváme jiný pohled úspěšnosti. V roce 2009 trh narostl o téměř 1,9 mld. Kč. Vedle toho některé pojišťovny snížily předepsané pojistné o více než 570 mil. Kč. Na růstu trhu nejvíce, tak jako v předešlém roce participovala Pojišťovna České spořitelny, následována menšími hráči na trhu, Ageon pojišťovnou a AXA pojišťovnou. Vzhledem k tomu, že jde o běžně placené pojistné, vytvářejí si vítězné pojišťovny dobrý základ do budoucích let. Naopak Česká pojišťovna, která trhu v předepsaném pojistném dominuje, ztrácí a viditelně uvolňuje trh.

V roce 2010 došlo k nárůstu hrubého pojistného v běžně placeném pojistném a to o více než 750 mil. Kč. Nárůstu v tomto roce nejvíce participovala Pojišťovna české spořitelny, u které byl nárůst předepsaného hrubého pojistného za běžně placené pojistné o více než 950 mil. Kč.

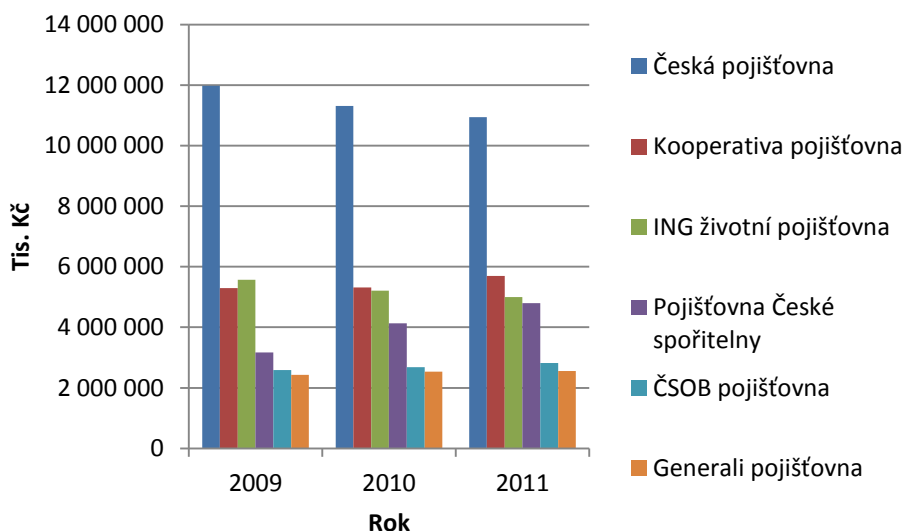
V roce 2011 došlo k nárůstu trhu o více než 800 mil. Kč. Na růstu trhu nejvíce participovala opět jako v předchozím roce Pojišťovna České spořitelny, dále pak Kooperativa pojišťovna a Aegon životní pojišťovna. Naopak brzdou v rozvoji trhu byla Česká pojišťovna a ING Životní pojišťovna.

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pojišťovna České spořitelny	8,38%	2,06%	10,84%	22,60%	67,59%	130,19%	76,07%
Kooperativa pojišťovna	13,61%	7,68%	13,99%	15,34%	3,79%	3,60%	42,02%
Aegon životní pojišťovna	0,00%	2,52%	1,90%	6,46%	17,84%	26,66%	16,55%
ČSOB pojišťovna	-1,02%	1,84%	4,07%	5,72%	1,58%	12,89%	15,46%
AXA životní pojišťovna	0,63%	2,58%	12,92%	-0,33%	14,96%	25,01%	10,15%
Allianz pojišťovna	3,73%	3,85%	2,96%	4,05%	1,98%	6,11%	9,98%
Aviva pojišťovna	2,24%	2,62%	2,73%	3,50%	3,52%	9,03%	4,79%
Uniqa pojišťovna	3,72%	9,39%	9,84%	2,91%	0,56%	2,35%	2,92%
Generali pojišťovna	9,36%	16,34%	13,84%	13,29%	14,06%	14,10%	2,17%
Komerční pojišťovna	1,55%	8,69%	3,01%	-2,27%	-0,67%	-12,99%	1,70%
Victoria Volksbanken pojišťovna	0,69%	0,30%	0,32%	0,79%	1,15%	2,11%	0,50%
Hasičská vzájemná pojišťovna	-0,01%	-0,05%	-0,28%	0,19%	-0,09%	-0,17%	-0,16%
Wüstenrot životní pojišťovna	0,20%	0,54%	0,76%	1,25%	1,11%	-1,08%	-1,58%
Pojišťovna Cardif	1,11%	2,02%	1,37%	1,30%	0,93%	3,62%	-3,18%
Česká podnikatelská pojišťovna	1,29%	1,02%	2,28%	4,58%	12,98%	21,14%	-4,12%
Amcico AIG life	4,56%	2,45%	1,87%	1,80%	1,80%	-2,60%	-8,49%
ING životní pojišťovna	6,54%	11,77%	5,24%	7,94%	-13,38%	-49,23%	-24,01%
Česká pojišťovna	43,42%	24,38%	12,34%	10,84%	-29,70%	-90,90%	-40,77%

Tabulka 12: Podíl pojišťoven na přírůstku trhu běžně placeného ŽP, řazeno dle roku 2011

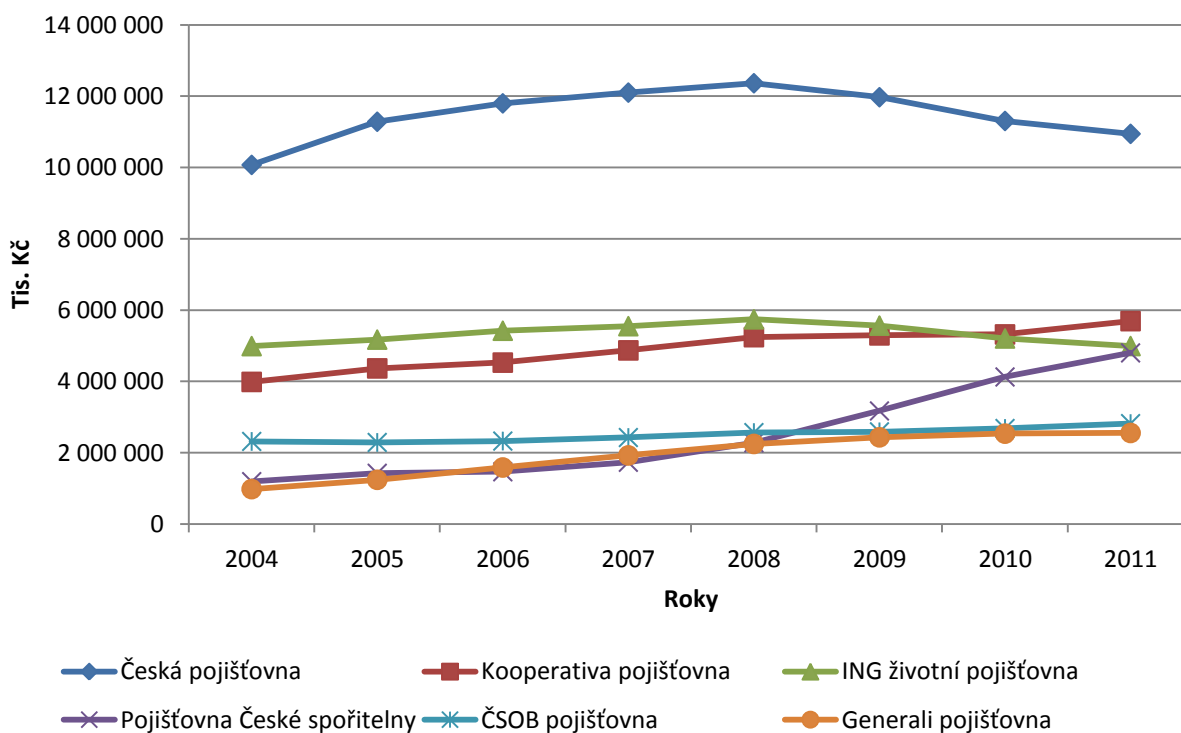
Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Pro pojistný trh je příznivá zpráva v tom, že po mírném propadu pojistného v roce 2008 došlo v roce 2009 k zajímavému růstu, který pokračoval až do roku 2011.

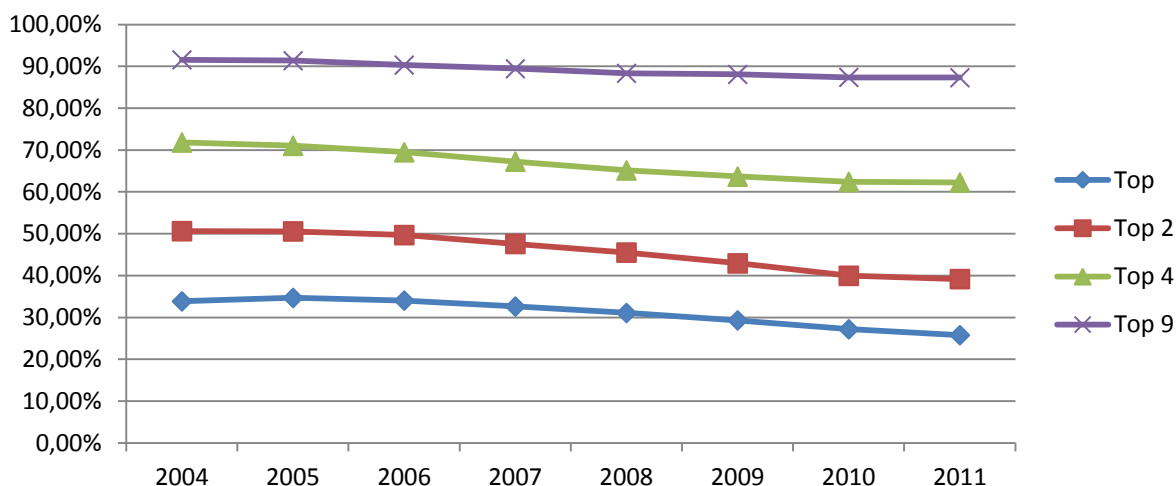
Obrázek 11: Vývoj předepsaného hrubého pojistného běžně placeného u vybraných pojišťoven za období let 2009–2011 (v tis. Kč)

Zdroj: ČAP

Obrázek 12: Vývoj předepsaného hrubého pojistného běžně placeného u vybraných pojišťoven za období let 2004–2011

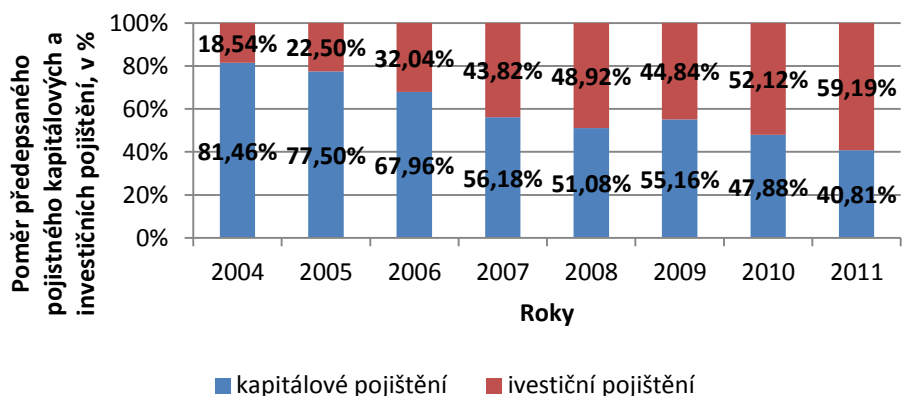
Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Obrázek 13: Vývoj vybraných TOP, TOP 2, TOP 4 a TOP 9 v rámci vývoje předepsaného hrubého pojistného za běžné pojistné v ŽP ve sledovaném období
Zdroj: ČAP

V roce 2011 se na meziročním přírůstku předepsaného běžného pojistného životních pojištění opět nejvíce podílela Pojišťovna České spořitelny a to 76,07 %, dále pak Kooperativa pojišťovna s 42,02 %, Aegon životní pojišťovna s 16,55 %, ČSOB pojišťovna s 15,46 % a AXA životní pojišťovna s 10,15 %. Naopak Česká pojišťovna byla opět brzdou v rozvoji trhu a to s podílem na přírůstku (-40,77 %), rovněž pak také ING životní pojišťovna s (-24,01) %.

Klíč k pochopení této změny tržního vývoje nalezneme při podrobnějším pohledu na rozpad pojistného mezi kapitálové a investiční produkty (viz dále).

Obrázek 14: Podíl předepsaného pojistného z kapitálového a investičního pojištění⁴
Zdroj: ČAP

V prvních letech nového tisíciletí se na trhu s větší razancí začaly uplatňovat investiční produkty, které postupně nahrazují produkty kapitálové. Investiční pojištění zaujímalo v roce 2004 18% podíl

⁴ I přes odlišnou metodiku vykazování ČAP od roku 2009 jsme analýzu provedli do roku 2011. Lze konstatovat, že i přes určité výkyvy (způsobené změnou metodiky vykazování) za sledované období docházelo ke zvýšení podílu IŽP na celkovém předpisu běžné placeného ŽP na úkor kapitálových pojištění. V roce 2011 byl poměr předpisu kapitálových ku investičních pojištění 40,81 % ku 59,19 %.

na předepsaném pojistném a v roce 2007 již 44% a objem kapitálového pojistného se absolutně, ve stejném období, snížil o 3 mld. Kč. Pokles postihl zejména leadera trhu, kterému se nepodařilo nahradit výpadek v kapitálovém pojištění příjmy z pojištění investičního. Na trhu investičního pojištění se uplatnili noví hráči, zejména ING pojišťovna a Pojišťovna ČS.

Důvody této strukturální změny můžeme hledat jednak v modernosti investičních produktů, které klientům umožňují v průběhu trvání pojištění měnit pojištěná rizika v pojistné smlouvě a také sami rozhodovat do kterých investičních nástrojů své zdroje umístí.

Dalším důvodem je jistě i skutečnost, že investiční pojištění, díky konstrukci poplatků a poplatkové strategii pojistitelů klade větší důraz na obchodní náklady a tato pojištění jsou pro distributory příznivější.

Nemalou roli v rozvoji investičního pojištění sehrála také vlna optimistického očekávání "v trvalý růst investic do podílových fondů".

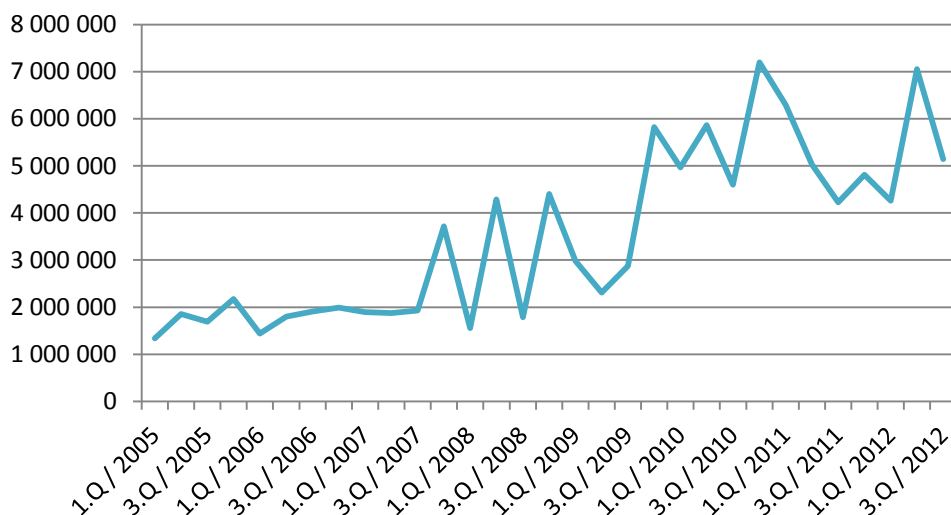
Pojistitelé a distributoři produktů se zřejmě orientují na deklaraci výnosu, namísto složitého vysvětlování krytí rizika a tvorby vlastního kapitálu pod ochranou pojištění. Pojištění se tak dostává do přímé konkurence s finančními produkty, které nekryjí klientovo riziko, a to pak může být jedna z příčin obecné stagnace životního pojištění.

Výše uvedená tvrzení potvrzuje obrázek 14, ze kterého je patrné, že podíl kapitálového pojištění na rozdílu od produktů investičního pojištění stále (vyjma roku 2009) klesá z poměru 81,46 % v roce 2004 na 40,81 % v roce 2011.

3.2.3 Analýza pojištění za jednorázové pojistné

V úvodu analýzy je nutné zmínit, že ČAP oproti předchozím rokům změnilo metodiku výpočtu u jednorázového pojistného, a to tak, že nyní provádí jeho korekci na bázi 10 let. V následujících propočtech byly však provedeny zpětně úpravy tak, aby jednotlivé rozbory nebyly touto změnou postíženy.

Celkový vývoj jednorázového pojistného je velmi zajímavý. Pojistné absolutně roste, ovšem vcelku nepravidelně. Po celkem stabilním vývoji v období od roku 2005 do třetího čtvrtletí roku 2007 přichází etapa turbulentních výkyvů. Zatímco v rámci prvního zmíněného období je variační rozpětí 1 274 380 Kč a výběrová směrodatná odchylka činí 472 188 Kč, pak v druhém intervalu se jedná o rozpětí 6 790 530 Kč a kvadratickou chybu 1 888 550 Kč. Celkově je relativní variabilita vyjádřená pomocí variačního koeficientu ve výši 40,16 %. Následující graf zobrazuje vývoj jednorázově placeného pojistného v rámci jednotlivých čtvrtletí. Stěžejním bodem je zmiňované třetí čtvrtletí roku 2007, kdy přechází poklidný mírný růst do růstu o poznání intenzivnějšího ovšem provázeného velkými výkyvy v předpisu. Rok 2011 přinesl pozastavení rostoucího trendu a nasycení trhu. Klesající předpisy v průběhu roku nebyly kompenzovány v posledním čtvrtletí, tudíž došlo k celkovému poklesu předepsaného pojistného. Zároveň také rok 2011 nepředstavoval takové výkyvy v rámci jednotlivých čtvrtletí.

Obrázek 15: Vývoj jednorázově placeného pojistného na životní pojištění v období 1.Q/2005 – 3.Q/2012
Zdroj: Vlastní modelace

3.2.4 Sezónní dekompozice

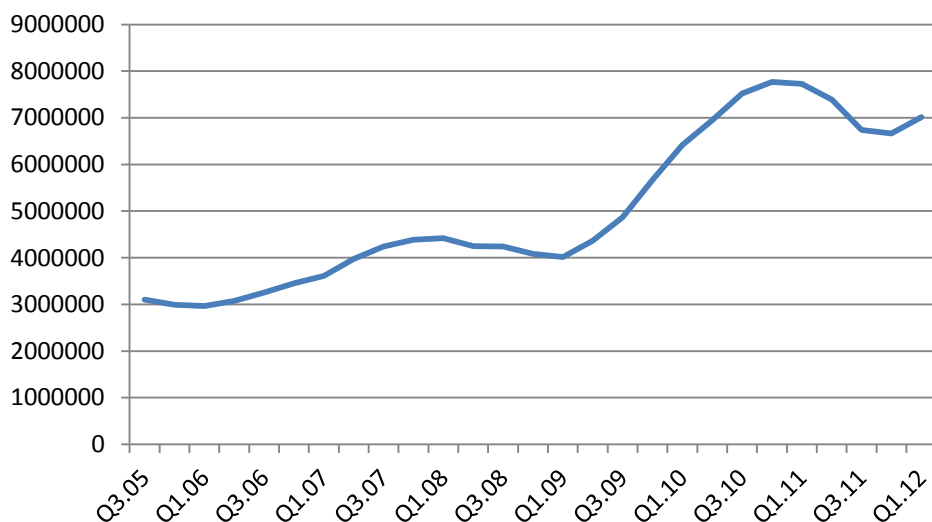
Předchozí základní popisná statistická charakteristika je samozřejmě ovlivněna i mírou inflace. Druhý zkoumaný časový úsek musí evidentně vykazovat stále vyšší absolutní rozdíly i díky změně cenové hladiny. I proto je dobré analýzu prohloubit a provést sezónní dekompozici dané časové řady jednorázového pojistného. Ze čtvrtletních údajů byla kvantifikována nejen sezónní složka, ale zároveň pomocí čtyřčlenných centrovaných klouzavých průměrů i složka trendová. Při předpokladu relativního nárůstu hodnot časové řady je zejména důležitý vytvořený multiplikativní model.

V prvním pololetí roku se pojistné pohybuje pouze velice mírně pod normálem a tento trend se s v průběhu času prohlubuje. Ovšem ve třetím čtvrtletí je v průměru předpis již téměř o 20 % nižší než dlouhodobý normál, což absolutně znamená 914 757 000 Kč. V posledním čtvrtletí je výběr naopak o více než 20 % vyšší, což znamená 1 101 320 000 Kč. Údaje shrnuje následující tabulka.

	Sezónní index	Sezónní rozdíl (tis. Kč)
1. čtvrtletí	97,4438	-88 971,8
2. čtvrtletí	98,1101	-97 594,9
3. čtvrtletí	81,5821	-914 757
4. čtvrtletí	122,864	1 101 320

Tabulka 13: Sezónní indexy a rozdíly jednorázově placeného pojistného na životní pojištění
Zdroj: vlastní modelace

Trendová složka se při vyjádření pomocí klouzavých průměrů jeví úplně jinak, než kdybychom zvolili například trend lineární. Díky již delšímu období, po které probíhají naše analýzy, můžeme sledovat cyklický charakter tohoto investičního produktu. V roce 2008 je zřetelná stagnace či spíše mírný pokles v tomto druhu pojištění. Od roku 2009 výběr jednorázově placeného pojistného opět značně roste. K nasycení trhu došlo v roce 2011, opětovné nastartování pozorujeme od počátku roku 2012. Bude zajímavé vývoj dále sledovat. Zatím se zdá, že rychlost jednotlivých cyklů se zvyšuje.

Obrázek 16: Trendová složka jednorázově placeného pojistného za sledované období
Zdroj: vlastní modelace

3.2.5 Vztah k úrokovým sazbám

V případě jednorázově placeného pojistného je možná úvaha o propojení jeho výběru s vyšší úrokových sazeb v ekonomice. Pro ověření tohoto předpokladu bylo zvoleno metody regresní analýzy. Za úrokovou sazbu byla vybrána dvoutýdenní repo sazba České národní banky, od které se odvíjejí i zbývající významné úrokové sazby.

Výsledek analýzy ukázal, že hypotéza o nezávislosti vybraného jednorázově placeného pojistného na úrokové sazbě v ekonomice byla zamítnuta. Charakter závislosti je nepřímý (index korelace je přibližně $-0,61$), tudíž pokles úrokové sazby vyvolává nárůst jednorázově přijatého pojistného. Je zajímavé, že v předloňském roce stejná hypotéza vyvrácena nebyla ani při velice významném testu (více než 60 %). Výsledky testu jsou v následující tabulce. Za změnou výsledků analýzy oproti minulosti stojí zřejmě prudký nárůst jednorázového pojistného v roce 2010. Model však nevystihuje příliš celkové variability, index determinace je pouze 37,80 %.

Důležité je zmínit fakt, že tato korelace může být jen zdánlivá. Durbin-Watsonovým testem zamítáme hypotézu o náhodnosti reziduí. Roli zde tedy hraje spíše faktor času.

	Součet čtverců	Stupně volnosti	Průměr čtverců	F-test	Hladina významnosti
Model	46219200000000	1	46219200000000	17,62	0,00
Reziduální	76065900000000	29	26229600000000		
Celkem	122285000000000	30			

Tabulka 14: Analýza rozptylu pro vybraný regresní model
Zdroj: vlastní zpracování

3.2.6 Vztah k pojištění vkladů

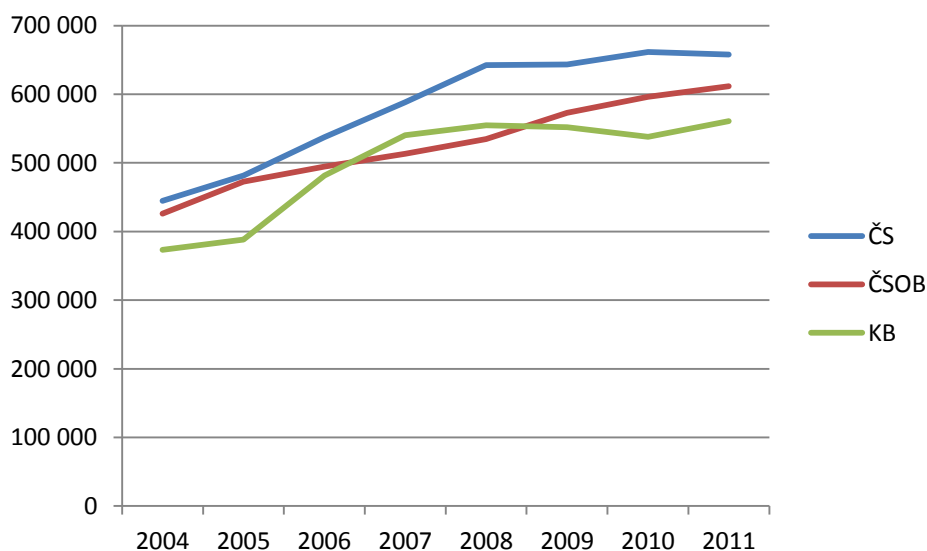
Dalším možným faktorem se jeví povinné pojištění vkladů v bankách. Jelikož na jednorázovém pojištění nejvíce v posledních letech profitovaly bankovní pojišťovny, může jejich pozice vycházet nejenom z cross-sellingu svých produktů, ale i ze strategie vyvázat svá depozita ze zmíněného institutu pojištění (a tím ušetřit náklady na tento instrument).

K analýze byly zvoleny tři největší pojišťovny, které jsou ve skupině velkých bankovních institucí – České spořitelny, Komerční banky a Československé obchodní banky. Následující tabulka a graf zobrazuje vývoj vkladů klientů a jednorázového pojistného.

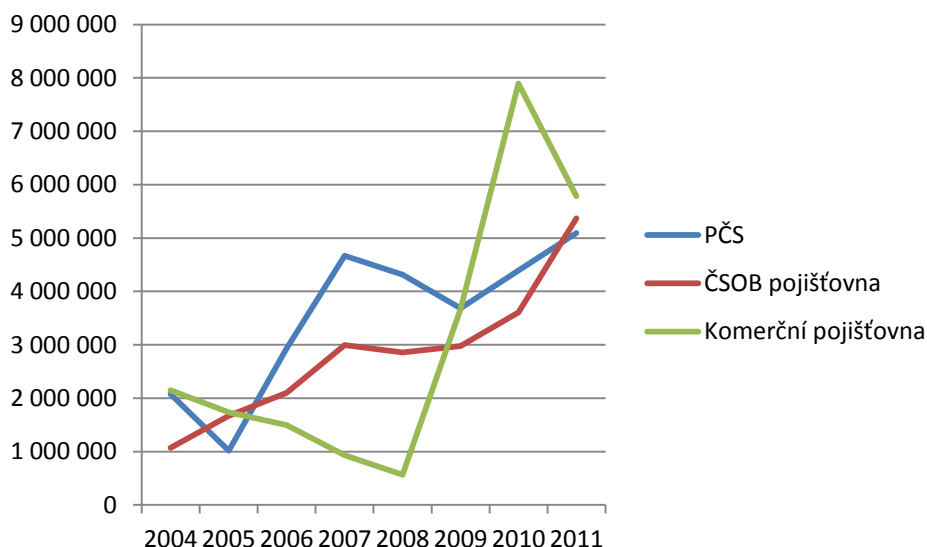
Vklady klientů u bank (mil. Kč)								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČS	444 771	481 556	537 487	588 526	642 504	643 420	661 074	658 016
ČSOB	425 858	472 431	494 637	513 254	534 686	573 147	596 079	611 569
KB	373 371	388 431	481 294	540 229	554 570	551 809	538 051	560 701

Jednorázově placené pojistné na životní pojištění (tis. Kč)								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
PČS	2 075 034	1 016 052	2 935 944	4 667 966	4 312 619	3 682 617	4 393 026	5 090 835
ČSOB pojišťovna	1 070 835	1 668 991	2 103 813	2 992 747	2 855 216	2 976 860	3 608 747	5 366 676
Komerční pojišťovna	2 152 506	1 735 666	1 493 461	934 202	563 792	3 669 481	7 895 510	5 784 510

Tabulka 15: Vklady klientů u vybraných bank a jednorázově placené pojistné životního pojištění vybraných pojišťoven
Zdroj: výroční zprávy vybraných bank a ČAP

Obrázek 17: Vklady klientů u vybraných bank
Zdroj: výroční zprávy vybraných bank

Obrázek 18: Jednorázově placené pojistné na ŽP
Zdroj:ČAP

Již z vývoje uvedených ukazatelů je patrné, že tato hypotézu nejspíše nebude pravdivá. Bankovní vklady mají tendenci stále růst, zatímco vývoj jednorázového pojistného je velice fluktuující. Pro přesnější posouzení byla opět provedena regresní analýza u všech tří vybraných institucí.

Výsledek je poměrně zajímavý. Zatímco u České spořitelny a ČSOB vývoj vkladů a pojistného silně koreluje (korelační koeficienty 0,87 a 0,92, závislost potvrzena na 1% hladině významnosti), u Komerční banky je vývoj pojistného nezávislý na vývoji bankovních vkladů. Lze tedy tvrdit, že u prvních dvou jmenovaných bank kopíruje příznivý vývoj v bankovní instituci situaci v pojišťovně (a vice versa, jelikož analytická metoda zkoumá obousměrné vazby). Každopádně hypotéza o strategii přesunu části vkladů mimo povinné pojištění s cílem ušetřit prostředky se v obecném vyjádření nepotvrdila. U výše zmíněných dvou ústavů by navíc nemělo jít o zdánlivou korelaci, jelikož jsou rezidua uzpůsobena náhodně.

V roce 2011 se bankovními pojišťovnami dařilo velmi rozdílně. Zatímco Pojišťovna České spořitelny a ČSOB pojišťovna si v předpisu velice polepšily a rostly (ČSOB pojišťovna dokonce o 49 % oproti roku 2010), Komerční pojišťovna ztratila z předpisu 27 %! Vývoj bankovních vkladů takto rozdílný nebyl. Ztratila pouze Česká spořitelna, ovšem pouze jedno procento. Zbylé dvě bankovní pojišťovny získaly tři, respektive čtyři procenta. Dlouhodobě se ukazuje, že na trhu jednorázově placeného životního pojištění dochází k větším výkyvům. Tyto turbulence jsou největší u pojišťoven, které jsou spojeny s bankovními ústavami, ačkoliv se to neprojevuje ve vazbě operací mezi vklady klientů a nabízenými jednorázovými produkty.

3.3 Pohled na vybrané pojišťovny

V této kapitole se zaměříme na porovnání vybraných pojišťoven. Z hlediska významnosti role na trhu jsme vybrali:

1. Kooperativu pojišťovnu, a.s., Vienna Insurance Group (dále jen Kooperativa pojišťovna),
2. Pojišťovnu České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group (dále jen Pojišťovna České spořitelny),
3. ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku (dále jen ING Životní pojišťovna),
4. ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB (dále jen ČSOB Pojišťovna).

Mezi vybrané pojišťovny patřila také Česká pojišťovna, ale ta v roce 2005 začala vykazovat své výsledky v IFRS (mezinárodní účetní standardy) a z výročních zpráv této společnosti se nám nepodařilo získat porovnatelné údaje s ostatními. Proto jsme ji z porovnání museli vyřadit.

Porovnání pojišťoven jsme zpracovali na základě analýzy informací obsažených ve výročních zprávách za jednotlivé roky tak, jak je jednotlivé pojišťovny zveřejnily. V době zpracování analýzy byly k dispozici výroční zprávy do roku 2011.

Kooperativa pojišťovna

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (pojistné)	5 461	6 036	6 272	6 901	7 412	7 696	8 357	8 761
Podíl jednorázového pojistného na předpise	27,6 %	27,7 %	27,8 %	29,4 %	29,26 %	31,2 %	36,35%	35,03%
Pojistné plnění	968	723	1 372	2 459	3 424	3 966	5 158	5 588
Pořizovací náklady (PN)	1 325	1 324	1 306	1 688	1 612	1 382	2 007	2 309
Výsledek technického účtu životního pojištění (VTUŽP)	178	260	855	538	508	554	1 221	1 078
Rezerva pojistného životního pojištění (RPŽP)	9 050	12 359	15 574	17 934	19 993	22 047	23 250	24 313
PN/pojistné	24,3 %	21,9 %	20,8 %	24,5 %	21,75%	17,96 %	24,02%	26,36%
PN/Přírůstek RPŽP	n/a	40,0 %	40,62 %	71,53 %	78,63 %	67,28 %	166,83%	217,22%
VTUŽP/ pojistné	3,3 %	4,3 %	13,6 %	7,8 %	6,9 %	7,2 %	14,61%	12,30%
VTUŽP/RPŽP	2,0 %	2,1 %	5,5 %	3,0 %	2,5 %	2,5 %	5,25%	4,43%

Tabulka 16: Kooperativa pojišťovna – vybrané ukazatele

Zdroj: Výroční zprávy společnosti

Vývoj této společnosti je v životním pojištění konzistentní, společnost udržuje svůj poměr mezi běžně placeným a jednorázovým pojistným, má vcelku stabilizované pořizovací náklady a dosahuje technického výsledku na dolní hranici srovnatelné konkurence. Dynamický rozvoj životní rezervy a sázka na běžně placené pojistné budou v budoucnosti stabilizovat její pozici.

Pojišťovna České spořitelny

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (pojistné)	3 265	2 414	4 403	6 401	6 593	6 856	8 520	9 892
Podíl jednorázového pojistného na předpise	66,7 %	41,6 %	66,7 %	72,9 %	65,4 %	53,7 %	51,56%	51,46%
Pojistné plnění	382	791	1 180	3 574	4 540	4 005	3 401	4 960
Pořizovací náklady (PN)	325	345	321	545	1 085	1 843	1 646	1 677
Výsledek technického účtu životního pojištění (VTUŽP)	145	203	359	510	262	753	713	456
Rezerva pojistného životního pojištění (RPŽP)	8 461	9 519	11 424	13 075	13 551	13 835	16 744	19 381
<i>PN/pojistné</i>	<i>10,0 %</i>	<i>14,3 %</i>	<i>7,3 %</i>	<i>8,5 %</i>	<i>16,5 %</i>	<i>26,9 %</i>	<i>19,32%</i>	<i>16,95%</i>
<i>PN/Přírůstek RPŽP</i>	<i>14,3 %</i>	<i>7,3 %</i>	<i>8,5 %</i>	<i>33,0 %</i>	<i>227,9 %</i>	<i>648,9 %</i>	<i>56,58%</i>	<i>63,59%</i>
<i>VTUŽP/ pojistné</i>	<i>4,4 %</i>	<i>8,4 %</i>	<i>8,2 %</i>	<i>8,0 %</i>	<i>3,97 %</i>	<i>10,98 %</i>	<i>8,37%</i>	<i>4,61%</i>
<i>VTUŽP/RPŽP</i>	<i>1,7 %</i>	<i>2,1 %</i>	<i>3,1 %</i>	<i>3,9 %</i>	<i>1,9 %</i>	<i>5,44 %</i>	<i>4,26%</i>	<i>2,35%</i>

Tabulka 17: Pojišťovna České spořitelny – vybrané ukazatele
Zdroj: Výroční zprávy společnosti

Pojišťovna České spořitelny se stala v roce 2008 členem skupiny VIG. Přinesla si s sebou silné bankovní zázemí a nepochybně i přístup k bankovním klientům. Její aktivity se orientují na jednorázové pojistné, zřejmě v minulosti využívala bankovních aktiv klientů k jejich překlápění do pojištění.

Jak se zdá, tak Pojišťovna České spořitelny změnila ohledně oblíbeného jednorázového pojistného ŽP od roku 2007 strategii a jeho podíl na celkovém předpisu životního pojištění klesá s tím, že předpis celkového ŽP za sledované období roste. Zda lze toto přisuzovat spolupráci s „matkou“ je otázkou.

ING Životní pojišťovna

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (pojistné)	5 325	5 599	5 936	7 267	7 903	6 145	5 972	5 951
Podíl jednorázového pojistného na předpise	8,7 %	7,6 %	8,7 %	23,6 %	25,4 %	7,9 %	10,38%	10,15%
Pojistné plnění	1 759	2 116	2 411	3 044	3 429	3 862	4 036	4 189
Pořizovací náklady (PN)	365	504	674	663	688	315	350	515
Výsledek technického účtu životního pojištění (VTUŽP)	955	1 136	1 138	1 152	836	1 342	1 069	829
Rezerva pojistného životního pojištění (RPŽP)	14 186	15 305	16 572	17 159	17 261	17 293	17 101	16 903
<i>PN/pojistné</i>	<i>6,9 %</i>	<i>9,0 %</i>	<i>11,4 %</i>	<i>9,1 %</i>	<i>8,7 %</i>	<i>5,1 %</i>	<i>5,86%</i>	<i>8,65%</i>
<i>PN/Přírůstek RPŽP</i>	<i>6,9 %</i>	<i>9,0 %</i>	<i>11,4 %</i>	<i>9,1 %</i>	<i>674,5 %</i>	<i>948,4 %</i>	<i>-182,29%</i>	<i>-260,10%</i>
<i>VTUŽP/ pojistné</i>	<i>17,9 %</i>	<i>20,3 %</i>	<i>19,2 %</i>	<i>15,9 %</i>	<i>10,6 %</i>	<i>21,8 %</i>	<i>17,90%</i>	<i>13,93%</i>
<i>VTUŽP/RPŽP</i>	<i>6,7 %</i>	<i>7,4 %</i>	<i>6,9 %</i>	<i>6,7 %</i>	<i>4,8 %</i>	<i>7,8 %</i>	<i>6,25%</i>	<i>4,90%</i>

Tabulka 18: ING Životní pojišťovna – vybrané ukazatele
Zdroj: Výroční zprávy společnosti

ING životní pojišťovna se prezentuje jako stabilní pojistitel dosahující výborných výsledků jak v obchodních nákladech, tak v technickém výsledku. Společnosti ale chybí dynamika růstu v běžně placeném pojistném, které v jejím portfoliu dominuje.

Ke změně ve struktuře předepsaného pojistného došlo v roce 2007, kdy se zvýšil podíl jednorázového pojistného na celkovém předepsaném pojistném téměř o trojnásobek (z 8,7 % na 23,6 %). O dva roky později došlo pak k poklesu tohoto podílu na hodnotu 7,9 procentního bodu.

Zajímavými se jeví výsledky poměru pořizovacích nákladů a „přírůstku“ rezervy pojistného životního pojištění, kdy v letech 2010 a 2011 vyšel tento poměr v záporných číslech – a to díky tomu, že v těchto letech nebyl zaznamenán přírůstek rezervy pojistného životního pojištění, ale její úbytek, který je dán poklesem předepsaného hrubého pojistného životních pojištění v těchto letech.

ČSOB Pojišťovna

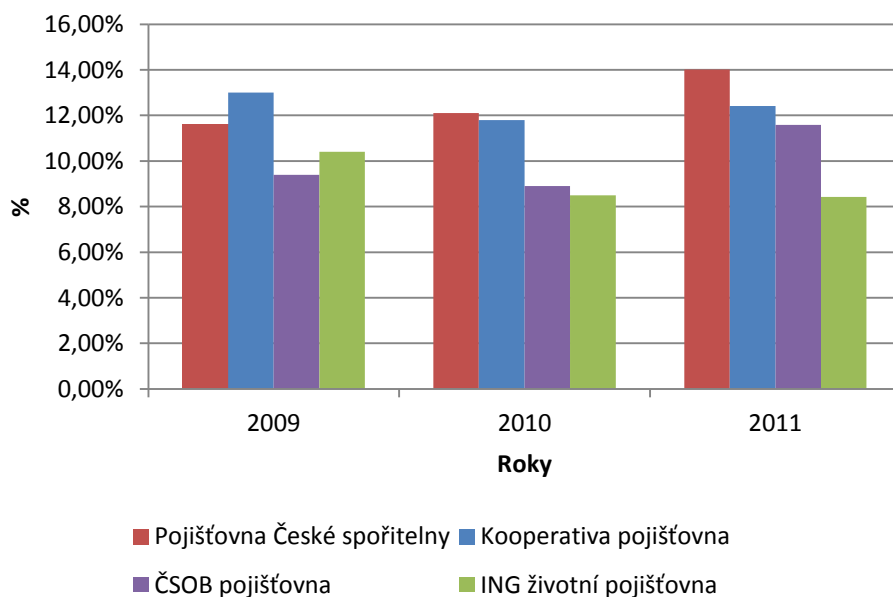
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (pojistné)	3 389	3 959	4 432	5 420	5422	5564	6 291	8 186
Podíl jednorázového pojistného na předpise	47,5 %	42,9 %	47,5 %	55,2 %	52,66%	53,50%	57,37%	65,56%
Pojistné plnění	1 588	1 696	1 817	2 115	2584	2692	3 213	4 739
Pořizovací náklady (PN)	146	196	258	400	473	329	957	841
Výsledek technického účtu životního pojištění (VTUŽP)	382	-179	838	1 121	289	1217	642	301
Rezerva pojistného životního pojištění (RPŽP)	12 351	13 205	13 971	14 656	14720	14737	13 428	14061
PN/pojistné	4,3 %	5,0 %	5,8 %	7,4 %	8,72%	5,91%	15,21%	10,27%
PN/Přírůstek RPŽP	4,3 %	5,0 %	5,8 %	7,4 %	739,06%	1935,29%	-73,11%	132,86%
VTUŽP/ pojistné	11,3 %	-4,5 %	18,9 %	20,7 %	5,33%	21,87%	10,21%	3,68%
VTUŽP/RPŽP	3,1 %	-1,4 %	6,0 %	7,6 %	1,96%	8,26%	4,78%	2,14%

Tabulka 19: ČSOB Pojišťovna – vybrané ukazatele
Zdroj: Výroční zprávy společnosti

Společnost je vázaná na banku, která obsluhuje širokou klientskou základnu fyzických osob. Má proto další potenciál k růstu, který byl i v uplynulých letech dynamický. Je patrný postupný příklon k jednorázovým produktům. Právě za celé sledované období lze pozorovat stálý nárůst (krom roku 2008) podílu jednorázového pojistného na celkovém předpise ŽP.

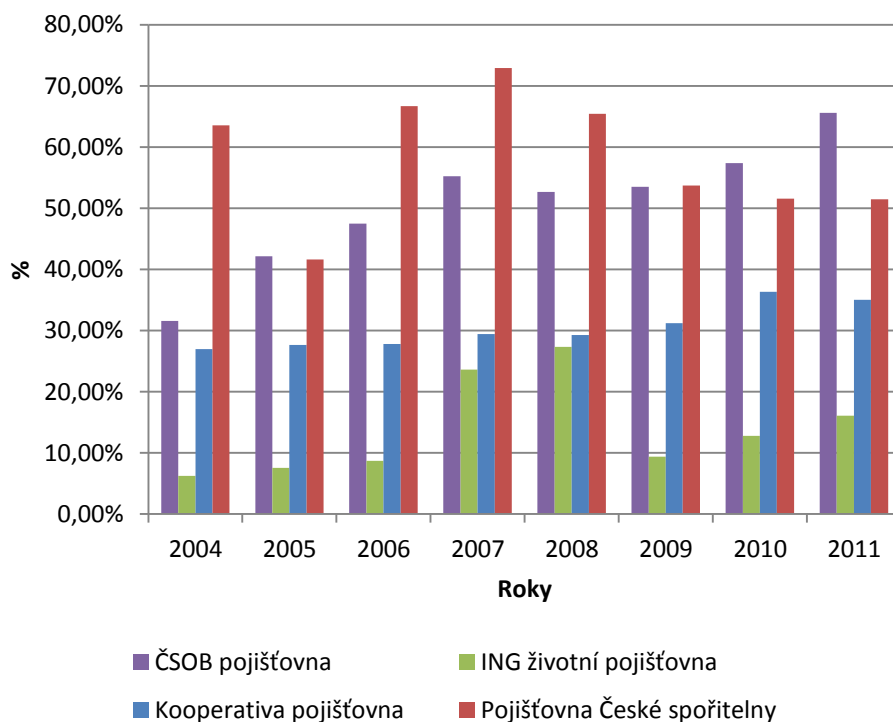
Společnost hospodaří v celku s nízkými pořizovacími náklady, které však mají rostoucí trend a to i přesto, že v portfoliu pojišťovny roste podíl jednorázového pojištění. V letech 2007 a 2009 společnost dosáhla unikátního výsledku technického účtu.

3.4 Porovnání vybraných pojistitelů

Obrázek 19: Vývoj tržních podílů předepsaného pojistného v životním pojištění
Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Dle vývoje tržních podílů je zřejmé, že jediný růst zaznamenala Pojišťovna České spořitelny, Kooperativa pojišťovna a také ING životní pojišťovna zaznamenaly pokles tržních podílů.

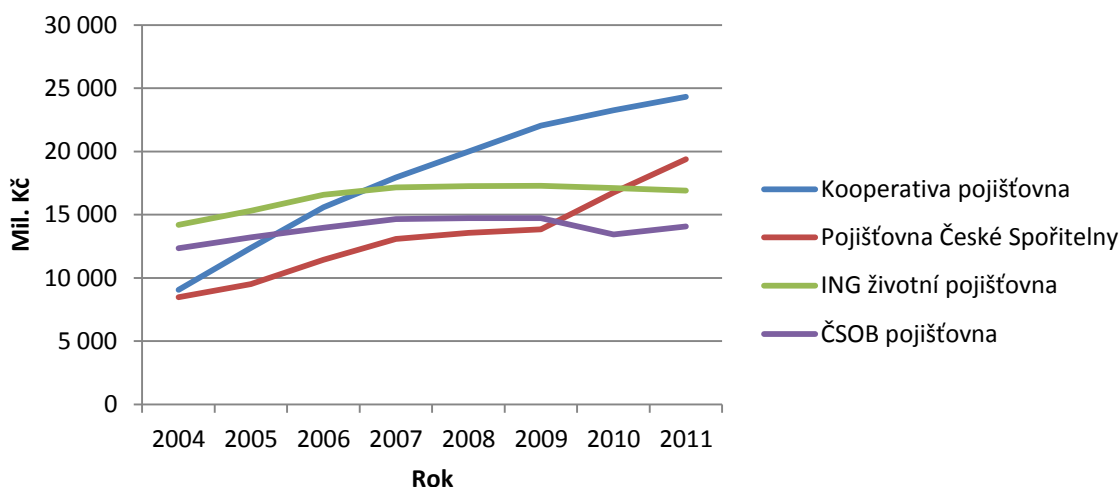

Obrázek 20: Podíl jednorázového pojistného na předepsaném pojistném za životní pojištění
Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Z obrázku se dá konstatovat, že Pojišťovna České spořitelny a ING životní pojišťovna vykazují vysokou volatilitu v podílu jednorázového pojistného na předepsaném hrubém pojistném životních pojištění.

Pouze u Kooperativy pojišťovny lze konstatovat, že její vývoj v podílu jednorázového pojistného na předepsaném hrubém pojistném na životním pojištění je relativně stabilní.

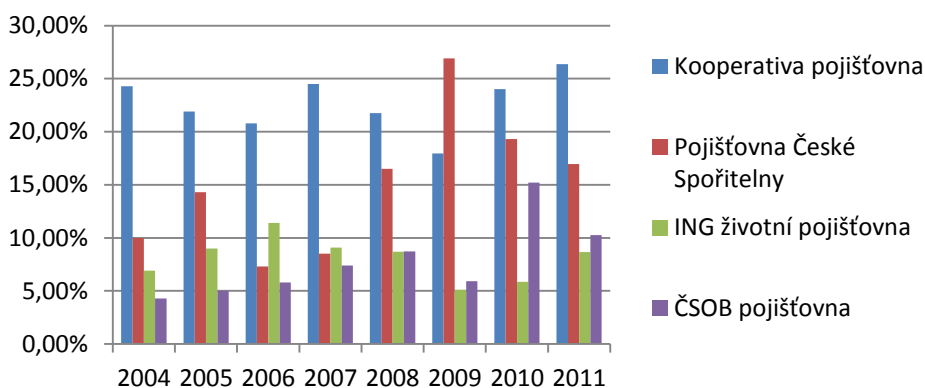
Je pravděpodobné, že produkty za jednorázové pojistné jsou orientovány spíše na výnos z vkladu, nežli na krytí rizika, jinak by pojišťovny jen těžko zaručovali klientům návratnost vložené investice. Navíc lze předpokládat, že u nebankovních pojišťoven je pojistné získáno za vyšší pořizovací náklady. Snižování podílu produktů za běžně placené pojistné má dopad do tvorby rezervy pojistného životních pojištění. K dispozici máme stavové veličiny, které jsou ovlivněny nejen předepsaným pojistným, ale také vyplaceným pojistným plnění a předčasným ukončením pojištění. Obrázek 21 dokumentuje, že pojistitelé, kteří se orientují na běžně placené pojistné, dosahují vyšší dynamiky růstu rezervy pojistného životního pojištění.

Obrázek 21: Vývoj rezervy životního pojištění

Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Nejdynamičtější nárůst poměru pořizovacích nákladů k předepsanému pojistnému zaznamenala v roce 2011 Pojišťovna České spořitelny, jejíž podíl jednorázového pojistného na předepsaném pojistném životních pojištění je více než 65 %.

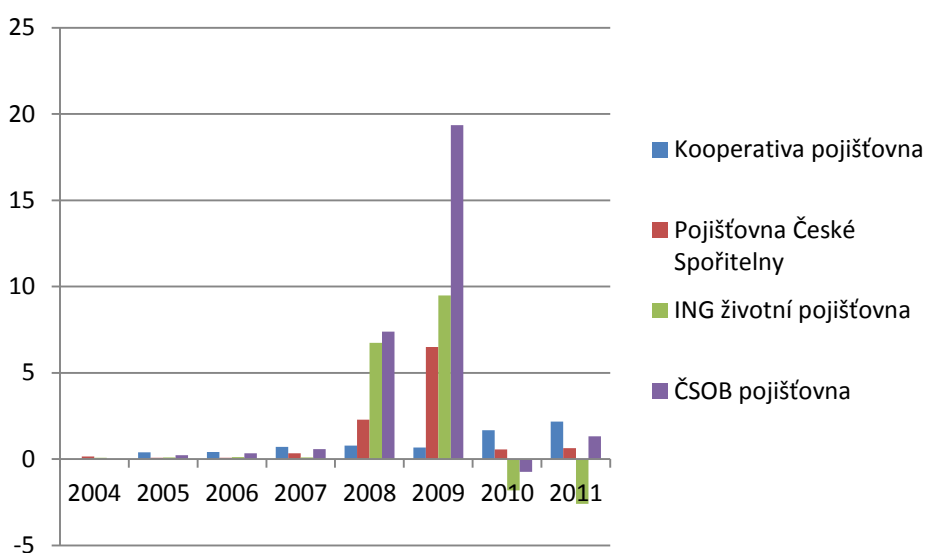
Obrázek 22: Porovnání pořizovacích nákladů v poměru k předepsanému pojistnému

Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Pro posouzení výše pořizovacích nákladů je významné, jakou účetní metodu pojišťovna při účtování nákladů používá, jak pracuje s časovým rozlišením nákladů a jak rozděluje obchodní a provozní náklady. Tyto informace nejsou k dispozici, proto porovnáváme pořizovací náklady tak, jak je pojišťovny vykázaly.

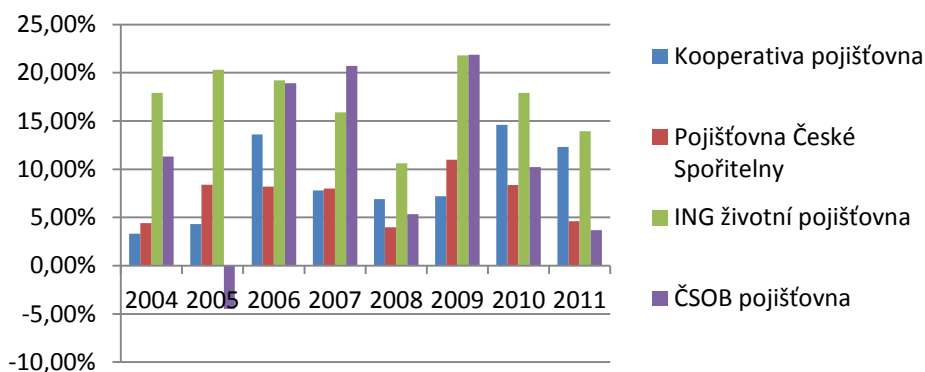
Jako překvapující se může jevit výše pořizovacích nákladů u ING životní pojišťovny, která má v portfoliu zásadně menší podíl jednorázového pojistného nežli bankovní pojišťovny, a přesto dosahuje obdobné výše pořizovacích nákladů. Tuto skutečnost si lze vysvětlit pomalým růstem v pojištění za běžně placené pojistné.

Pořizovací náklady mají proměnlivou úroveň a mírně rostoucí tendenci. K velkým nárůstům tohoto poměru došlo v letech 2008 až 2009 u Pojišťovny České spořitelny, u které se ve sledovaném období prudce zvýšili pořizovací náklady, přičemž přírůstek rezervy pojistného životních pojištění byl velice nízký. K těmto nárůstům došlo také u ING životní pojišťovny, tyto nárůsty byly způsobeny v roce 2009 především prudkým poklesem pořizovacích nákladů, přičemž meziroční změna rezervy pojistného životních pojištění byla prakticky konstantní. K dalším nárůstům tohoto poměru došlo, oproti předchozímu roku, v letech 2010 a 2011 u Kooperativy pojišťovny.

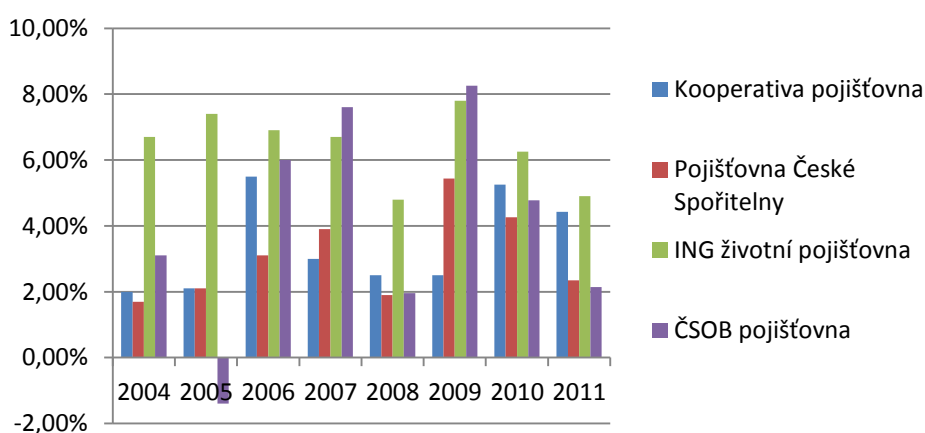

Obrázek 23: Porovnání pořizovacích nákladů v životním pojištění k přírůstku rezervy životního pojištění
Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Pořizovací náklady jsou z pohledu, „za kolik si pojistitelé pořídili přírůstek rezervy životního pojištění po zohlednění vyplacených pojistných plnění“ (obrázek 23). Pojišťovny orientované na běžně placené produkty pořizují aktiva od klientů nákladněji, nežli pojišťovny zaměřené na jednorázové pojistné. U Kooperativa pojišťovny vidíme pokles v nákladech z tohoto pohledu, který je dán tím, že Kooperativa pojišťovna má vysokou dynamiku růstu pojistného za běžně placené pojistné a přírůstek rezerv generují také pojistné smlouvy za které se ziskatelské náklady již nehradí.

Obrázek 24: Výsledek technického účtu životního pojištění k předepsanému pojistnému
Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Obrázek 25: Výsledek technického účtu životního pojištění ke stavu rezervy pojistného životních pojištění
Zpracováno z podkladů obsažených ve výročních zprávách společností

Je zřejmé, že životní pojištění je schopno dosahovat vysoké míry technické ziskovosti. Zejména ING Životní pojišťovna po celou sledovanou dobu, vyjma let 2008 a 2011, realizuje technický výsledek nad 15 % z předepsaného pojistného.

4. Aktuální otázky pojistných trhů – penzijní připojištění

Při analýze pojistného trhu nelze opomenout existenci penzijního připojištění se státním příspěvkem (dále penzijní připojištění). Jedná se o produkt, který má svou roli v důchodovém systému, ale jeho vliv lze jednoznačně definovat v oblasti finančního trhu, tedy i pojistného trhu. Z pohledu teorie se jedná o produkt důchodového pojištění s kapitálovou opcí.

Při formování důchodového systému ČR se penzijní připojištění stalo produktem, který slouží jako další zdroj při financování potřeb v postaktivním období života jedinců. V České republice se projevuje evropský trend zvyšující se individuální odpovědnosti jedinců za jejich důchodové zabezpečení.

Veškeré náležitosti a podmínky aplikace penzijního připojištění se státním příspěvkem v ČR je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb. Tento zákon byl od svého schválení již více než 27krát novelizován. V rámci vytvoření nové koncepce důchodového systému v ČR byly v roce 2011 přijaty zásadní novely zákona o penzijním připojištění, které velice významně ovlivnily penzijní připojištění. Produkt penzijní připojištění se státním příspěvkem bylo možné si sjednat pouze do 30. 11. 2012.

Pro analýzu základních charakteristik penzijního připojištění jsou uvedeny údaje za období 2004 až 2012. Sledované období je přizpůsobeno stanovenému rozpětí roků, v rámci kterých jsou zkoumány zásadní charakteristiky dalších produktů pojistného trhu. Období je rozšířeno i na rok 2012 vzhledem k tomu, že se jednalo o poslední rok vstupu do penzijního připojištění. Analýza trhu penzijního připojištění je zaměřena na vybrané aspekty – účastníky, penzijní fondy, zhodnocení příspěvků a formy výplat. Cílem analýzy je zhodnotit penzijní připojištění z hlediska splnění předpokládaného účelu tohoto produktu jako dlouhodobého spoření se zapojením mladších věkových kategorií.

4.1 Vývoj počtu a věkového složení účastníků

Od zavedení penzijního připojištění dochází stále k nárůstu počtu účastníků. Tento fakt je způsoben výhodností tohoto produktu. Výhodnost produktu lze spatřovat v možnosti získání státního příspěvku, slevy na dani nebo příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zaměstnance. Pozitivně na účastníky působí i garance nezáporného zhodnocení vložených prostředků. Rozhodující většina populace je podle empirických výzkumů spíše riziko averzní, proto konzervativní přístup k alokaci finančních prostředků ovlivňuje počet účastníků penzijního připojištění. Vývoj počtu účastníků a věkovou strukturu dokládají tabulky. Ke konci roku 2012 počet účastníků přesáhl 5 miliónů, jak je zachyceno v tabulce 20. Tento počet představuje 59 % obyvatel starších 18 let, jak dokládá tabulka 22. V roce 2012 byl zaznamenán také nejvyšší meziroční nárůst počtu účastníků. Zmíněná situace byla očekávatelná a jde o logickou reakci na ukončení možnosti sjednání si penzijního připojištění do konce listopadu 2012.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet účastníků (v mil.)	2,96	3,28	3,59	3,94	4,21	4,39	4,53	4,57	5,13
Přírůstek (v %)	8,2	10,7	9,6	9,5	6,9	4,5	3,0	0,8	12,5

Tabulka 20: Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění v letech 2004 až 2012

Zdroj: MFČR

Z pohledu věkového složení účastníků převládají účastníci vyšších věkových kategorií, přesněji lidé středního a předdůchodového věku (viz tabulka 21). Nejvyšší podíl lze vysledovat u skupiny účastníků ve věkové kategorii 50 až 59 let. Naopak nejmenší podíl je u nejmladších věkových kategorií 18 až 19 let a 20 až 29 let. Pro toto tvrzení při srovnávání věkových kategorií nebereme v úvahu kategorie 70 a více let.

Ve sledovaném období 2004 – 2011 došlo k nejvyššímu nárůstu podílu u věkové skupiny 70 až 79 let (o 22 procentních bodů) následována věkovou skupinou 30 až 39 let (nárůst o 21 procentních bodů). Nejnižší nárůst byl zaznamenán u skupiny 18 a 19 let (o 5 procentních bodů). Zajímavé informace vyplývají, pokud do sledovaného období zahrneme i rok 2012, v období 2004 – 2012 nejvyšší nárůst podílu vykazuje věková skupina 20 až 29 let (o 32 procentních bodů), následuje skupina 30 až 39 let (o 30 procentních bodů) a další je věková skupina 18 až 19 let (o 26 procentních bodů).

Z hlediska splnění předpokládaného účelu penzijního připojištění lze pozitivně hodnotit zvýšení podílu u mladších věkových kategorií.

Pro další analýzu může sloužit poměrový ukazatel – propojištěnost jednotlivých věkových skupin, tedy podíl počtu účastníků penzijního připojištění ve věkových skupinách na celkovém počtu obyvatel starších 18 let v daném roce. Výsledky tohoto ukazatele nabízí tabulka 22. Celková propojištěnost dosáhla v roce 2012 výše 59 %. V roce 2004 byla nejvyšší propojištěnost zaznamenána u věkové kategorie 50 až 59 let, zatímco v roce 2012 to byla věková kategorie 30 až 39 let. Tento výsledek opět potvrzuje trend vzrůstající propojištěnosti i mladších věkových skupin ve sledovaném období. V roce 2012 je největší propojištěnost zjištěna u věkové kategorie 30 až 39 let, následuje věková kategorie 40 až 49 a poté věková kategorie 50 až 59 let.

Rok/ Věková skupina	18–19 let	20–29 let	30–39 let	40–49 let	50–59 let	60–69 let	70–79 let	80 a více let
2012	29	52	64	68	72	59	45	23
2011	8	38	55	62	70	59	44	22
2010	9	37	54	62	70	59	42	20
2009	9	36	52	61	69	58	39	18
2008	9	34	50	59	68	56	36	16
2007	8	32	47	57	65	53	32	14
2006	6	28	43	54	63	49	28	12
2005	5	24	39	52	60	44	25	10
2004	3	20	34	49	57	40	22	9
Rozdíl (v procentních bodech)								
2004–2012	26	32	30	20	16	20	24	14
2004–2011	5	18	21	14	13	19	22	13

Tabulka 21: Podíl počtu účastníků penzijního připojištění na celkovém počtu obyvatel v dané věkové skupině v České republice (v %)

Zdroj: ČSÚ, MF ČR, vlastní výpočty

Poznámka: Uvedené údaje se vztahují vždy k 31. 12. daného roku

Rok/ Věková skupina	18–19 let	20–29 let	30–39 let	40–49 let	50–59 let	60–69 let	70–79 let	80 a více let	Celkem
2012	0,77	8,28	12,99	11,48	11,40	9,39	3,79	1,07	59
2011	0,23	6,08	11,27	10,21	11,23	9,08	3,59	0,99	53
2010	0,25	6,19	11,12	9,99	11,49	8,82	3,37	0,90	52
2009	0,27	6,12	10,72	9,70	11,64	8,42	3,09	0,78	51
2008	0,26	5,95	10,07	9,38	11,73	7,92	2,85	0,68	49
2007	0,25	5,58	9,23	9,12	11,69	7,17	2,57	0,57	46
2006	0,20	4,99	8,15	8,73	11,48	6,31	2,33	0,49	43
2005	0,15	4,41	7,20	8,43	11,14	5,42	2,08	0,40	39
2004	0,11	3,85	6,22	8,03	10,53	4,76	1,84	0,34	36

Tabulka 22: Propojitost jednotlivých věkových skupin v % (podíl počtu účastníků penzijního připojištění ve věkových skupinách na celkovém počtu obyvatel starších 18 let v daném roce)

Zdroj: ČSÚ, MF ČR, vlastní výpočty

Poznámka: Uvedené údaje se vztahují vždy k 31. 12. daného roku.

4.2 Příspěvky účastníků ve vztahu k průměrné mzdě a HDP

Dalším sledovaným ukazatelem je průměrný měsíční příspěvek účastníka a jeho podíl k průměrné mzdě. Získané údaje ukazují, že od roku 2004 dochází k pomalému růstu průměrného měsíčního příspěvku účastníků. V roce 2008 byl růst minimální a následně v roce 2009 a 2010 došlo k poklesu průměrného měsíčního příspěvku účastníků. Od roku 2011 vývoj směřuje k mírnému růstu. Zajímavým poměrovým ukazatelem se stává vztah průměrného měsíčního účastnického příspěvku a průměrné nominální měsíční mzdy v národním hospodářství. Tento údaj jasně ukazuje na klesající tendenci v poměru mezi příspěvkem účastníků a nominální mzdou. Pojištěnost v odvětví penzijního připojištění lze zjistit z podílu účastnických příspěvků na HDP. V období let 2004 až 2009 došlo k poměrně výraznému nárůstu o 0,16 procentního bodu. V roce 2009 došlo meziročně k poklesu HDP. Ale ve stejném roce celkový úhrn účastnických příspěvků penzijního připojištění meziročně vzrostl. Přes pokles výkonnosti ekonomiky podle údajů ČSÚ byl růst reálných mezd 2,3 %, což mohlo mít také pozitivní vliv na nesnížení objemu účastnických příspěvků. Pokles průměrného měsíčního příspěvku účastníků by mělo také vést ke snížení objemu účastnických příspěvků, což bylo ovšem kompenzováno rostoucím počtem účastníků. V následujícím období let 2009 až 2011 lze mluvit o stagnaci pojištěnosti. Všechny výše uvedené závěry vyplývají z tabulky 23.

Rok		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	Objem (Kč)	397	408	431	450	451	444	440	442
	Meziroční přírůstek (%)	3,4	2,8	5,6	4,4	0,2	-1,5	-1,0	0,5
Nominální průměrná měsíční mzda	(Kč)	17466	18344	19546	20957	22592	23344	23864	24436
	Meziroční vývoj (%)	6,3	5,0	6,6	7,2	7,8	3,3	2,2	2,4
Reálná průměrná měsíční mzda	(Kč)	16990	18002	19069	20386	21253	23113	23511	23980
	Meziroční vývoj (%)	3,4	3,0	3,8	4,7	1,5	2,3	0,5	0,3
Průměrný měsíční účastnický příspěvek k průměrné nominální mzdě (%)		2,27	2,22	2,21	2,15	2,00	1,90	1,84	1,81
Průměrný měsíční účastnický příspěvek k průměrné reálné mzdě (%)		2,34	2,27	2,26	2,21	2,12	1,92	1,87	1,84
Účastnické příspěvky	Objem (mld. Kč)	13,146	15,335	17,607	20,211	21,887	22,955	23,218	23,426
	Meziroční vývoj (%)	11,7	16,7	14,8	14,8	8,3	4,9	1,1	0,9
HDP v běžných cenách (mld. Kč)		2929,2	3116,1	3352,6	3662,6	3848,4	3759,0	3799,5	3841,4
Podíl účastnických příspěvků na HDP (%)		0,45	0,49	0,53	0,55	0,57	0,61	0,61	0,61

Tabulka 23: Průměrný měsíční příspěvek účastníka a jeho poměr k průměrné mzdě

Zdroj: MF ČR, statistiky ČSÚ, vlastní výpočty

4.3 Zhodnocení prostředků účastníků vs. míra inflace

Při posuzování zhodnocení prostředků účastníků v penzijním připojištění lze shrnout, že se jedná o velice konzervativní produkt s nízkou mírou zhodnocení. Dle dostupných oficiálních informací o výši zhodnocení jednotlivých penzijních fondů (viz tabulka 24) se ve sledovaném období 2004 až 2011 zhodnocení pohybovalo mezi 0 až 5,3 %. Jak je z uvedené tabulky zřejmé, na začátku sledovaného období (konkrétně 2004, 2005 a 2006) výše zhodnocení téměř u všech penzijních fondů překročila míru inflace v daném roce. V roce 2007 zhodnocení u šesti penzijních fondů nepřekročilo míru inflace. Nejhorší situace nastala v roce 2008, kdy zhodnocení všech penzijních fondů výraznou měrou nedosahovalo míry inflace. Přičemž v roce 2008 byla zaznamenána nejvyšší míra inflace ve sledovaném období. V následujících letech (2009 a 2010) došlo sice ke zlepšení výsledků zhodnocení, ale v roce 2011 větší část penzijních fondů vykázala zhodnocení nepřevyšující míru inflace v daném roce. Pokud výše zhodnocení nedosahuje míry inflace, dochází reálně ke znehodnocení vložených prostředků účastníků.

Název penzijního fondu	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
AEGON Penzijní fond, a.s.	–	–	–	4,5	3,50	2,1	2,11	1,6
Allianz penzijní fond, a.s.	3	3	3,11	3,0	3,00	3,10	3,0	2,69
AXA penzijní fond, a.s.	3,1	3,7	2,5	2,2	0,00	2	1,47	1,47
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	5,3	5,0	2,3	2,4	0,02	1,00	-	-
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	4,3	4,0	2,8	2,4	0,05	1,37	1,49	1,71
Generali penzijní fond, a.s.	3,0	3,81	3,74	4,1	2,00	2,4	2,1	0,3
ING Penzijní fond, a.s.	2,5	4,2	3,6	2,5	0,04	0,1	2,1	2,1
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	3,5	3,8	3,3	2,4	0,20	1,2	2,0	1,5
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	3,74	4,03	3,04	3,1	0,40	1,28	2,34	2,07
Penzijní fond Komerční banky, a.s.	3,5	4,0	3,0	2,3	0,58	0,24	2,23	2,0
Míra inflace	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9

Tabulka 24: Zhodnocení jednotlivých penzijních fondů (v %)

Zdroj: APF ČR, statistiky ČSÚ

4.4 Vývoj počtu penzijních fondů a koncentrace trhu

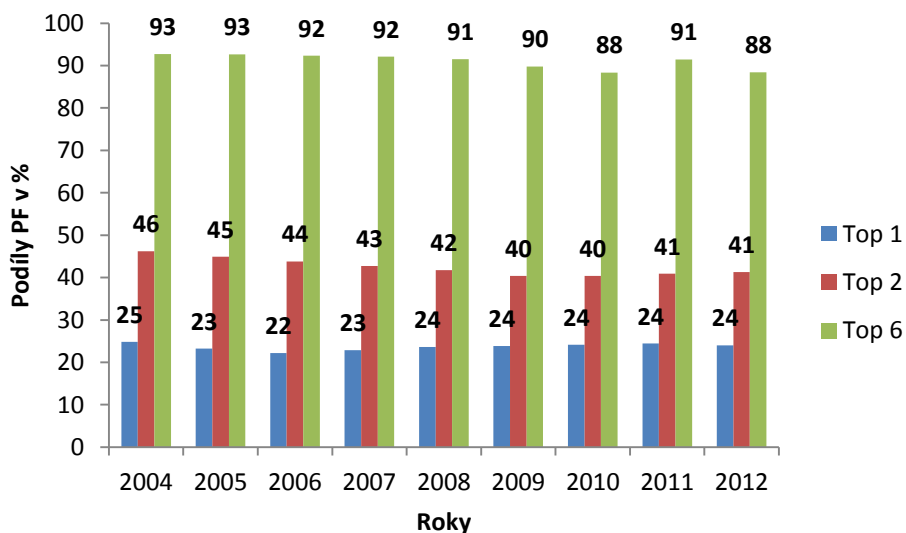
Počet penzijních fondů (dále PF) ve sledovaném období se snížil o čtvrtinu na 9, jak je uvedeno v tabulce 25. Ke stanovení podílů jednotlivých penzijních fondů na trhu byly využity údaje o výši prostředků účastníků evidovaných v pasivech jednotlivých penzijních fondů. Z hlediska podílů jednotlivých penzijních fondů lze v posledním sledovaném roce 2012 dle obrázku 26 vysledovat, že dva největší fondy mají 41 % trhu a 88 % trhu zaujímá 6 největších penzijních fondů. Ve sledovaném období se vystřídaly 2 penzijní fondy ve vedoucí pozici. V letech 2004 a 2005 největší podíl na trhu měl Credit suisse life and pensions PF (později Winterthur, AXA). V roce 2006 vedoucí pozici převzal PF České pojišťovny a každým rokem postupně zvyšuje svůj podíl na trhu. Do roku 2009 vedoucí dvojkou byl PF české pojišťovny a AXA PF, což se následně změnilo a druhou pozici od roku 2010 obsadil PF České spořitelny, zatímco AXA PF dál ztrácí svůj tržní podíl.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet aktivních penzijních fondů	12	11	11	10	10	10	10	9	9

Tabulka 25: Vývoj počtu penzijních fondů

Zdroj: ČNB

Poznámka: Uvedené údaje se vztahují vždy k 31. 12. daného roku

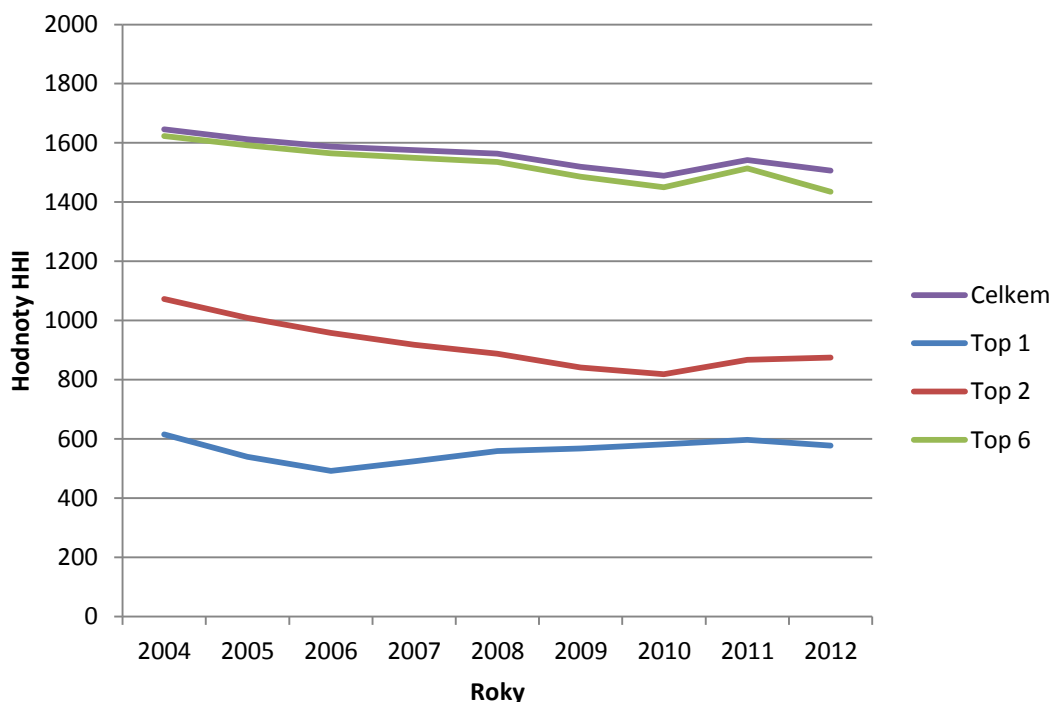
Obrázek 26: Podíly penzijních fondů na trhu penzijního připojištění

Zdroj: vlastní zpracování z údajů APF ČR

Koncentraci trhu penzijního připojištění lze zhodnotit pomocí Herfindahl-Hirschman Indexu (HHI). Tento index se používá k měření koncentrace. Lze zkontrolovat, zda nedochází k narušení konkurenčního prostředí trhu, v takovém případě by bylo nutné přijmout určitá antimonopolní opatření. K určení koncentrace byly využity údaje o výši prostředků účastníků evidovaných v pasivech jednotlivých penzijních fondů.

Zajímavé je, že sice ve sledovaném období došlo ke snížení počtu fondů, ale to se větší měrou neodrazilo v koncentraci trhu, jak dokazuje HHI na obrázku 27. I když v roce 2011 došlo ke zvýšení indexu o 53 bodů, což zvyšuje pozornost, ke znepokojení by měl vést až nárůst indexu o 100 bodů. V posledním sledovaném roce 2012 hodnoty HHI klesly o 36 bodů oproti předchozímu roku.

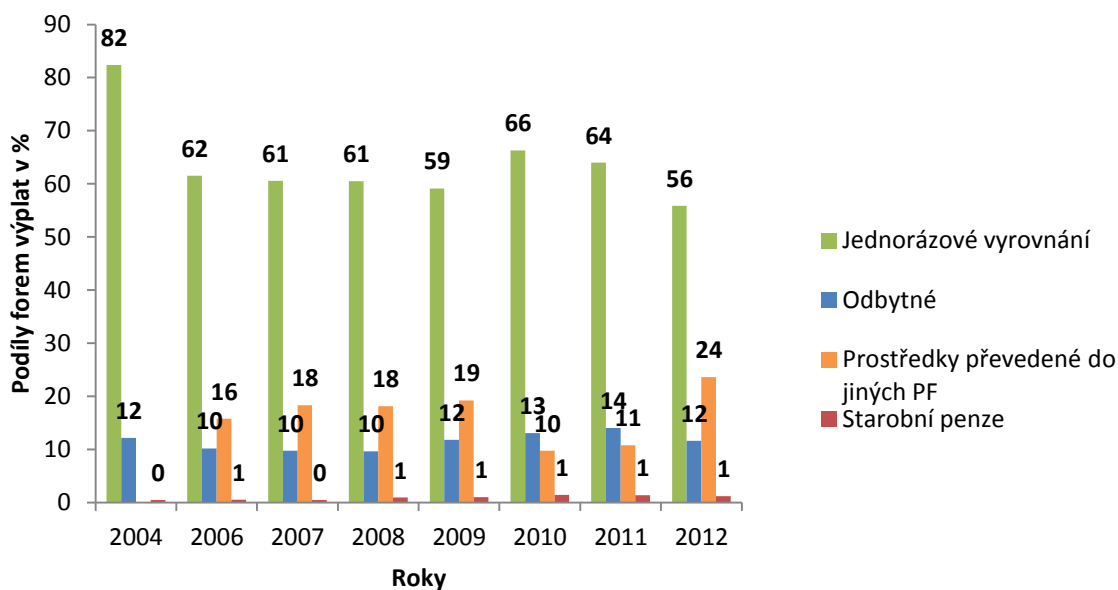
Na trhu penzijního připojištění v letech 2004 až 2012 dochází k postupnému snižování HHI z 1 646 na 1506. V roce 2011 byl zaznamenán pouze mírný nárůst, ale v roce 2012 následoval pokles. Přesto trh penzijního připojištění lze s využitím HHI považovat za mírně koncentrovaný. Pokud bychom ke zhodnocení využili škálu využívanou v USA, hodnoty HHI nad 1800 naznačují, že se jedná o vysoce koncentrovaný trh. V podmínkách evropských zemí je vysoká koncentrace považována od hodnot 2500 a hodnoty pod 1500 označují konkurenční nekoncentrovaný trh.

Obrázek 27: Koncentrace trhu penzijního připojištění, Herfindahl-Hirschman Index (HHI)
Zdroj: vlastní zpracování z údajů APF ČR

4.5 Způsoby výplaty dávek účastníkům penzijního připojištění

Po splnění podmínek, které ukládá zákon o penzijním připojištění, pro uplatnění nároku na výplatu dávek má účastník penzijního připojištění možnost volby formy výplaty. Uvedený obrázek 28 znázorňuje nejčastější formy výplat a jejich podíl na celkovém objemu vyplacených prostředků penzijních fondů v příslušném roce. Pro rok 2004 jsou dostupné pouze dílčí informace a údaje za rok 2005 nejsou k dispozici. Nejvyšší podíl v období 2004 až 2012 vykazuje jednorázové vyrovnání. Ve sledovaném období dochází k postupnému snižování podílu této formy výplaty prostředků z 82 na 56 %. V roce 2012 průměrné vyplacené jednorázové vyrovnání dosahovalo výše 79 004 Kč. Další formou výplaty představuje převedení prostředků účastníků k jinému penzijnímu fondu, které tvoří 16 až 24 % z celkového objemu vyplacených prostředků v jednotlivých letech. Podíl této formy výplaty se ve zkoumaném období zvyšuje. V roce 2009 byla přijata novela upravující maximální poplatek při převádění prostředků účastníka k jinému penzijnímu fondu, zmíněný poplatek byl navýšen na 800 Kč. Proto se lze domnívat, že v následujícím roce bylo zaznamenáno snížení podílu o 9 procentních bodů. V posledním sledovaném roce byl podíl opět výrazně navýšen z důvodu možnosti provedení posledních změn při volbě vhodného penzijního fondu (omezeno do 1. března 2013). Třetí nejčastější formou výplaty je odbytné, jehož podíl se pohybuje mezi 10 až 12 % během sledovaného období. V roce 2012 průměrná výše odbytného dosahovala částky 32 544 Kč na účastníka. Poslední zmíněnou formou výplaty je starobní penze. Podíl této formy kolísá kolem úrovně 1 %. Účastníci penzijního připojištění upřednostňují především jednorázové vyrovnání před dlouhodobou výplatou starobní penze.

Obrázek 28: Podíl jednotlivých forem výplat (dávek) na celkovém objemu vyplacených prostředků v daném roce
Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČNB

4.6 Závěr

Penzijní připojištění lze považovat za produkt, který slouží jako další zdroj financování potřeb v postaktivním období života jedinců. Analýza trhu penzijního připojištění je zaměřena na vybrané aspekty. Cílem analýzy je zhodnotit penzijní připojištění především z hlediska splnění předpokládaného účelu tohoto produktu jako dlouhodobého spoření se zapojením mladších věkových kategorií.

Pozitivně lze hodnotit zvyšující se počet účastníků penzijního připojištění. Podíl penzijního připojištění na celkových úsporách domácností se v letech 2004 až 2012 zvýšil o 2 procentní body. V roce 2012 vzrostl podíl penzijního připojištění i životního pojištění na celkových úsporách domácností na úkor snižování investic domácností v podílových fondech. Mezi hlavní důvody řadíme sníženou důvěru v kapitálový trh, vliv finančních poradců a u penzijního připojištění především ukončení možnosti sjednání do 30. 11. 2012.

Ve zkoumaném období propojištěnost jednotlivých věkových skupin účastníků dosáhla 59 % obyvatel starších 18 let. V posledním roce byla zjištěna nejvyšší propojištěnost v kategorii 30 až 39 let. Tento výsledek potvrzuje trend vzrůstající propojištěnosti i mladších věkových skupin ve sledovaném období.

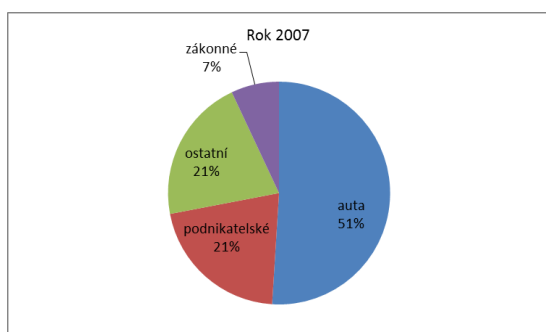
Na základě Herfindahl-Hirschman Indexu lze konstatovat, že ve sledovaném období došlo sice ke snížení počtu fondů, ale to se větší měrou neodrazilo v koncentraci trhu penzijních fondů. Trh penzijního připojištění lze s využitím HHI považovat za mírně koncentrovaný.

Z hlediska forem výplaty účastníci penzijního připojištění upřednostňují především jednorázové vyrovnání před dlouhodobou výplatou starobní penze.

5. Trh neživotního pojištění

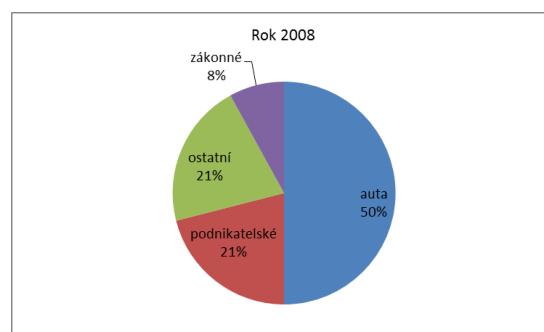
Neživotní pojištění je určováno třemi klíčovými skupinami. Pojištěním motorových vozidel, pojištění podnikatelských rizik a personálním pojištěním. Specifikum českého trhu je zákonné pojištění odpovědnosti za škody způsobené pracovním úrazem a nemocí z povolání, jehož provozování stát zákonem svěřil pouze dvěma subjektům, České pojišťovně a pojišťovně Kooperativa, i když již existuje legislativa k převodu této aktivity do veřejného sektoru, stále není účinná, dochází tím k drobnému ovlivnění soutěžního prostředí na trhu, které, ale není významné co do číselného vyjádření pojistného, ale do jisté míry může rozhodovat o přístupu ke klientům, kterým vzniká povinnost platit pojistné. Pojišťovna Kooperativa se automaticky dozvídá o nových podnikatelích a může mít díky této informaci jisté výhody proti ostatním soutěžitelům.

Rozložení předepsaného pojistného do jednotlivých skupin je stabilní a nedochází k žádným změnám. To znamená, že vývoj předepsaného pojistného v neživotním pojištění je stabilní a není zásadně ovlivňován ději a změnami v jednotlivých segmentech, jako je například nemovitostní krize, krize prodeje motorových vozidel, podnikatelský boom a příchod zahraničních investic apod. V roce 2010 mírně oslabilo pojištění motorových vozidel a to zejména pod vlivem sílící konkurence a snižování cen v POV a zřejmě přispěla i skutečnost, že došlo ke snížení pořizovacích cen motorových vozidel a také ke zlevňování tohoto produktu. V roce 2011 se zvýšil podíl předpisu u automobilů na celkovém NŽP, dále posílili podnikatelská pojištění, avšak oslabilo zákonné v poměru k celkovému předpisu a rovněž tak i ostatní druhy pojištění.

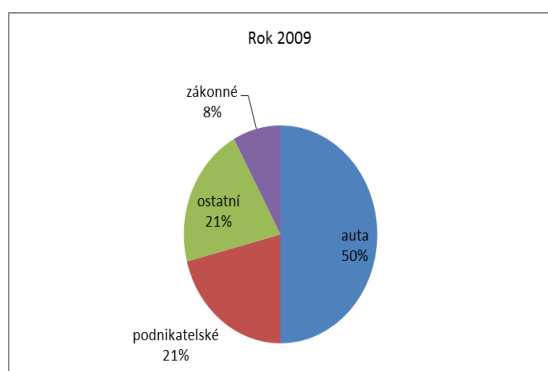
Obrázek 29

Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

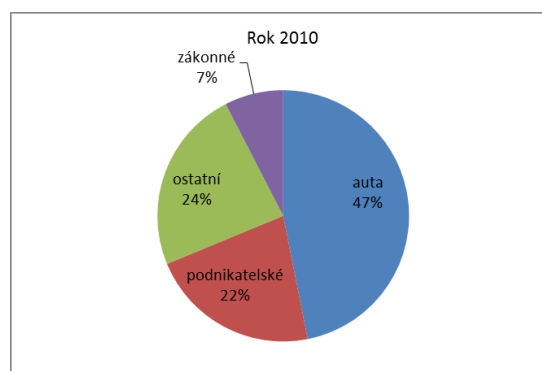
Obrázek 30

Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

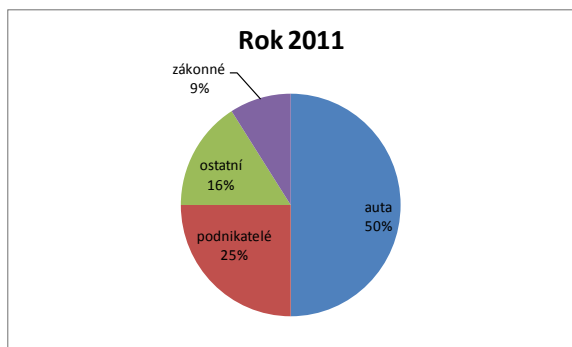
Obrázek 31

Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

Obrázek 32

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČAP

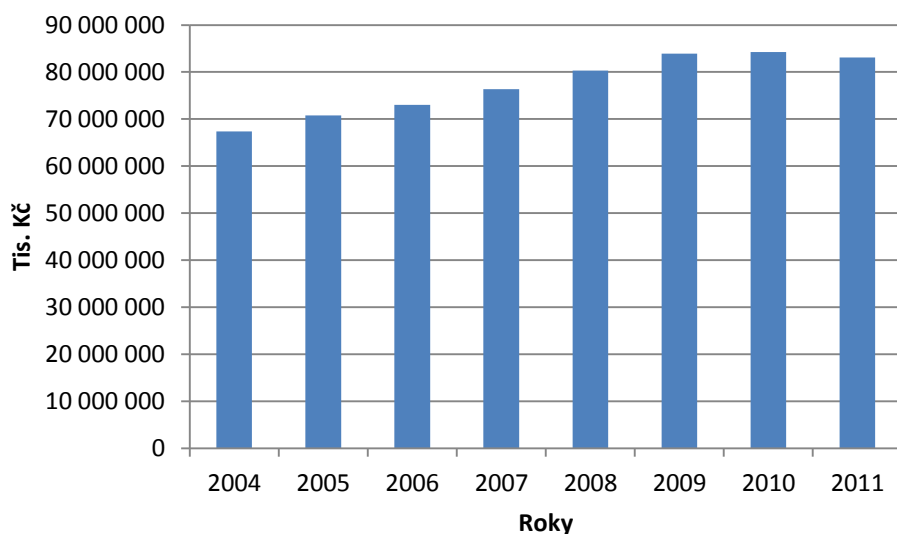

Obrázek 33

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČAP

5.1 Trh neživotního pojištění podle vývoje předepsaného pojistného

Z následujícího obrázku vyplývá, že trh neživotního pojištění do roku 2010 mírně rostl od roku 2011 začalo předepsané hrubé pojistné meziročně klesat a to o více než 1 mld. Kč. Lze konstatovat, že na poklesu pojistného trhu se nejvyšší mírou zasloužilo zejména pojištění motorových vozidel, kdy produkty povinného ručení zlevňovaly a také na tento druh pojištění měla vliv snižující se cena automobilů.

Obrázek 34: Vývoj pojistného trhu v NŽP (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČNB

5.2 Pozice pojišťoven v neživotním pojištění

	2011	%	2010	%	2009	%	2008	%	2007	%
ČP	20 161 703	28,22	21 464 712	29,51	23 100 947	31,28	24 970 606	34,14	24 962 215	36,09
KOOP	16 755 494	23,45	17 722 083	24,36	18 463 536	25,00	18 454 250	25,23	17 809 013	25,74
ALLIANZ	7 307 604	10,23	7 030 290	9,66	7 258 095	9,83	7 188 103	9,83	6 990 344	10,11
GP	5 859 411	8,20	6 111 512	8,40	6 328 052	8,57	5 979 282	8,17	5 234 779	7,57
ČPP	4 678 864	6,55	4 519 403	6,21	4 508 228	6,10	4 025 448	5,50	3 536 294	5,11
ČSOBP	4 026 397	5,64	3 944 483	5,42	4 074 016	5,52	4 063 326	5,56	3 635 146	5,25
UNIQA	3 994 092	5,59	3 722 082	5,12	3 496 886	4,73	3 198 136	4,37	2 675 098	3,87
CARDIF	1 964 568	2,75	1 677 132	2,31	1 464 798	1,98	1 278 241	1,75	1 049 445	1,52
PČS	787 513	1,10	682 968	0,94	106 788	0,14	86 934	0,12	52 713	0,08
SLAVIA	762 063	1,07	658 380	0,91	286 279	0,39	190 393	0,26	97 038	0,14
TRIGLAV	674 546	0,94	679 609	0,93	712 823	0,97	709 485	0,97	544 915	0,79
AXA	483 025	0,68	601 781	0,83	548 535	0,74	17 296	0,02	x	x
HVP	482 809	0,68	511 530	0,70	528 789	0,72	387 302	0,53	327 098	0,47
PVZP	453 777	0,64	439 149	0,60	382 788	0,52	363 577	0,50	345 766	0,50
ČP ZDRAVÍ	437 671	0,61	381 699	0,52	355 698	0,48	295 660	0,40	205 982	0,30
DIRECT	324 572	0,45	294 562	0,40	227 813	0,31	143 993	0,20	26 457	0,04
WŮST	323 112	0,45	316 446	0,44	258 250	0,35	10 877	0,01	x	x
MAXIMA	316 174	0,44	371 636	0,51	208 469	0,28	175 564	0,24	123 876	0,18
HDI	316 154	0,44	325 908	0,45	279 487	0,38	278 891	0,38	322 783	0,47
ECP	284 952	0,40	218 422	0,30	236 120	0,32	268 359	0,37	253 058	0,37
D.A.S.	262 352	0,37	254 446	0,35	258 932	0,35	265 426	0,36	243 572	0,35
KP	257 522	0,36	292 379	0,40	266 237	0,36	321 751	0,44	324 359	0,47
METLIFE AMCICO	217 724	0,30	259 790	0,36	281 827	0,38	287 751	0,39	278 420	0,40
VICTORIA	209 642	0,29	144 490	0,20	118 690	0,16	103 880	0,14	77 315	0,11
AXA ŽP	105 087	0,15	115 413	0,16	105 371	0,14	80 049	0,11	58 657	0,08
ČKP	303	0,00	353	0,00	368	0,00	941	0,00	707	0,00
Celkem ČAP	71 447 131	100,00	72 740 658	99,99	73 857 822	100,00	73 145 521	99,99	69 175 050	100,01

Tabulka 27: Vývoj tržních podílů podle předepsaného pojistného (dle tržního podílu v roce 2011, v tis. Kč, %)

Zdroj: ČAP

Z uvedených dat je zřejmé, že trh neživotního pojištění je stabilní, nedochází k posunům v pořadí mezi pojišťovnami. Zaujmout může pouze pokles České pojišťovny ve sledovaném období o více než 7 p.b. a skutečnost, že její pozici ohrožuje, i přes mírnou ztrátu (0,9 p.b.), pojišťovna Kooperativa.

Jak je již v textu několikrát zmíněno, na trhu existují dvě silné skupiny, Generali/PPF holding a VIG (Vienna Insurance Group). Na tyto skupiny je relevantní se dívat od roku 2007, kdy došlo k jejich konsolidaci.

	2007	2008	2009	2010	2011
VIG	33,60%	34,10%	34,40%	34,40%	31,10%
Generali/PPF holding	41,50%	40,60%	38,50%	36,30%	37,03%
Ostatní	24,90%	25,30%	27,10%	29,30%	31,87%

Tabulka 28: Tržní podíl v neživotním pojištění

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Skupina VIG v roce 2011 ztratila na tržním podílu v NŽP více než 3 procentní body, naopak skupina Generali/PPF holding, která v období 2007–2010 svůj tržní podíl ztrácela, tak v roce 2011 posílila o téměř 1 procentní bod.

Ostatní pojistitelé však mají proti dvěma vedoucím skupinám složitou úlohu. I přesto se jim daří postupně nabírat na tržní síle a jejich tržní podíl v roce 2011 překročil pomyslnou hranici třicet procent a to i přesto, že dvě uvedené skupiny spolu participují na zákonném pojištění, které představuje 8,80 % trhu neživotního pojištění.

5.3 Pojištění motorových vozidel

5.3.1 Úvod

Trh pojištění motorových vozidel je objektem velkého zájmu většiny pojistitelů. Příčinou je stálost poptávky po tomto druhu pojištění, ať již se jedná o tzv. povinné ručení (pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla) nebo pojištění havarijní. Naším cílem bylo zpracovat právě segment pojištění motorových vozidel a zjistit, zda je v něm konkrétně prodej pojištění determinován faktory vycházejícími z trhu osobních automobilů.

V rámci tohoto úkolu vycházíme z dat České asociace pojišťoven (ČAP), která sdružuje pojistitele působící na českém pojistném trhu. První dílčí téma naší analýzy se zabývá celkovou situací na českém pojistném trhu z hlediska ekonomické teorie. Jelikož z ČAP máme k dispozici některé údaje pouze v ročních intervalech, využili jsme metod deskriptivní statistiky za účelem porovnání konkurence v celém segmentu, ale i na pozicích lídrů trhu.

V druhé části analýzy byla naším cílem kvantifikace sezonní složky časových řad jednotlivých druhů pojištění. Zrušení monopolu České pojišťovny v pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel, ale i další skutečnosti vedly k zcela nerovnoměrnému zájmu o pojištění v průběhu jednotlivých období v roce.

Poslední dílčí cíl navazuje na předchozí zjištění. Po kvantifikaci (a očištění) sezonních vlivů je třeba zjistit, zda je trh pojištění vázán na trh vozidel.

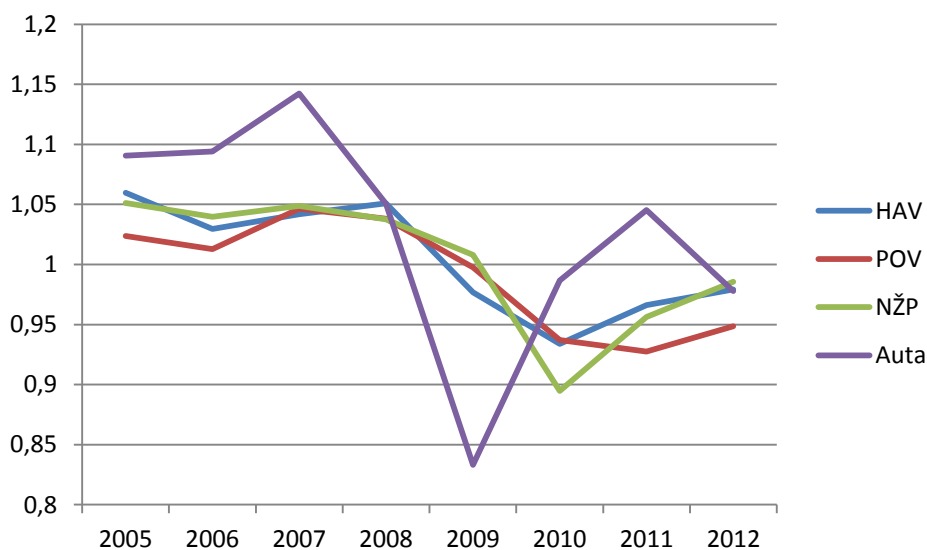
V této analýze jsme abstrahovali od inflačních vlivů na jednotlivé zkoumané veličiny.

Z důvodu prozkoumání aktuální, pro pojistitele nepříznivé situace, na trzích povinného ručení a havarijního pojištění byla do analýzy zahrnuta i data z roku 2012.

5.3.2 Havarijní pojištění

5.3.2.1 Pohled na trh

Hrubé předepsané pojistné havarijního pojištění přibližně kopíruje vývoj celého trhu neživotního pojištění v období mezi roky 2004 a 2012. V roce 2009 začíná docházet k poklesu předepsaného pojistného, který výrazně pokračuje v roce 2010, od roku 2011 dochází ke zmírnění tempa poklesu. Obecně je zřejmé, že havarijní pojištění spolu s povinným ručením jako dvě nejvýznamnější komponenty determinují vývoj trhu celého neživotního pojištění. Na následujícím grafu je zobrazen vývoj předepsaného pojistného a vývoj počtu nově registrovaných automobilů. Jednotlivé zkoumané vlivy budou popsány v následujících kapitolách.

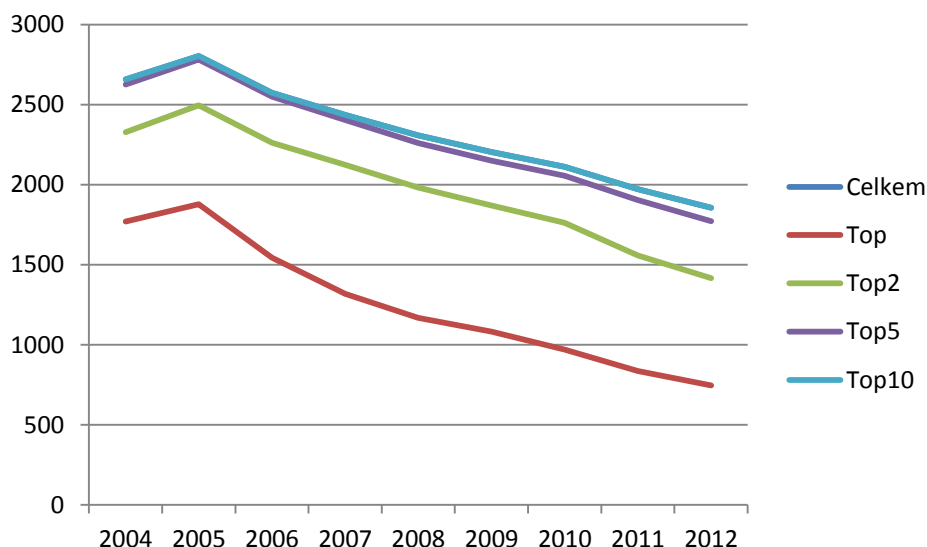

Obrázek 35: Meziroční vývoj na trzích NŽP, povinného ručení, havarijního pojištění a osobních automobilů (řetězový index předepsaného pojistného a počtu nových automobilů)

Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

5.3.2.2 Koncentrace v odvětví

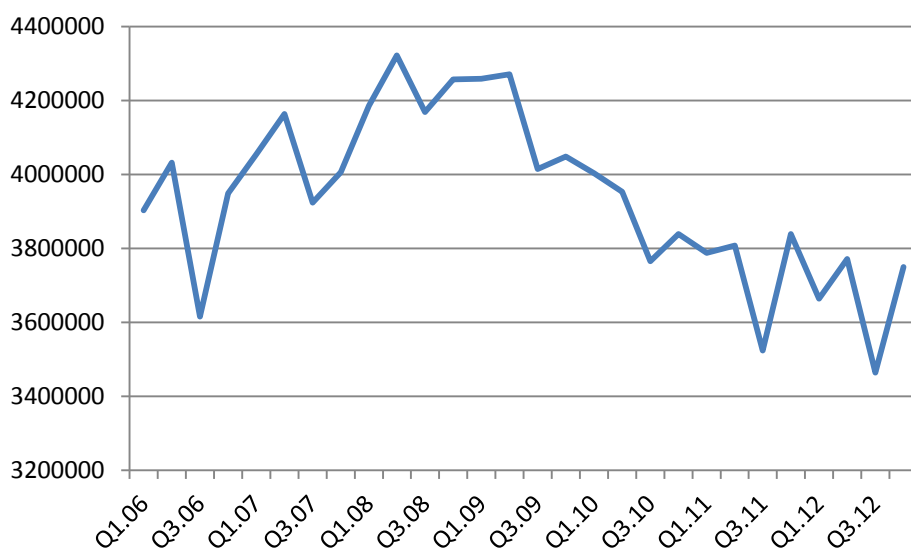
V rámci konkrétní analýzy jsme se nejprve zabývali mikroekonomickými aspekty trhu havarijního pojištění. Koncentraci v odvětví jsme vystihli pomocí Herfindalova indexu. Z následujícího obrázku je patrný mírný nárůst indexu v roce 2005. Od roku 2006 však platí, že konkurence v odvětví se stále zvyšuje. Konkurence těží z oslabující se pozice hlavní dvojice na trhu – České pojišťovny a Kooperativy. V roce 2012 obě pojišťovny ztratily dohromady více než 2,5 procentního bodu tržního podílu. V roce 2011 ztratila Česká pojišťovna 2,23 procentního bodu ze svého tržního podílu, Kooperativa přišla o 1,27 procentního bodu. Z jejich poklesu nejvíce těží Allianz, která si dokázala připsat navíc 1,58 procentního bodu. Ztrátu Kooperativy trochu kompenzuje ČPP, která získala 0,94 procentního bodu. Třetí z pozice vítězů je Uniqa, která dlouhodobě získává, ačkoliv tempo nárůstu se snižuje (v roce 2011 už jen 0,39 p. b.). Trend dále pokračuje i v roce 2012, kdy oba hegemoni trhu ztratili dohromady dalších 2,5 procentního bodu. Jejich podíl však získaly spíše AXA, ČPP a ČSOB pojišťovna.

Obrázek 36: Koncentrace v odvětví havarijního pojištění, index HHI
Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

5.3.2.3 Sezonní dekompozice

V další části naší analýzy bude použito čtvrtletních údajů předepsaného pojistného na havarijní pojištění od 1. čtvrtletí roku 2006. V případě, že bychom neuvažovali o existenci sezonní složky, můžeme časovou řadu charakterizovat například lineárním trendem. Výsledek je však při takto variabilních datech velice nejasný a ukazuje na stagnaci tohoto druhu pojištění. K přesnější analýze časové řady však bude lepší, když trendovou složku kvantifikujeme za pomoci klouzavých čtyřčlenných centrovaných průměrů a provedeme sezonní dekompozici časové řady. Použijeme jak multiplikativního, tak i aditivního modelu pro vyčíslení relativních i absolutních sezonních vlivů.

Obrázek 37: Předepsané pojistné na havarijního pojištění (čtvrtletní údaje)
Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

Z hlediska sezónnosti pak vykazuje předepsané pojistné vyšší hodnoty v první polovině roku. Odchytky od normálu však nejsou příliš znatelné. Ve druhém čtvrtletí je pojistné průměrně o 2,37 % vyšší než je dlouhodobý normál, což v absolutních hodnotách představuje 93 842 000 Kč. Naopak nejnižší hodnoty jsou ve třetím čtvrtletí, a to přibližně o 4 % (tj. 144 983 000 Kč). Kompletní údaje jsou v následující tabulce. Oproti minulému roku je opět zřetelná tendence ke sblížení předpisů v jednotlivých čtvrtletích. Sezónní prvek je tedy u havarijního pojištění minimální.

	Sezónní index	Sezónní rozdíl (v tis. Kč)
1. čtvrtletí	100,770	31 300
2. čtvrtletí	102,367	93 842
3. čtvrtletí	96,307	-144 983
4. čtvrtletí	100,556	19 841

Tabulka 29: Sezónní indexy a rozdíly v předepsaném pojistném na havarijní pojištění

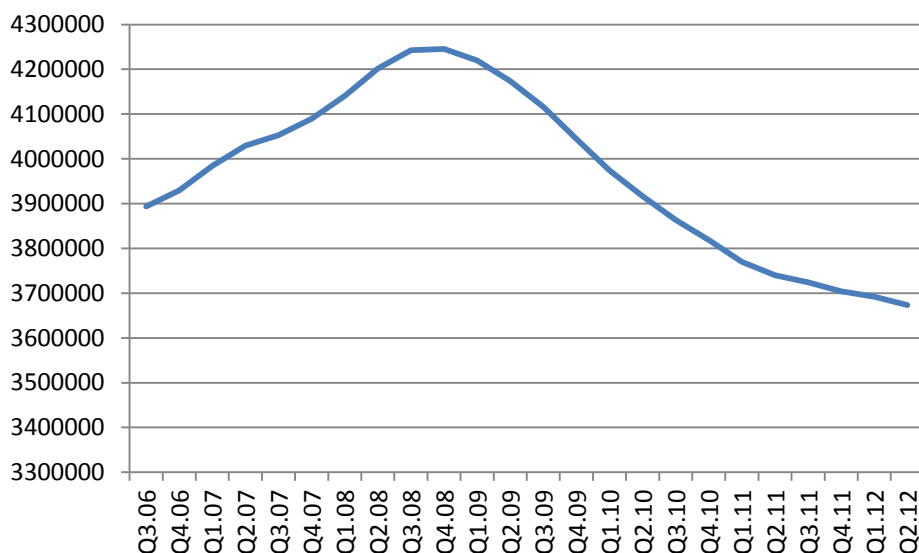
Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů ČAP

Při vymezení sezónní složky můžeme také sledovat skutečný trend ve vývoji předepsaného pojistného, kde dochází k poklesu od začátku roku 2009. Je zajímavé v kontrastu s tímto pojištěním sledovat i trendy v prodeji nových vozidel (použita stejná metoda jako u havarijního pojištění). I zde se projevují sezónní vlivy, které ovšem nekorelují se stejným jevem u havarijního pojištění. Obecný předpoklad o závislosti havarijního pojištění na objemech nově prodaných automobilů se tedy nepotvrdil. Přesto při zjištění trendu v prodeji vozidel vidíme značný pokles, který se začíná projevovat již od 3. čtvrtletí roku 2008. Prodej havarijního pojištění tak reaguje s asi půlročním zpožděním na vývoj na trhu nových automobilů.

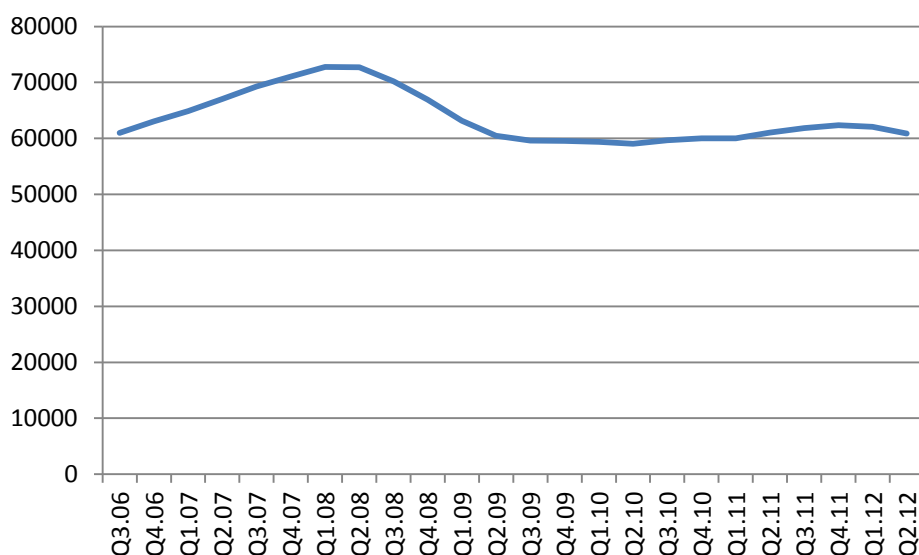
Aplikací Koyckova modelu rozložených zpoždění je sice zjištěna silná autokorelace prvního řádu mezi rezidui lineárního modelu. Výsledek průměrného posunutí je však velice vzdálen od reality, tudíž nepovažujeme model za vhodný.

V posledních dvou letech se však ukazuje, že zastavení poklesu nových registrací neúčinkuje na trh havarijního pojištění. Nahlédnutí do struktury registrací odhaluje klesající či stagnující segment nižších tříd automobilů. Automobily vyšších tříd či terénní vozy dosahují v období krize velkých prodejů. Je opodstatněná domněnka, že úspory v předpisu postihují nejvíce tyto kategorie vozidel, tudíž složením těchto dvou faktorů získáme možnou příčinu stále trvajících poklesu předpisu.

Naproti tomu v minulosti méně významný faktor konkurence získává na důležitosti. Pokud budeme testovat hypotézu o závislosti vývoje hrubého přijatého pojistného a koncentrace trhu, pak v delším období neuspějeme, což je zřejmé z důvodu přechodu růstu předpisu v pokles. Při redukci zkoumaného období pouze na čas poklesu však lze tuto hypotézu verifikovat, ačkoliv stále existuje určitá pochybnost nad množstvím dostupných dat.

Obrázek 38: Trend na trhu havarijního pojištění (centrované klouzavé 4členné průměry)
Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů ČAP

Obrázek 39: Trend na trhu osobních vozidel (centrované 4členné klouzavé průměry)
Zdroj: vlastní zpracování z údajů SDA

5.3.3 Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

5.3.3.1 Pohled na trh

Růstové tendence popsané v úvodní kapitole popisující havarijní pojištění jsou velice podobné situaci na trhu s povinným ručením. Pokud bude hodnocena situace pomocí bazických indexů se základnou v roce 2004, je patrné, že trh s povinným ručením kopíruje situaci havarijního pojištění, ovšem s poměrně menšími hodnotami, což lze přičíst tomu, že se jedná o větší trh. Z hlediska trhu jsou obě pojištění vozidel těmi produkty, které táhnou celé odvětví neživotního pojištění dolů. Z následujícího

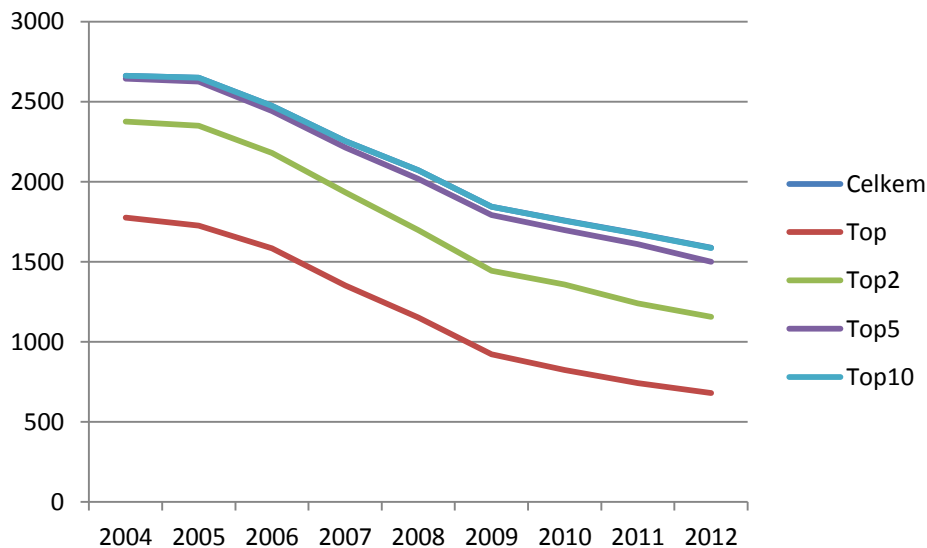
grafu je patrné, že větší podíl na tom má pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

Obrázek 40: Trendy vývoje na trzích NŽP, povinného ručení, havarijního pojištění a osobních automobilů (bazický index předepsaného pojistného a počtu nových automobilů)
Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

5.3.3.2 Koncentrace trhu

Stejně jako u havarijního pojištění byl pro určení míry centralizace trhu použit Herfindalův index. Jak ukazuje následující obrázek, vedoucí dvojice ztrácí svou pozici a trh postupně dekoncentruje.

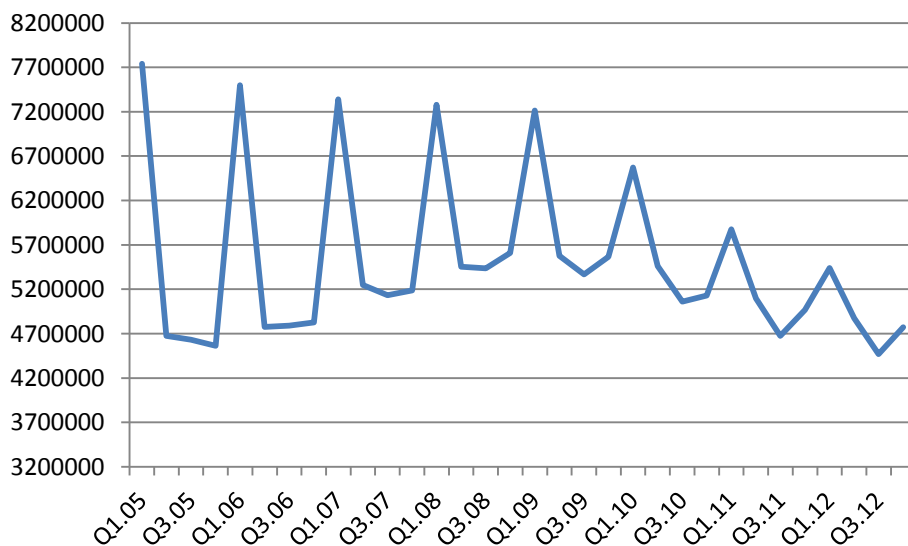
Obrázek 41: Koncentrace v odvětví povinného ručení, index HHI
Zdroj: vlastní zpracování z údajů ČAP

5.3.3.3 Sezonní dekompozice

Podrobná analýza sezónní složky v pojistném na povinné ručení zahrnuje údaje na čtvrtletní bázi počínaje prvním čtvrtletím roku 2005. Na první pohled jsou vidět výrazně vyšší hodnoty v prvním čtvrtletí. Tento fakt potvrzují i výsledky naší analýzy. Pojistné je v prvním čtvrtletí v průměru vyšší o 22,12 %, tj. absolutně asi o 1,23 miliardy Kč. Zbývající tři čtvrtletí se rovnoměrně dělí o zbývající část a nezaznamenávají žádné výrazné sezónní výchyly. Tento fakt je s největší pravděpodobností způsoben větším počtem smluv s ročním pojistným splatným na začátku roku, ale především skutečností, že Česká pojišťovna, až do roku 1996 jediný poskytovatel tohoto pojištění, převedl všechny své smlouvy při přechodu na konkurenční prostředí, na první den v roce. Kompletní informace jsou uvedeny v následující tabulce.

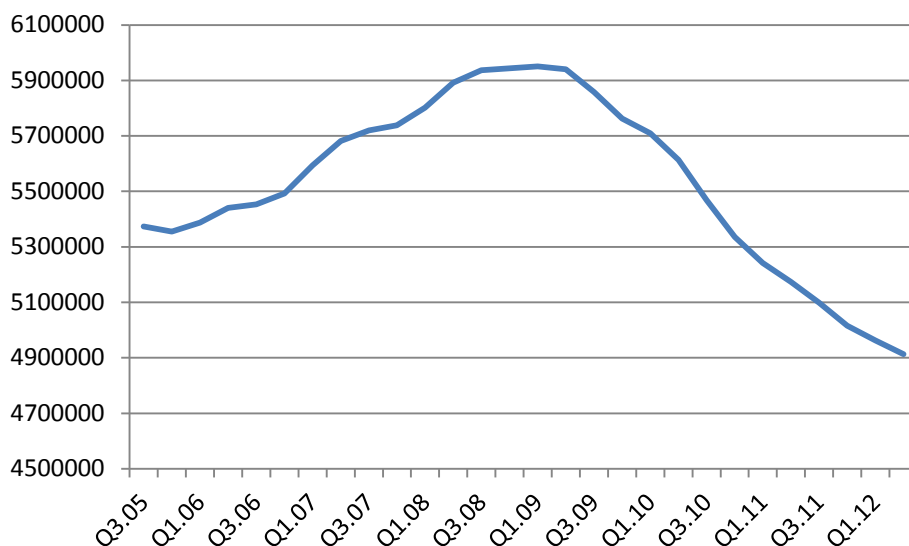
	Sezonní index	Sezonní rozdíl (v tis. Kč)
1. čtvrtletí	122,121	1230590
2. čtvrtletí	94,624	-303250
3. čtvrtletí	90,2793	-538307
4. čtvrtletí	92,9754	-389028

Tabulka 30: Sezonní indexy a rozdíly v předepsaném pojistném na povinné ručení
Zdroj:vlastní výpočet na základě údajů ČAP

Obrázek 42: Předepsané pojistné na povinné ručení
Zdroj:ČAP

Tendence na trhu ukazují na snižování vlivu prvního čtvrtletí na celkový předpis pojistného. Bohužel se ukazuje, že tento pokles není nijak kompenzován, tudíž celkový trend je podobně jako u havarijního pojištění klesající.

Obrázek 43: Trend na trhu povinného ručení (centrované 4členné klouzavé průměry)

Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů ČAP

Vedle analýzy sezónní složky se výzkum zaměřil taktéž na meziroční vývoj pojistného a jeho závislost na trhu motorových vozidel v ČR. Analýza závislosti (regresní model) nicméně jasně ukazuje, že lineární závislost těchto dvou proměnných v porovnávaném modelu dosahuje statisticky nevýznamné hodnoty. Stejný výsledek přineslo taktéž testování dalších regresních funkcí. Vysvětlení spatřujeme jednak v efektu růstu spotřebitelských cen, což může ovlivnit výši přijatého pojistného, ale zejména v růstu konkurenčního prostředí na trhu povinného ručení, jak dokazuje Herfindalův index, což vede k poklesu ceny pojištění a následně i vybraného pojistného.

5.3.4 Závěr

Zamítáme hypotézu o závislosti mezi trhem pojištění motorových vozidel a faktory vycházejícími z trhu osobních automobilů. Toto bylo potvrzeno na základě analýzy závislosti (regresní model), kdy byla zřejmá lineární nezávislost mezi těmito proměnnými. Stejný výsledek přinesly i ostatní regresní funkce. Hladina významnosti byla vždy volena na úrovni 5 %.

Přesto nelze vyloučit, že existuje určité zpoždění, se kterým reagují prodeje pojištění na tendence na trhu osobních automobilů. V tomto ohledu je tedy do jisté míry pozitivní, že trendy v počtu nově registrovaných vozidel přestaly být klesající.

Rostoucí konkurence na pojistném trhu České republiky se jeví jako možný faktor zapříčiňující v posledních letech pokles hrubého předepsaného pojistného. Pro celé zkoumané období je tato hypotéza zjevně nepravdivá. Pokud však uvažujeme pouze období klesajících předpisů, pak lze

s touto eventualitou počítat, ačkoliv analyzovaná časová řada pro toto tvrzení je příliš krátká, aby empiricky dokazovala výslednou závislost.

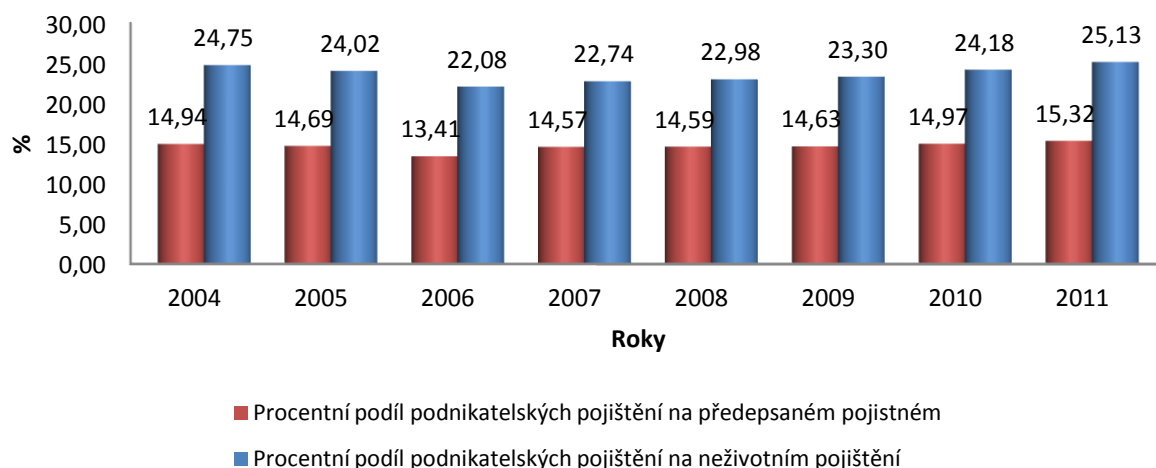
Prodeje pojištění značně fluktuují u povinného ručení, když nejlepších výsledků je dosaženo v prvním čtvrtletí roku.

Z uvedené analýzy tedy vyplývá, že je žádoucí, aby pojišťovny hledaly nové nástroje, jak oživit trh pojištění automobilů.

5.5 Pojištění podnikatelů

5.5.1 Pohled na trh podnikatelských pojištění

V neživotním pojištění se objevuje specifická situace v každém dílčím pojistném odvětví. Pojištění podnikatelských rizik se řadí za pojištění aut jako nejdůležitější pojištění v rámci neživotního pojištění, a to svým přibližně čtvrtinovým podílem. Na obrázku 44 lze pozorovat vývoj daného pojištění, a to jak v poměru k neživotnímu pojištění, tak k celkovému pojistnému trhu.

Obrázek 44: Závislost podnikatelských pojištění v rámci neživotního pojištění a na celkovém předepsaném pojistném v letech 2004–2011

Zdroj: ČAP – vlastní zpracování

Pro bližší představu je zahrnutý obrázek 45, zobrazující tempo růstu meziročního vývoje předepsaného pojistného a tempo růstu HDP v letech 2004–2011. Také pro další ukazatele, zahrnuté v popisované analýze, se bude vycházet z daného období. Cílem je informovat o situaci na pojistném trhu v oblasti podnikatelských pojištění⁵.

Vývoj předepsaného pojistného v posledních letech ovlivnilo několik významných faktorů. Silná konkurence způsobila určitou stagnaci sazeb u majetkových pojištění v období 2004–2005, čemuž předcházelo nárazové zvýšení sazeb po povodních z roku 2002. V rámci jednotného pojistného trhu EU provozovaly pojištění na území ČR také pojišťovny z jiných členských států EU na základě svobody poskytování služeb. Největší dopad se pak projevil právě v oblasti pojištění průmyslu a podnikatelů. Odhadovaný podíl zahraničních subjektů je na úrovni 1–2 % celkového předepsaného pojistného, a to především v oblasti pojištění průmyslu a podnikatelů. Rok 2004 byl poznamenán krom jiného řadou významných přírodních katastrof, jež přes zajišťovatele dopadly následně také na pojistitele v ČR.

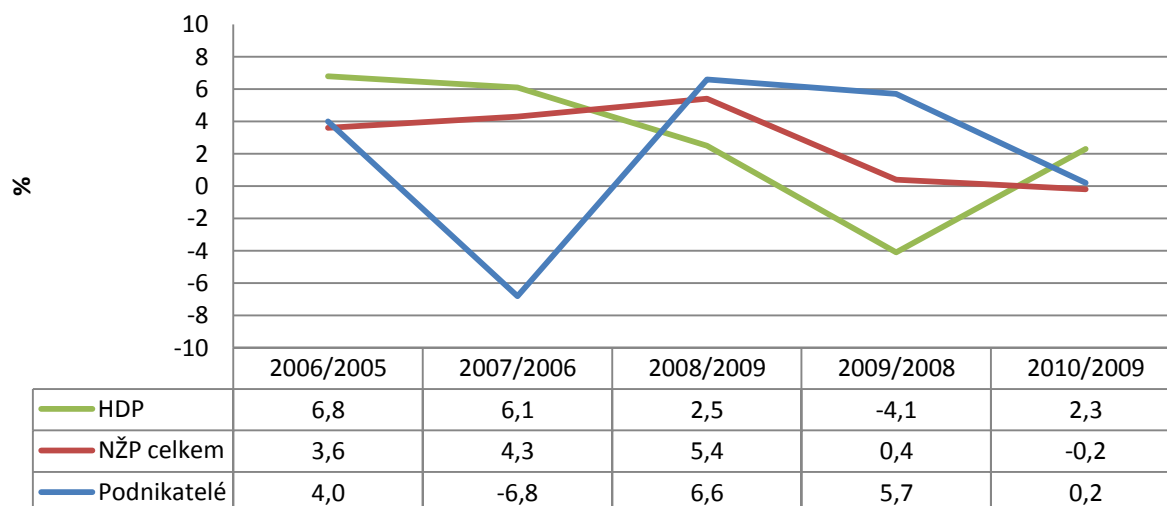
⁵ Pro jednotné vnímání je využito třídění dle ČAP – podnikatelská pojištění tedy zahrnují zejména pojištění majetku, všeobecné odpovědnosti, úvěrů, kromě havarijního pojištění vozidel, pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Neživotní pojištění jako celek ovlivnila v roce 2006 především stagnace růstu až pokles u podnikatelského pojištění majetku. Předepsané pojistné kleslo o 0,4 % na cca 11,9 mld. Kč. Celkově klesla podnikatelská pojištění o 0,9 % na 16,9 mld. Kč. Pokles tempa růstu předepsaného pojistného nastal v roce 2006 u havarijního pojištění letadel (o 40,8 %), u pojištění přerušeni provozu (o 12,8 %) a u pojištění přepravovaného nákladu (o 2,5 %). Naproti tomu byl zaznamenán vysoký růst u pojištění úvěrů 105,4 %, u havarijního pojištění námořních a říčních plavidel 33,8 % a dalších (ne podnikatelsky orientovaných).

Rok 2007 přinesl stále celkově pokles podnikatelských pojištění, růst šlo pozorovat u odpovědnostních pojištění, pojištění různých finančních ztrát (+44,3 %) a pojištění úvěru (+30 %).

Teprve rok 2008 vykázal nárůst objemu předepsaného pojistného u podnikatelských pojištění ve velikosti 6,9 %. Důvodem pro rostoucí trend byly obavy z dopadu světové ekonomické krize a zvýšeného rizika majetkových ztrát. Růst se projevil jak na majetkovém pojištění, tak v pojištění odpovědnosti. Obdobná situace se pak projevuje i v roce 2009, 2010 i za rok 2011, kdy podíl podnikatelských pojištění stále roste. V posledních letech dosahuje přibližně čtvrtinový podíl v rámci neživotního pojištění.

Jak se vyvíjela situace v rámci meziročních změn předepsaného pojistného a HDP, ukazuje obrázek 44. Na níže uvedeném grafu lze vyčíst rychlejší tempo růstu HDP než předepsaného pojistného. Teprve v roce 2008 v důsledku dopadů ekonomické krize roste předepsané pojistné podnikatelských pojištění rychleji než HDP. Současně je vyčísleno, jak se oproti celkovému neživotnímu pojištění ve sledovaných letech odlišuje vývoj tempa růstu u podnikatelských pojištění.

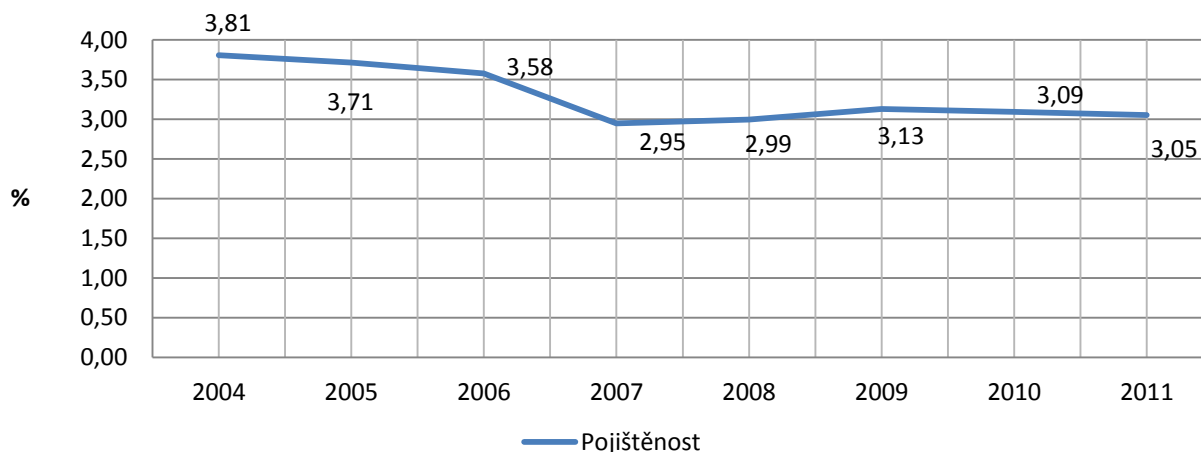
Obrázek 45: Tempa růstu HDP a předepsaného pojistného v letech 2004–2010⁶

Zdroj: ČAP souhrnné údaje za jednotlivé roky – vlastní zpracování

Zároveň je zahrnutý také ukazatel pojištěnosti ve sledovaném období, charakterizující podíl předepsaného pojistného podnikatelských pojištění na HDP (viz obrázek 46). Na klesající tendenci mělo vliv především rychlejší tempo růstu HDP v jednotlivých letech oproti zpomalujícímu se tempu růstu podnikatelských pojištění. Na růstu HDP se v oblasti nabídky podílela především odvětví

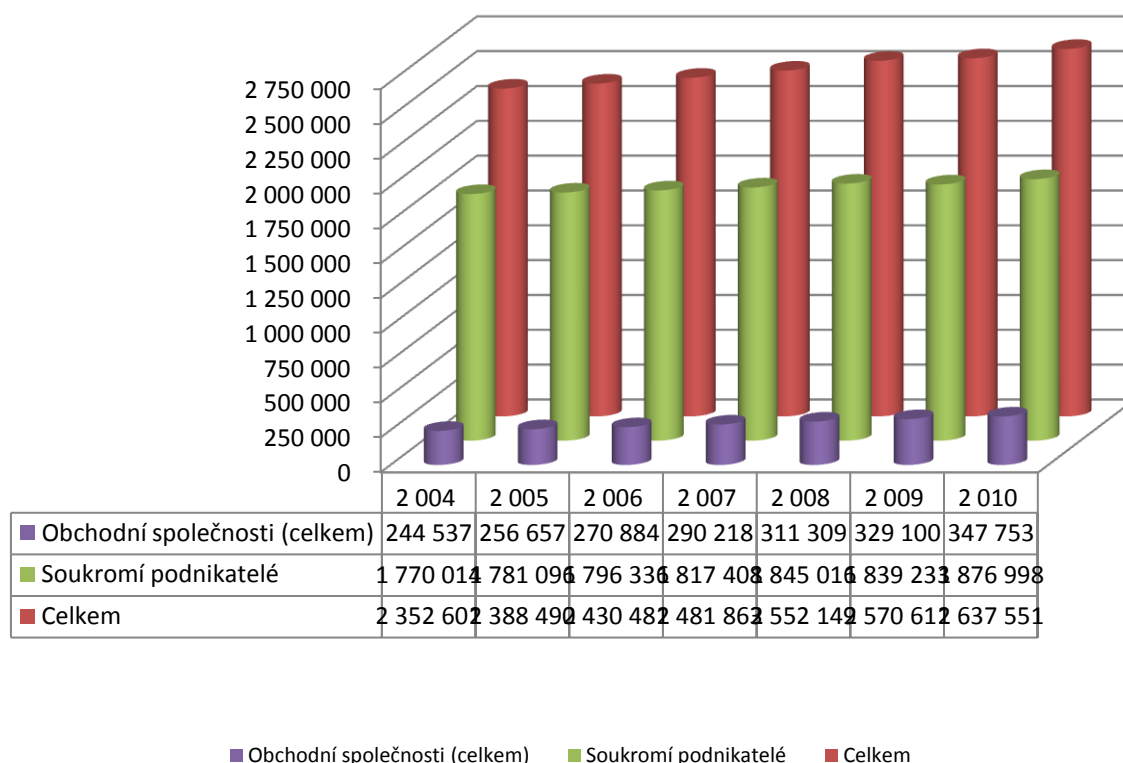
⁶ Dle stejného výpočtu jsou v souhrnných datech ČAP dostupné informace pouze do konce roku 2010.

obchodu, zpracovatelského průmyslu a zemědělství, opačným směrem působilo stavebnictví a služby pro podnikatele. Nízké hodnoty naznačují významné rezervy podnikatelských subjektů v rámci pojištění. Mírně stoupající tendenci lze pozorovat od roku 2008 do roku 2009, kdy se opět začalo pojišťovat více podniků vlivem působení ekonomické krize. Od roku 2009 lze poté pozorovat pokles tohoto ukazatele.

Obrázek 46: Vývoj pojištěnosti podnikatelských pojištění za období 2004–2011
Zdroj: ČAP + ČSU – vlastní výpočet

V následující analýze je hodnocena závislost počtu ekonomických subjektů na předepsaném pojistném ve sledovaném období. Nejprve je představen vývoj počtu ekonomických subjektů (včetně rozdělení na soukromé podnikatelské subjekty, tak i obchodní společnosti). S uvedenými daty je pak pracováno dále pro výpočet ukazatele předepsaného pojistného na podnikatele.

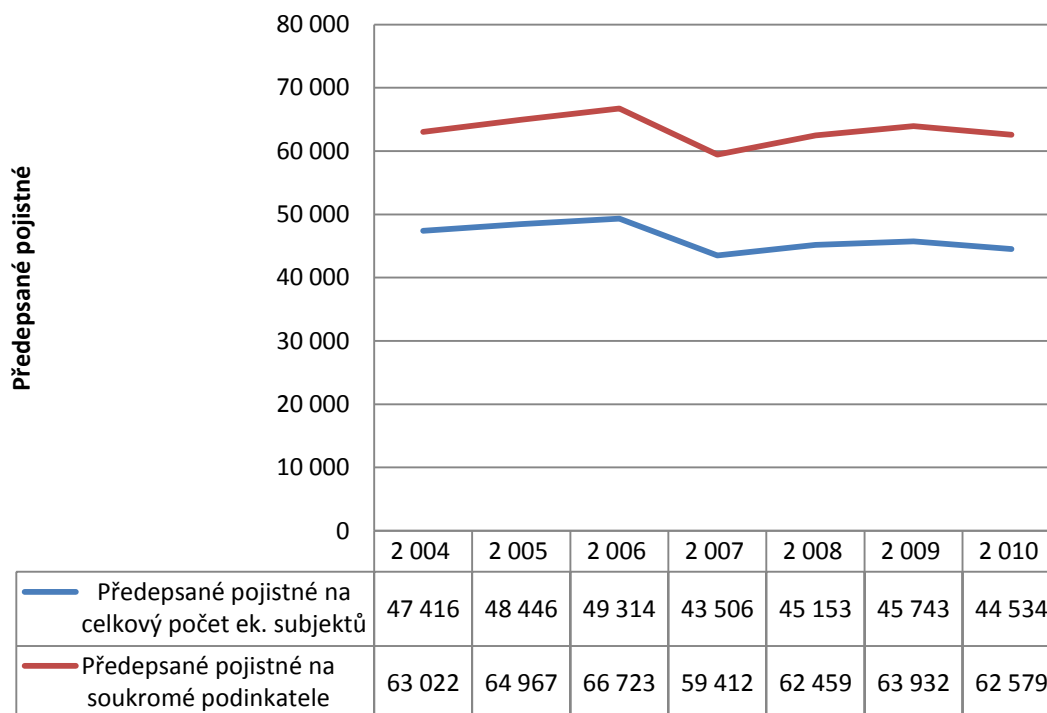

Obrázek 47: Vývoj počtu ekonomických subjektů (včetně obchodních společností a soukromých podnikatelů) za sledované období 2004–2010⁷
Zdroj: ČSU

Obrázek 47 tedy charakterizuje vývoj podnikatelských subjektů za sledované období 2004–2010. Do všech ekonomických subjektů spadají jak soukromí podnikatelé, obchodní společnosti (zahrnující veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti a akciové společnosti), družstva (včetně družstevních podniků) a státní podniky (nejsou zahrnuty podniky v likvidaci). Mezi soukromé podnikatele se pak řadí fyzické osoby se živnostenským oprávněním.

Obrázek 48 pak zobrazuje vývoj předepsaného pojistného v závislosti na počtu ekonomických subjektů na trhu v ČR. V celkovém počtu ekonomických subjektů jsou zahrnuty jak fyzické tak právnické osoby, jež zákonitě snižují hodnotu předepsaného pojistného počítaného na podnikatele. Významnými roky dle daného vývoje byly roky 2006 a 2008, kdy průměrné předepsané pojistné na podnikatele lehce vzrostlo. Na trhu soukromých podnikatelů je situace obdobná – na každého soukromého podnikatele připadá roční pojistné ve velikosti přibližně 60 000 Kč/rok (za všechny druhy podnikatelských pojištění).

⁷ Data o počtu ek. subjektů jsou dostupná na ČSÚ prozatím pouze do roku 2010, proto nebylo možné analýzu rozšířit o rok 2011.

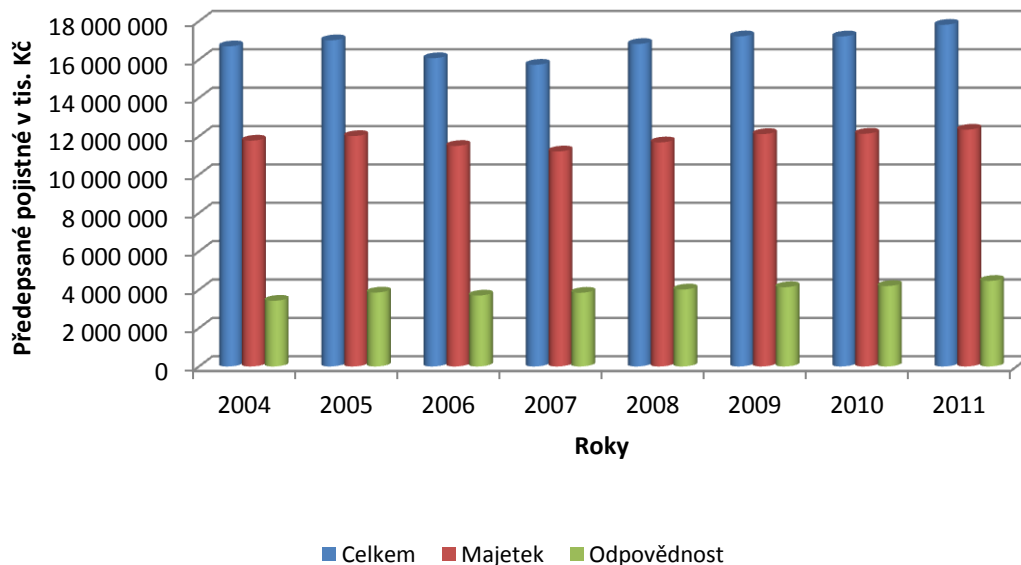

Obrázek 48: Vývoj předepsaného pojistného na podnikatele v letech 2004–2010⁸
Zdroj: ČSU vlastní zpracování

5.5.2 Přehled dalších poměrových ukazatelů

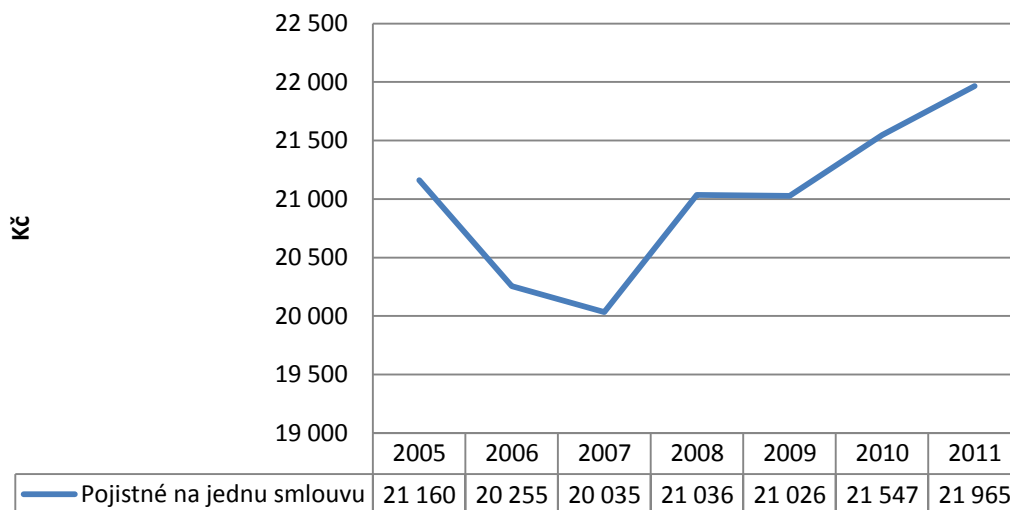
Obrázek 49 zaznamenává vývoj hlavních typů podnikatelských pojištění. Jak je možné vypořádat, podíl předepsaného pojistného podnikatelských pojištění ve sledovaném období klesá do roku 2007. To se týkalo převážně majetkových typů podnikatelských pojištění, které ale získalo na svém významu právě v krizových letech, tedy počínaje rokem 2008, kdy si podnikatelé začali více uvědomovat rizika spojená se svou činností. Od této doby začíná opět nabývat na významu majetkové podnikatelské pojištění. Pojištění odpovědnosti (druhé nejvýznamnější pojištění této oblasti) naopak v průběhu vývoje zaznamenává nárůst vesměs po celé sledované období.

⁸ Data o počtu ek. subjektů jsou dostupná na ČSÚ prozatím pouze do roku 2010, proto nebylo možné analýzu rozšířit o rok 2011.

Obrázek 49: Předepsané pojistné dle konkrétních druhů podnikatelských pojištění v letech 2004–2011
Zdroj: ČAP – vlastní zpracování

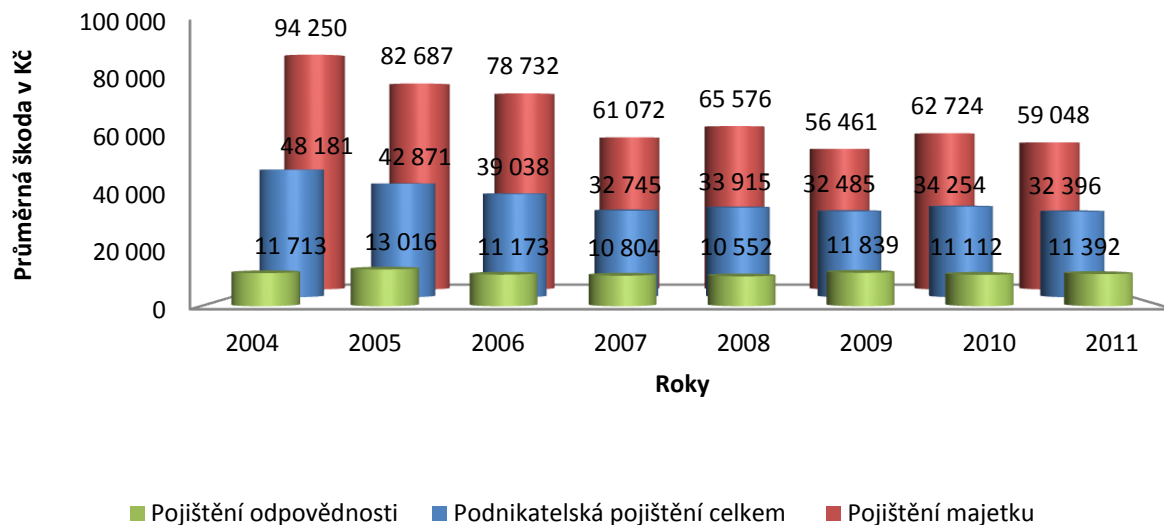
Obrázek 50 zachycuje, jak se vyvíjí velikost průměrného předepsaného pojistného dle ČAP, které podnikatelé platí na pojistné smlouvy. Při porovnání výsledků předepsaného pojistného na podnikatele s výsledky průměrného předepsaného pojistného na jednu pojistnou smlouvu je možné pozorovat jistý nesoulad ve výši průměrného pojistného. Průměrné roční pojistné odpovídající jedné pojistné smlouvě vychází přibližně na 21 tis. Kč. Vedle toho pojistné odpovídající na celkový počet ek. subjektů je po celém období více než dvojnásobný, v případě soukromých podnikatelů pak dokonce více než trojnásobný.

Obrázek 50: Vývoj předepsaného pojistného přepočítaného na jednu pojistnou smlouvu podnikatelských pojištění v letech 2005–2011

Zdroj: Souhrnné údaje ČAP za jednotlivé roky, vlastní propočet + zpracování

Dalším sledovaným ukazatelem je průměrná škoda, počítaná jako poměr celkového pojistného plnění k počtu pojistných událostí. Její vývoj je pak zobrazen v obrázku 51.

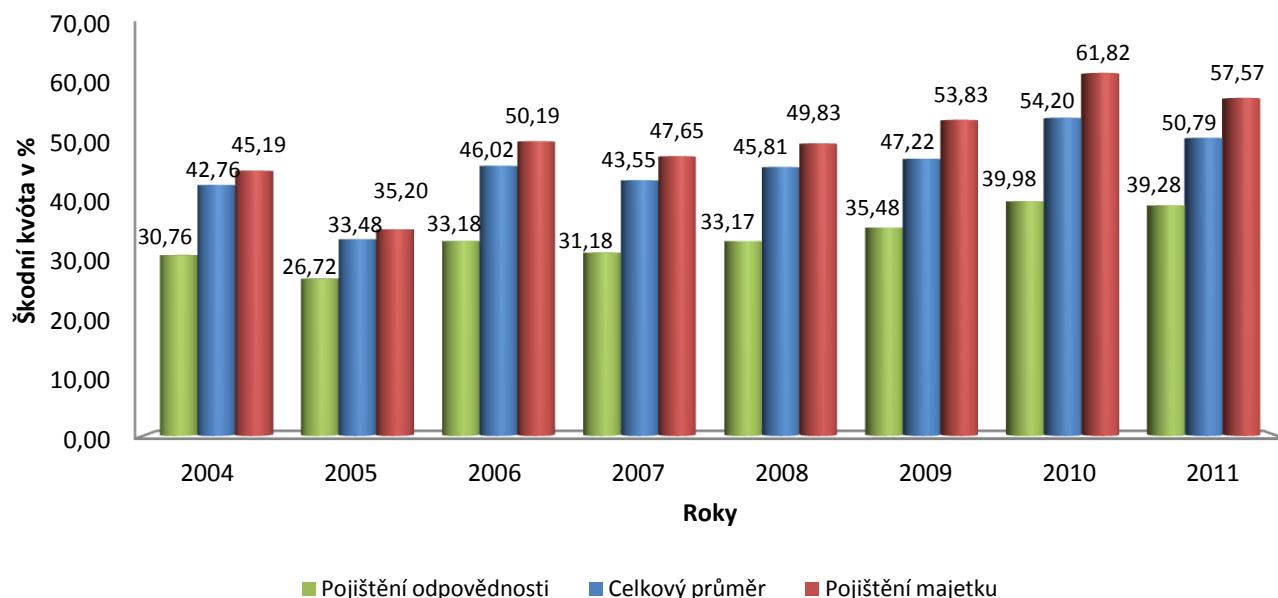
Obrázek 51: Vývoj průměrné škody v podnikatelských pojištění v letech 2004–2011

Zdroj: ČAP – vlastní zpracování

Ukazatel průměrné škody za sledované období je možné hodnotit kladně, protože téměř za všechny roky pro podnikatelská pojištění klesá a to jak u pojištění majetku, tak i v případě pojištění odpovědnosti. Značný nárůst za rok 2008 mohla zapříčinit vichřice Emma, jež se prohnala na počátku roku. Na našem území se maxima pohybovala kolem 155 km/h (Šumava, Krušné hory). Nárazový vítr nad 100 km/h (místy i nad 120 km/h) foukal také v nižších polohách včetně velkých měst (Praha, Brno, Plzeň, České Budějovice). Elektrárenská společnost ČEZ vyčíslila dodatečně škody na 114,4 milionů korun, což je o 31 milionů více než po Kyrillovi. Vichřice poničila i sedm stožárů velmi vysokého napětí, což se při orkánu o rok dříve nestalo.

Rok 2010 byl ovlivněn nejvíce povodněmi, díky kterým vzrostly především majetkové škody podnikatelů.

Obrázek 52 představuje vývoj škodní kvóty (tedy poměr celkového pojistného plnění ku celkovému pojistnému).

Obrázek 52: Vývoj škodní kvóty podnikatelských pojištění v letech 2004–2011
Zdroj: ČAP – vlastní zpracování

Za poslední roky postihlo Českou republiku několik živelních událostí, které poznamenaly i mnohé podnikatele. Živlem, který nejčastěji škodil, byla vichřice, na druhém místě skončila tíha sněhu a třetí byly povodně a záplavy.

Za rok 2004 stojí za zmínku především tornádo, které se počátkem června prohnalo Litovlí a listopadová vichřice, jejíž důsledky se projevily především na severní a jižní Moravě a ve východních Čechách.

Nejpříznivější situace se přičítá k roku 2005, kdy Českou republiku nepostihly žádné významné živelní události, jež ale následně zasáhly v letech následujících. Přesto např. u České pojišťovny došlo k mírnému a očekávanému nárůstu nákladů na pojistná plnění. Do tohoto nárůstu je třeba započítat jednak snižování pojistného od firemních klientů, jednak náklady na škody na zdraví, neboť společnost v plné míře uplatnila novou, bezpečnější metodiku v tvorbě rezerv na rentové nároky poškozených.

Největší nárůst je možné pozorovat za rok 2006, kdy se podniky musely vyrovnat s významnými přírodními katastrofami. Na velkou část České Republiky (a širšího území střední Evropy) dopadly povodně. Pojišťovny proto zvýšily opatření pro možné upisování jednotlivých oblastí v rámci povodňových zón a začaly více kontrolovat daná území. V sektoru pojištění majetku byla proto uskutečněna preventivní opatření proti opakování kalamitních škod v pojištění občanů i středních a malých podnikatelů (zvýšení sazeb a spoluúčasti, zpřísnění posuzování rizika, důsledné upisování podle povodňových zón, zahájení procesu vypovídání pojištění s extrémní expozicí rizika povodně z pojistného kmene).

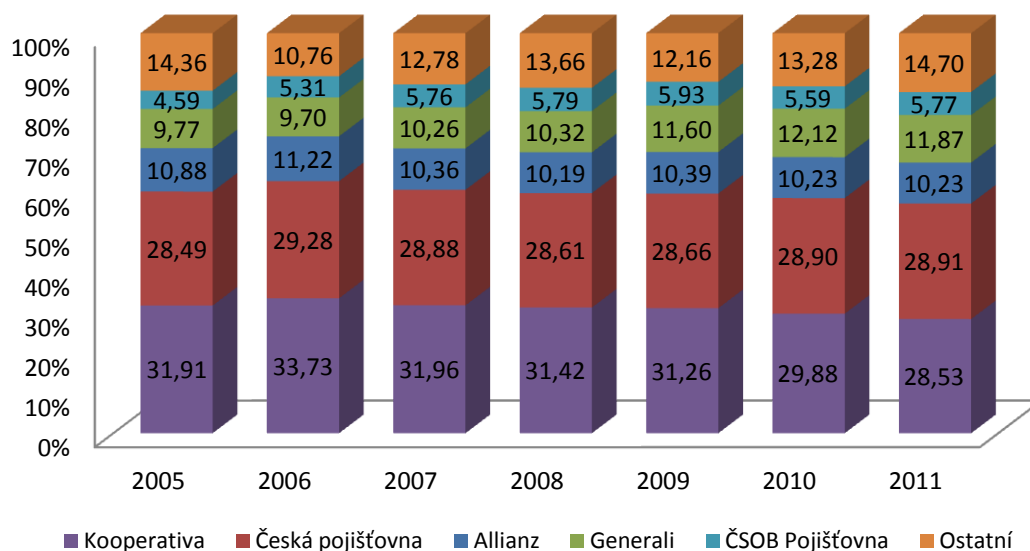
Od roku 2007 však dochází opět k oživení trhu, což neohrozil ani orkán Kyril, jež udeřil hned zpočátku roku.

Rok 2008 však byl nepříznivý z hlediska nákladů na pojistná plnění. Výsledek byl ovlivněn několika většími pojistnými událostmi, jako bylo například vlakové neštěstí Studénka, vichřice Emma a škody na plodinách.

V roce 2010 prošly Českou republikou opět silné povodně, a to první v květnu tohoto roku na Severní Moravě, následně pak v srpnu v severních Čechách udeřily bleskové povodně. Obě vlny povodní se odrazily ve zvýšeném počtu pojistných událostí a také na výplatě pojistného plnění.

5.5.3 Vývoj konkurence na trhu podnikatelských pojištění

Trh podnikatelských pojištění je silně koncentrovaný, což zobrazuje obrázek 53. TOP5 pojišťoven za rok 2005 mělo 85,64 % podíl předepsaného pojistného, za rok 2006 pak dokonce 89,24 %. V následujících letech procentní podíl předních pojišťoven mírně klesá a to na 87,22 % za rok 2007 a 86,34 % za rok 2008. Pojištěním podnikatelů se ve sledovaném období zabývá celkem 14 pojišťoven (z toho 4 pojišťovny – participovaly pouze v některých letech). Přesto, jak je možné posoudit, trh neinklinuje k dekoncentraci natolik významným způsobem jako u jiných typů pojištění. Specifika daných produktů s sebou nese požadavky na zázemí velkých předních pojišťoven – dvě největší pojišťovny Kooperativa a Česká pojišťovna tak standardně zaujímají přibližně 60% podíl.

Obrázek 53: Podíl TOP5 pojišťoven v letech 2005–2011
Zdroj: ČAP – vlastní zpracování

Značný nárůst ve prospěch pojišťoven Kooperativy a České pojišťovny lze pozorovat v roce 2006. V ostatních letech dochází k nezanedbatelnému přesunu části předepsaného pojistného ve prospěch dalších pojišťoven (např. Generali, Allianz, ČSOB, Uniqa, ČPP). Významný nárůst u pojišťovny Kooperativa byl způsoben převodem pojistných smluv neživotního pojištění Pojišťovny České spořitelny (započatého v roce 2004) a následně úspěšné navázání strategického partnerství s Finanční skupinou České spořitelny, jež se v následujících letech upevňovalo. Pokračovala také spolupráce

s Českou podnikatelskou pojišťovnou, jíž je Kooperativa stoprocentním vlastníkem. Byla zahájena centralizace některých procesů, aby bylo možné maximálně využít synergických efektů vyplývajících ze shodného předmětu činnosti obou společností.

Obě přední pojišťovny pracovaly v průběhu na zefektivnění technologií pro sjednávání pojistných smluv. Česká pojišťovna projekt („Centralizace neživotního pojištění“) ukončila již v roce 2006. Zavedena byla nová technologie sjednávání pojistných smluv, čímž se taxace a vyhotovení pojistné smlouvy staly plně automatickými procesy. Tím se zrychlil i obchodní servis klientům.

Kooperativa přišla o rok později v pojištění hospodářských rizik s využitím komplexního systému „IMP“, jež zvyšuje přehled o procesu upisování rizik a vyřizování obchodních případů, včetně sdílení dokumentů, podporuje kontrolní mechanismy a přispívá ke snížení pracnosti při vypracovávání nabídek a smluv, při sběru dat ap. Snadnější je také koordinace komplexního přístupu ke klientovi. Cílem VIU (programu Vienna International Underwriters) je poskytovat podporu jednotlivým společnostem skupiny VIG v rámci pojištění průmyslových rizik zejména s možností přístupu k pojistné kapacitě celé skupiny, služeb a know-how celé skupiny VIG.

Pojišťovna	Podnikatelská pojištění (odv. 5-6, 8, 9, 11, 12, 13 (bez zákonného poj.) – jednotka tis. Kč							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
AIG EUROPE, pobočka	0	0	730 874	0	0	0	0	0
Allianz	1 849 509	1 803 184	1 629 611	1 713 152	1 788 031	1 798 952	1 836 472	1 823 889
Česká pojišťovna	4 844 807	4 705 437	4 542 559	4 809 482	4 931 521	5 082 073	5 190 029	5 236 892
ČPP	457 509	483 270	509 339	598 630	692 927	736 155	858 947	952 731
ČSOB Pojišťovna	779 699	853 070	905 435	974 006	1 020 163	982 461	1 035 110	1 073 886
Evropská cestovní pojišťovna	–	–	–	–	–	926	31 957	34 953
Generali	1 660 993	1 558 807	1 613 017	1 735 418	1 996 491	2 131 852	2 131 167	1 999 042
GERLING*	236 977	269 296	192 267	278 891	279 487	325 908	316 154	338 979
Hasičská	163 048	166 291	130 954	156 437	171 728	184 634	202 603	206 305
Kooperativa	5 426 396	5 421 053	5 027 090	5 282 381	5 379 135	5 255 230	5 123 024	5 234 355
MAXIMA	0	0	0	79 680	196 222	71 630	64 076	0
Pojišťovna VZP	0	0	0	0			439	739
Slavia	11 880	37 844	47 320	64 848	74 323	83 455	101 920	83 226
TRIGLAV	0	0	0	35 665	38 339	40 353	85 613	96 987
UNIQA	687 673	708 477	786 105	832 327	888 965	891 502	975 003	997 209
Wüstenrot, pobočka	0	0	3 735	8 073	44	962	2 109	3 419
Celkem	16 120 496	16 008 735	16 120 313	16 570 998	17 457 376	17 588 103	17 954 623	18 082 612

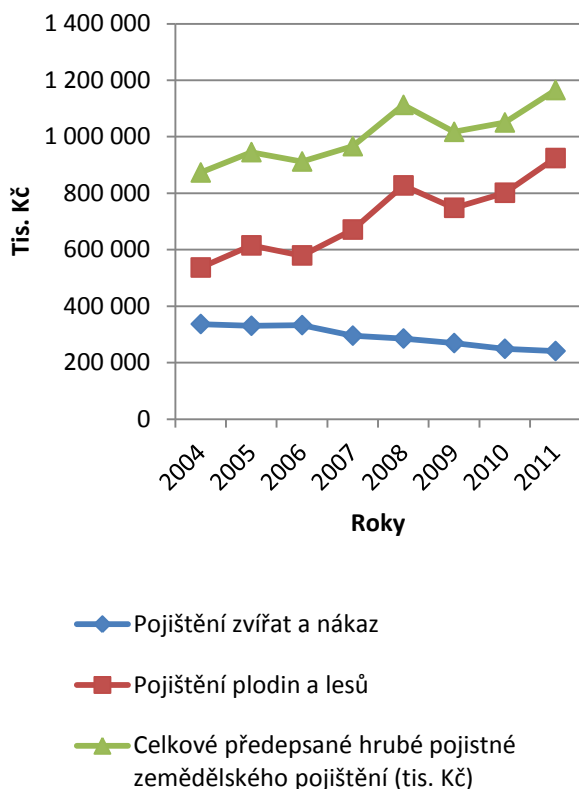
Tabulka 31: Přehled pojišťoven poskytující podnikatelská pojištění v letech 2005–2012

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

* Gerling – fúze s rakouskou pojišťovnou HDI Versicherung AG v roce 2008

5.6 Zemědělské pojištění

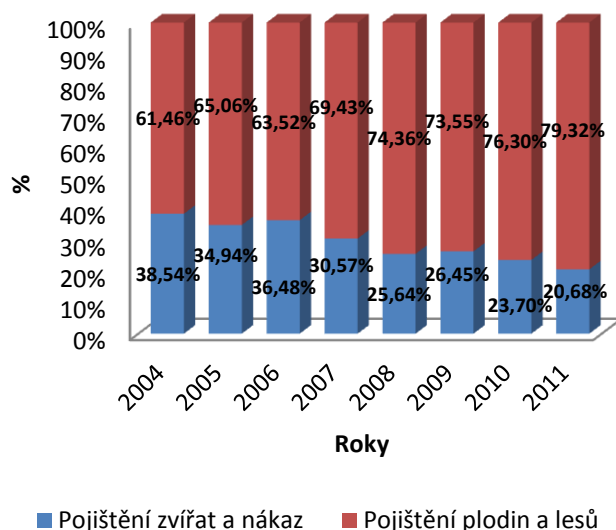
5.6.1 Vývoj předepsaného hrubého pojistného členů ČAP

V roce 2007 byl zaznamenán významný nárůst předepsaného hrubého pojistného u pojištění plodin a lesů, naopak u pojištění zvířat a nákaz byl zaznamenán pokles. Nárůst v případě předepsaného hrubého pojistného pojištění plodin a lesů lze přisuzovat působení podpory pojistného z PGRLF, které od roku 2006 začalo podporovat pojistné v případě pojištění speciálních plodin (50 %). Tato rostoucí tendence byla však v roce 2009 přerušena poklesem. Od roku 2009 je pak zaznamenán opět nárůst předepsaného hrubého pojistného pojištění plodin a lesů. Předepsané hrubé pojistné pojištění zvířat a nákaz zaznamenává ve sledovaném období trvalý pokles vyjma roku 2006. Tomuto pojištění ani nepomohla pobídka ze strany PGRLF, které od roku 2009 zvýšilo podporu pojistného na 50 %.

Obrázek 54: Vývoj předepsaného hrubého pojistného dle odvětví (tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Větší procentní podíl předepsaného hrubého pojistného má na celkovém předepsaném pojistném zemědělského pojištění – pojištění plodin a lesů a to více než 79 % (rok 2011). Pojištění zvířat a nákaz zaujímá více než 20% podíl (rok 2011) na celkovém předepsaném pojistném zemědělského pojištění. Tento podíl má za sledované období významný pokles, a to z podílu více než 38 % na hodnotu 20,68 % v roce 2011.

Obrázek 55: Procentní podíl předepsaného pojistného pojištění zvířat a plodin na celkovém předepsaném pojistném zemědělského pojištění

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Rok (t)	Předepsané pojistné v tis. Kč (y_t)	${}_1\Delta_t$	${}_2\Delta_t$	k_t	T_{yt}	δ_{yt}
2004	336 498	x	x	x	x	x
2005	330 228	-6 270	x	0,981367	98,136690	-1,863310
2006	332 641	2 413	8 683	1,007307	100,730707	0,730707
2007	295 355	-37 286	-39 699	0,887909	88,790919	-11,209081
2008	285 183	-10 172	27 114	0,965560	96,556009	-3,443991
2009	269 036	-16 147	-5 975	0,943380	94,338022	-5,661978
2010	248 846	-20 190	-4 043	0,924954	92,495428	-7,504572
2011	240 865	-7 981	12 209	0,967928	96,792796	-3,207204

průměrný absolutní pokles (tis. Kč): -13661,86

průměrný koeficient poklesu: -4,7 %

Tabulka 32: Elementární charakteristika vývoje předepsaného hrubého pojistného pojištění zvířat a nákaz
Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČAP

Symbolem ${}_1\Delta_t$ se označuje první diference, která charakterizuje, o kolik měrných jednotek klesla nebo vzrostla hodnota ukazatele – v našem případě o kolik tis. Kč vzrostlo či kleslo předepsané hrubé pojistné pojištění zvířat a nákaz.

Největší výkyv lze pozorovat v roce 2007, kdy oproti předcházejícímu roku předepsané hrubé pojistné pojištění zvířat a nákaz kleslo o více než 37 mil. Kč.

Symbolem ${}_2\Delta_t$ se označuje druhá diference, která charakterizuje, o kolik měrných jednotek klesla nebo vzrostla hodnota první diference – v našem případě o kolik tis. Kč vzrostla či klesla první diference předepsaného hrubého pojistného pojištění zvířat a nákaz.

Symbolem k_t se označuje koeficient růstu (poklesu), který charakterizuje, kolikrát klesla nebo vzrostla hodnota ukazatele – v našem případě kolikrát kleslo či vzrostlo předepsané hrubé pojistné pojištění zvířat a nákaz.

Symbolem T_{yt} se označuje tempo růstu, které charakterizuje procentní vyjádření hodnoty koeficientu růstu (poklesu).

Symbolem δ_{yt} se označuje tempo přírůstku (úbytku), které uvádí, o kolik procent vzrostla či klesla hodnota ukazatele.

Průměrný absolutní přírůstek (úbytek) charakterizuje průměrný roční přírůstek (úbytek) hodnoty za zkoumané období. V našem případě je průměrný roční absolutní pokles předepsaného hrubého pojistného za období 2004–2011 u pojištění zvířat a nákaz o více než 13,661 mil. Kč.

Průměrný koeficient růstu (poklesu) charakterizuje průměrný růst (pokles) hodnoty ukazatele za zkoumané období. V našem případě je průměrný koeficient poklesu předepsaného hrubého pojistného za období 2004–2011 u pojištění zvířat a nákaz 4,7 %.

Rok (t)	Předepsané pojistné v tis. Kč (y_t)	${}_1\Delta_t$	${}_2\Delta_t$	k_t	T_{yt}	δ_{yt}
2004	536 549	x	x	x	x	x
2005	614 843	78 294	x	1,145921	114,592143	14,592143
2006	579 315	-35 528	-113 822	0,942216	94,221614	-5,778386
2007	670 950	91 635	127 163	1,158178	115,817819	15,817819
2008	827 206	156 256	64 621	1,232888	123,288770	23,288770
2009	747 992	-79 214	-235 470	0,904239	90,423909	-9,576091
2010	801 286	53 294	132 508	1,071249	107,124943	7,124943
2011	924 067	122 781	69 487	1,153230	115,322993	15,322993

průměrný absolutní přírůstek (tis. Kč): 55 359,71

průměrný koeficient růstu: 8,08 %

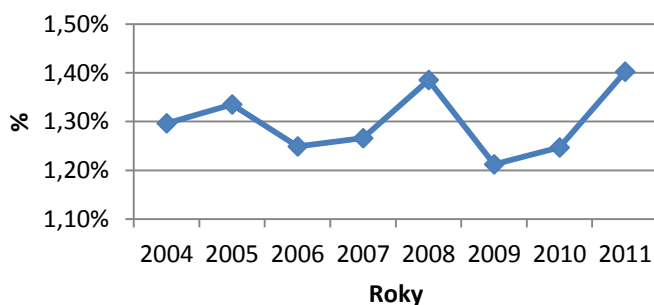
Tabulka 33: Elementární charakteristika vývoje předepsaného hrubého pojistného pojištění plodin a lesů

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČAP

Dle hodnot první diference je zřejmé, že největší nárůst předepsaného hrubého pojistného pojištění plodin a lesů byl v roce 2008. Naopak pokles byl zaznamenán v roce 2009.

Průměrný roční průměrný absolutní přírůstek předepsaného hrubého pojistného za sledované je u pojištění plodin a lesů o více než 55,360 mil. Kč.

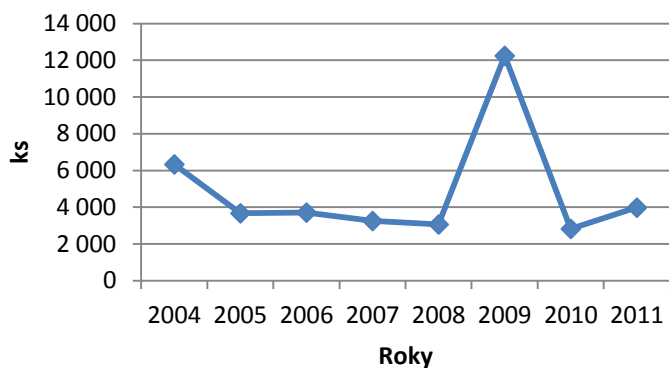
Průměrný koeficient růstu předepsaného hrubého pojistného za období 2004–2011 je u pojištění plodin a lesů 8,08 %.

Podíl předepsaného hrubého pojistného zemědělského pojištění na celkovém předepsaném pojistném NŽP se pohybuje v rozmezí 1,21 % (rok 2009) až na hodnotu 1,40 % (rok 2011). Jak je z obrázku patrné, tak vývoj podílu předepsaného hrubého pojistného zemědělského pojištění má kolísavou tendenci.

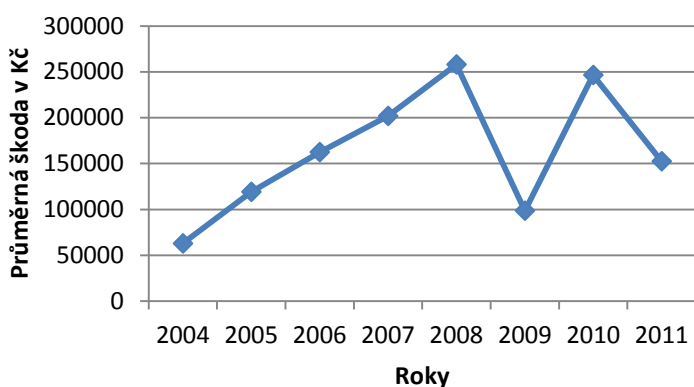
Obrázek 56: Podíl předepsaného pojistného zemědělského pojištění na celkovém předepsaném pojistném NŽP

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

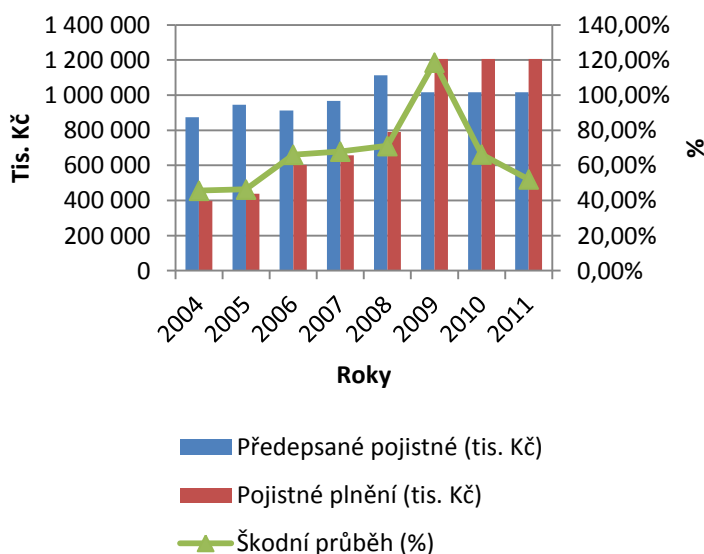
Obrázek 57: Počet vyřízených pojistných událostí (ks)

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Obrázek 58: Průměrná škoda

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Obrázek 59: Náklady na pojistná plnění včetně škodního průběhu

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP

Za členy ČAP klesl počet vyřízených pojistných událostí z 6 337 ks v roce 2004 na 3 981 ks v roce 2011. Tento pokles v roce 2008 představuje téměř polovinu původní hodnoty z roku 2004. V roce 2009 stoupl na 12 246, což představuje nárůst na čtyřnásobek hodnoty roku 2008.

Průměrná škoda v zemědělství se zvýšila z 62 845 Kč v roce 2004 na hodnotu 152 455 Kč v roce 2011, což znamená nárůst za sledované období o více než 242,5 %. I když se v roce 2009 zvýšil počet vyřízených pojistných událostí na čtyřnásobek hodnoty předchozího roku, můžeme si všimnout však poklesu hodnoty průměrné škody a to na 98 520 Kč.

Jak je vidět z předchozího grafu, tak počet vyřízených pojistných událostí v roce 2009 prudce stoupl a to na hodnotu čtyřnásobku předchozího roku. Dle výsledků analýzy vzrostl škodní průběh a to ze 45,62 % v roce 2004 na 118,63 % v roce 2009, což je právě důsledkem rostoucího pojistného plnění a s tím souvisejícím prudkým nárůstem vyřízených pojistných událostí.

5.6.3 Dotace zemědělství v ČR

- **PODPŮRNÁ A DOTAČNÍ POLITIKA Mze**
 - Podpory dle Zásad;
 - Dle Nařízení vlády č. 505/2000 Sb.;
 - Vinařský fond (zákon č. 321/2004 Sb.);
 - Povodňový fond;
 - Státní zemědělský intervenční fond (zákon č. 256/2000 Sb.);
 - Spolufinancováno z EU: Program rozvoje venkova;
- **PODPORA PROSTŘEDNICTVÍM PGRLF, a. s. (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Plodiny	x	10 %	10 %	20 %	30 %	30 %	35 %	35 %	35 %	50 %	50 %	50 %
Speciální plodiny	x	x	x	x	x	x	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %
Hospodářská zvířata	26 %	35 %	35 %	30 %	15 %	15 %	20 %	20 %	20 %	50 %	50 %	50 %

Tabulka 34: Maximální podpora pojistného v % v ČR

Zdroj: Výroční zprávy Mze, www.pgrlf.cz

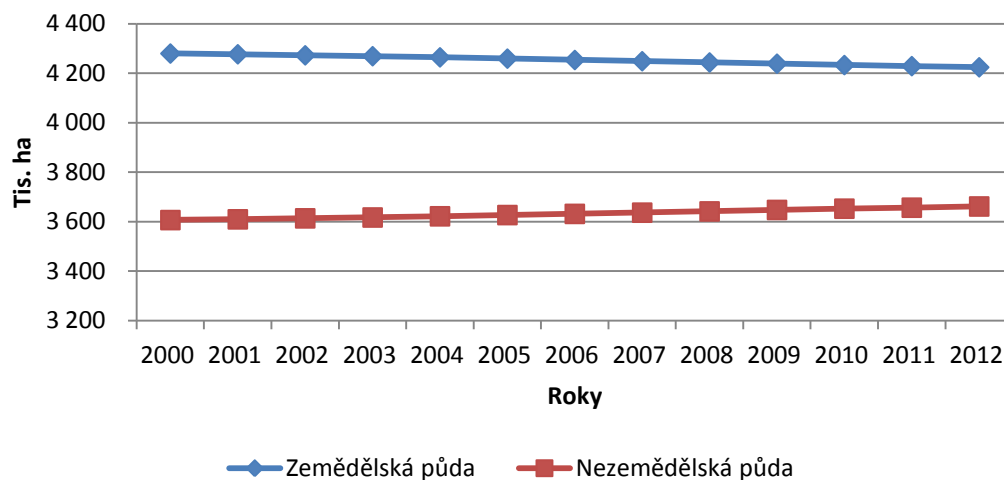
PGRLF, a. s. začal v roce 2001 podporovat pojistné u pojištění plodin a to ve výši 10 %, tato podpora stoupla až na hodnotu 50 % v roce 2009.

Pojistné u speciálních plodin začalo být podporováno do roku 2006 v konstantní výši 50 %.

Podpora pojistného u pojištění zvířat vzrostla od roku 2002 z hodnoty 26 % na hodnotu 50 % v roce 2010.

Od roku 2009 PGRLF, a. s. podporuje pojistné u pojištění plodin, speciálních plodin a hospodářských zvířat 50 %. Tento trend byl udržen i v roce 2011.

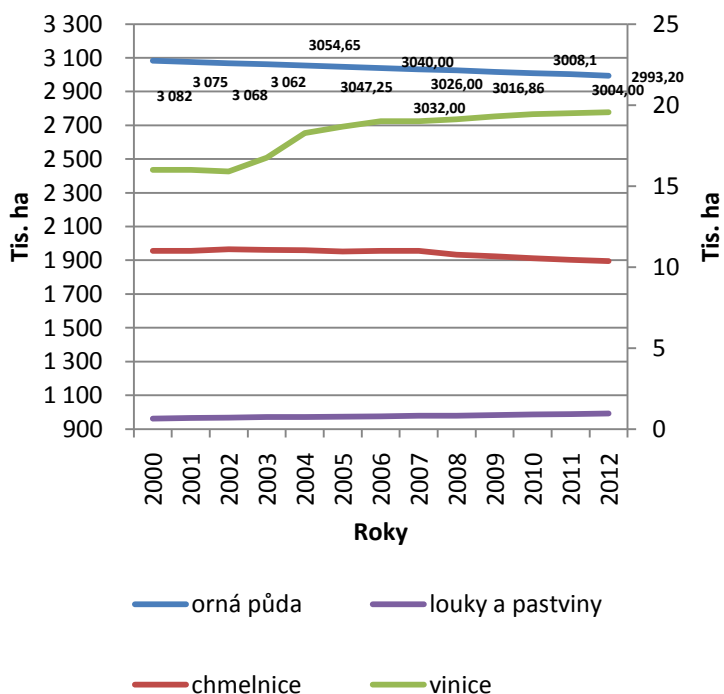
5.6.4 Vývoj jednotlivých komponent v zemědělství

Obrázek 60: Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v tis. ha

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ a ČÚZK

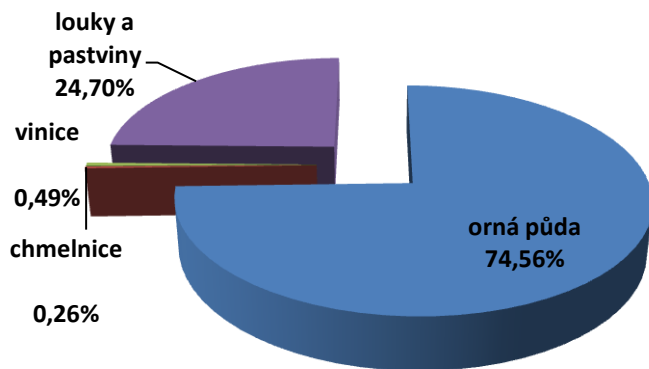
I přes různé podpurné programy a dotace v zemědělství je od roku 2000 trvalý pokles zemědělské půdy.

Největší plochu ze zemědělské půdy zaujímá orná půda s klesající tendencí vývoje a to z hodnoty 3054,65 tis. ha v roce 2004 na hodnotu 2993,20 tis. ha v roce 2012. Další největší komponentou jsou louky a pastviny, které mají rostoucí tendenci a to z hodnoty 961 tis. ha v roce 2000 na hodnotu 991,52 tis. ha v roce 2012.

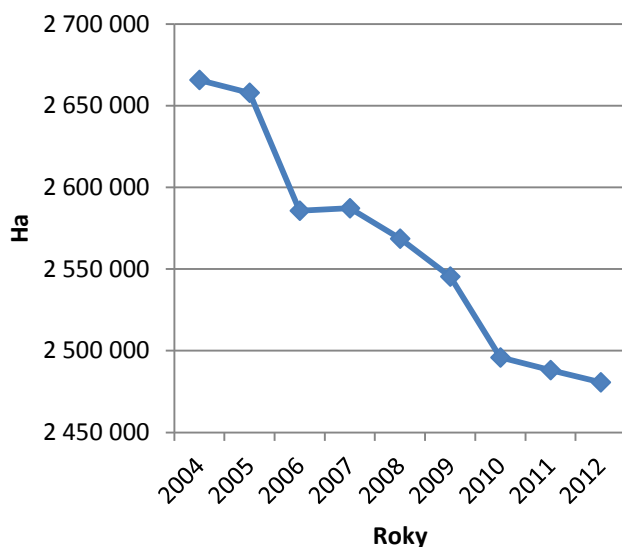
Obrázek 61: Zemědělská půda – vývoj jednotlivých komponent v tis. ha

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ a ČÚZK

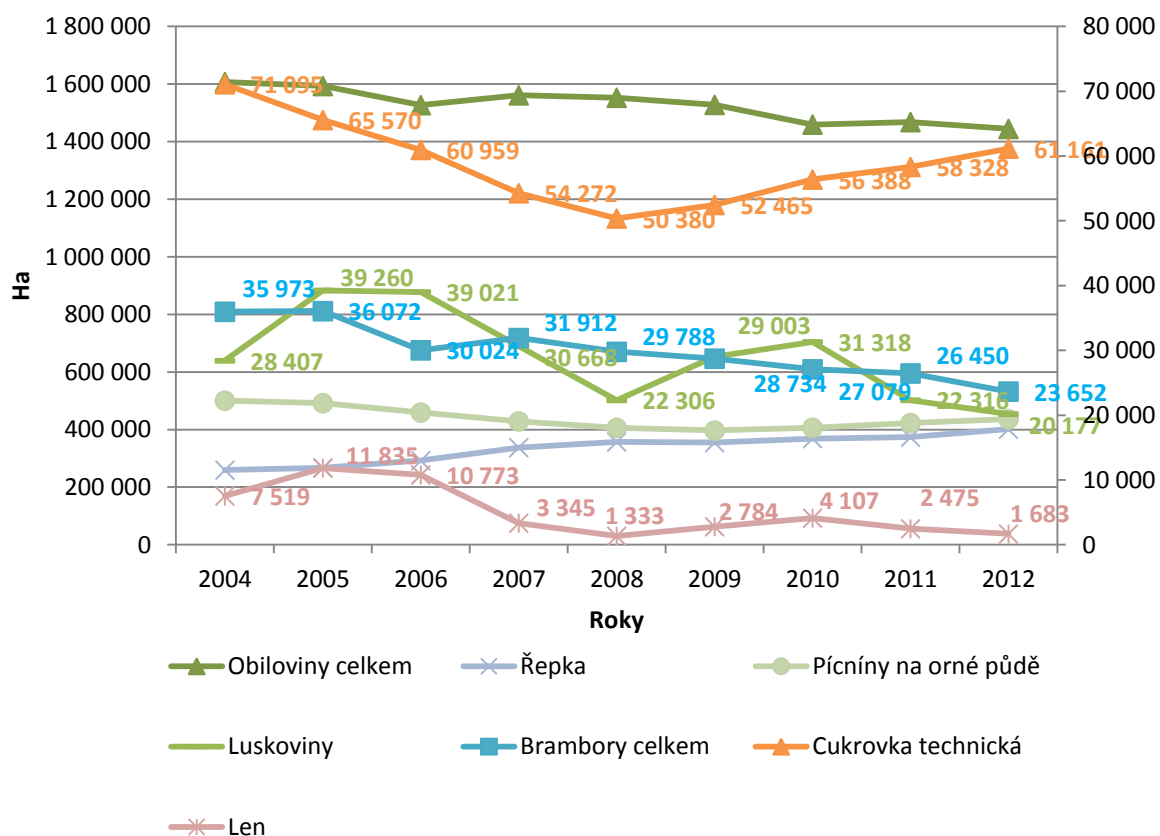
Nejvýznamnější podíl na celkové zemědělské půdě (rok 2012) zaujímá orná půda a to s téměř 75 %, dále jsou to louky a pastviny s více než 24% podílem.

Obrázek 62: Zemědělská půda v roce 2012
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Vyjma roku 2007 má vývoj osevních ploch zemědělských plodin klesající tendenci. Tento pokles je za sledované období o více než 185 000 ha – od roku 2004, kdy byly osevní plochy cca 2,666 mil. ha na hodnotu téměř 2,481 mil. ha v roce 2012.

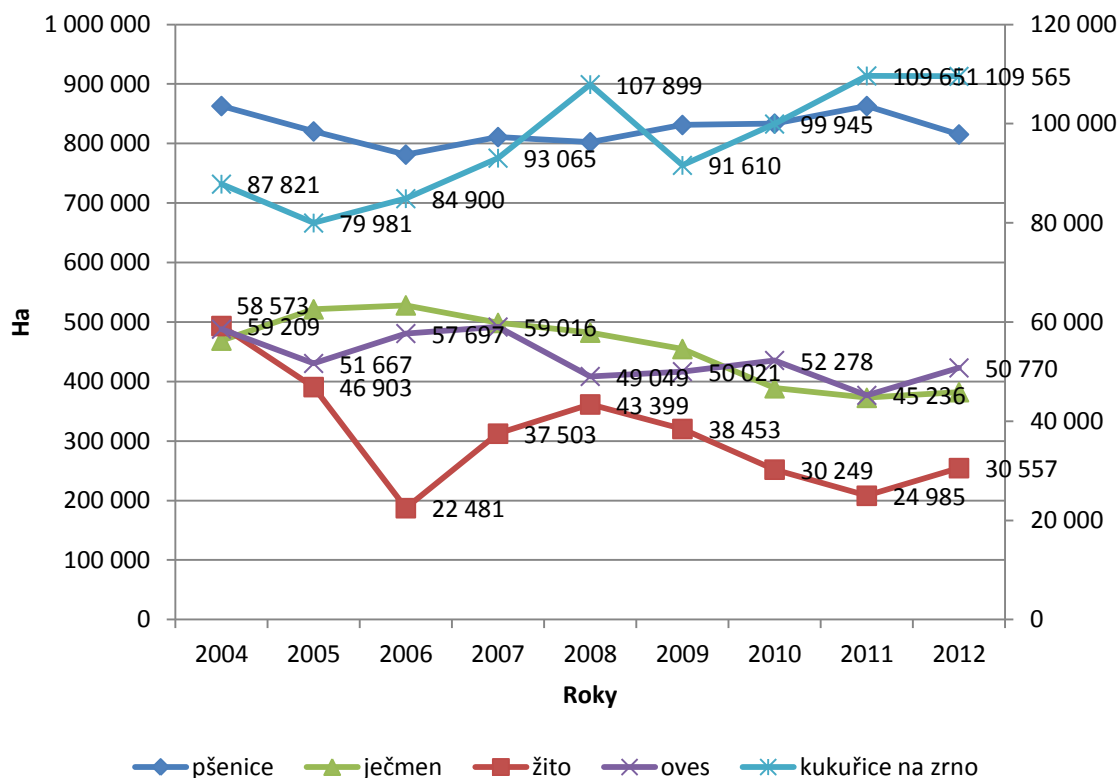
Obrázek 63: Osevní plochy zemědělských plodin celkem (tis. ha)
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Obrázek 64: Osevní plochy zemědělských plodin (ha)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Největší osevní plochu zauímají obiloviny a to více než 1,4 mil. ha, pak pícniny s více než 0,4 mil. ha (rok 2012) a dále také řepka a to s více než 0,401 mil. ha. Niže bude, pro přehlednost a úplnost informací, uveden vývoj osevních ploch jednotlivých obilovin.

Obrázek 65: Osevní plochy jednotlivých obilovin (ha)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Z výše uvedeného obrázku vyplývá, že největší podíl na celkových osevních plochách obilovin zaujímá pšenice, dále pak ječmen a třetí místo zaujímá pak kukuřice pěstovaná na zrno. Dále bude provedena elementární analýza vývoje osevních ploch zemědělských plodin v období let 2004–2012.

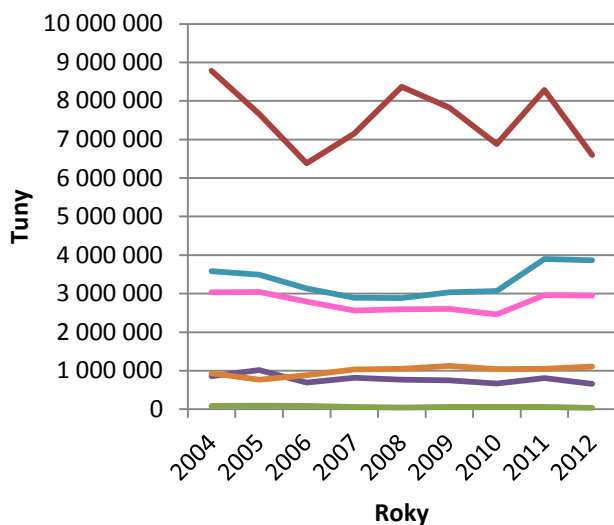
Rok	Osevní plochy zemědělských plodin (ha)	${}_1\Delta_t$	${}_2\Delta_t$	k_t	T_{yt}	δ_{yt}
2004	2 665 713	x	x	x	x	x
2005	2 657 881	-7 832	x	0,997062	99,706195	-0,293805
2006	2 585 685	-72 196	-64 364	0,972837	97,283701	-2,716299
2007	2 587 184	1 499	73 695	1,000580	100,057973	0,057973
2008	2 568 582	-18 602	-20 101	0,992810	99,280994	-0,719006
2009	2 545 371	-23 211	-4 609	0,990963	99,096350	-0,903650
2010	2 495 859	-49 512	-26 301	0,980548	98,054822	-1,945178
2011	2 488 141	-7 718	41 794	0,996908	99,690768	-0,309232
2012	2 480 655	-7 486	232	0,996991	99,699133	-0,300867

Tabulka 35: Elementární charakteristiky vývoje osevních ploch zemědělských plodin (ha)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

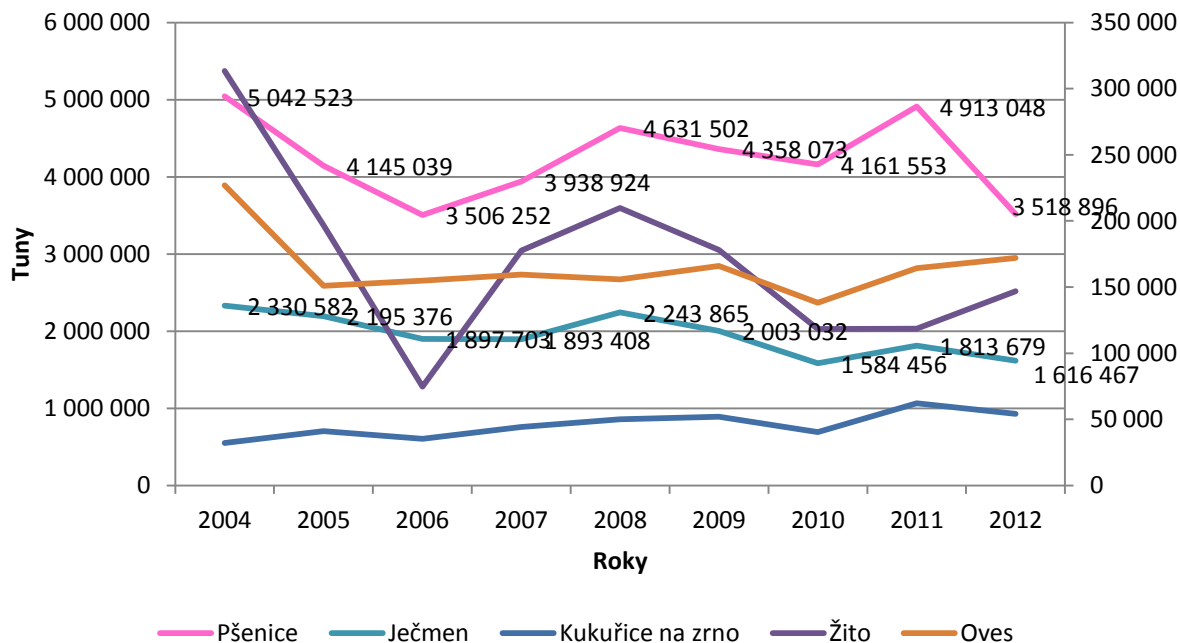
Průměrný roční absolutní úbytek osevních ploch zemědělských plodin za sledované období byl o více než 23 tis. ha.

Průměrný koeficient poklesu osevních ploch zemědělských plodin za sledované období je 9 %.

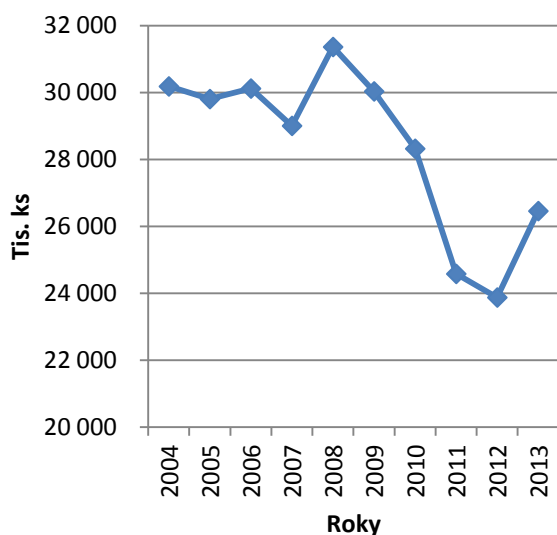

Nejvíce se v roce 2012 sklídilo obilovin, dále technické cukrovky, pícnin na orné půdě, dále řepky, brambor a v poslední řadě luskovin. Vývoj slizně jednotlivých druhů obilovin ilustruje pak následující obrázek, ze kterého je zřejmé, že se v roce 2012 nejvíce sklídilo pšenice, dále pak ječmene, kukuřice na zrno, oves a žito.

Obrázek 66: Sklizeň zemědělských plodin v tunách
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

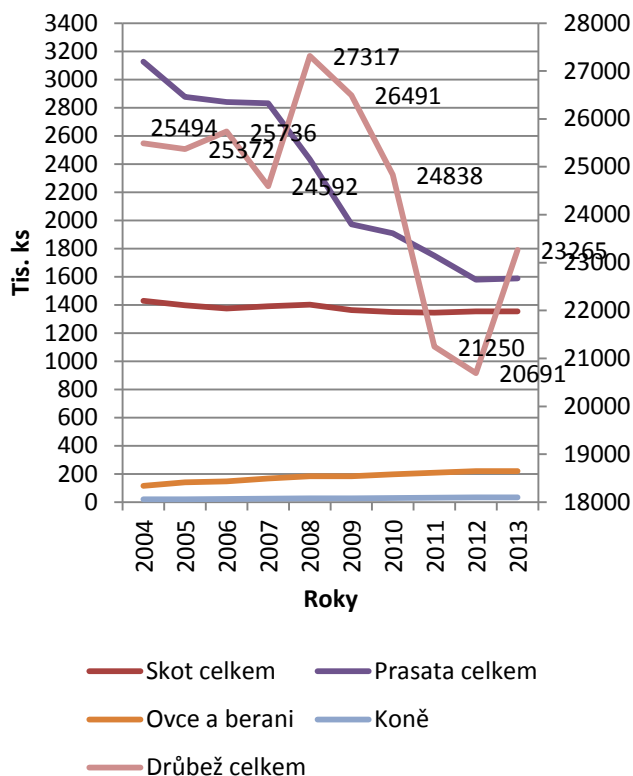

Obrázek 67: Sklizeň jednotlivých druhů obilovin v tunách
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Vývoj celkového počtu hospodářských zvířat má kolísavou tendenci a to se dvěma většími výkyvy v letech 2007 a 2008. Od roku 2008 má vývoj celkového počtu hospodářských zvířat klesající tendenci a to do roku 2012, ve kterém pak dochází opět k nárůstu na rok 2013. Celkově za sledované období (od roku 2004 do roku 2013) došlo k celkovému poklesu tohoto celkového počtu a to téměř 4 tis. ks.

Obrázek 68: Vývoj celkového počtu hospodářských zvířat (v tis. ks)
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Nejpočetnější z hospodářských zvířat je drůbež celkem s velice kolísavým vývojem – dvěma velkými výkyvy v letech 2008 a 2012, tyto velké výkyvy právě způsobily i výkyvy v celkovém počtu hospodářských zvířat. Od roku 2008 do roku 2012 má celkový počet drůbeže klesající tendenci.

Podíl drůbeže na celkovém množství hospodářských zvířat (26 460 tis. ks) byl v roce 2013 více než 87 % (23 265 tis. ks).

Obrázek 69: Stav hospodářských zvířat v tis. ks
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Rok (t)	Celkem hospodářských zvířat (y)	$1\Delta_t$	$2\Delta_t$	k_t	T_{yt}	δ_{yt}
2004	30 185	x	x	x	x	x
2005	29 807	-378	x	0,987477224	98,747722	-1,25228
2006	30 121	314	692	1,010534438	101,05344	1,053444
2007	29 006	-1115	-1429	0,962982637	96,298264	-3,70174
2008	31 363	2357	3472	1,08125905	108,1259	8,125905
2009	30 036	-1327	-3684	0,957688997	95,7689	-4,2311
2010	28 323	-1713	-386	0,942968438	94,296844	-5,70316
2011	24 583	-3740	-2027	0,867951841	86,795184	-13,2048
2012	23 878	-705	3035	0,971321645	97,132165	-2,86784
2013	26 460	2582	3287	1,108133009	110,8133	10,8133

Tabulka 36: Elementární charakteristika vývoje stavu hospodářských zvířat v tis. ks

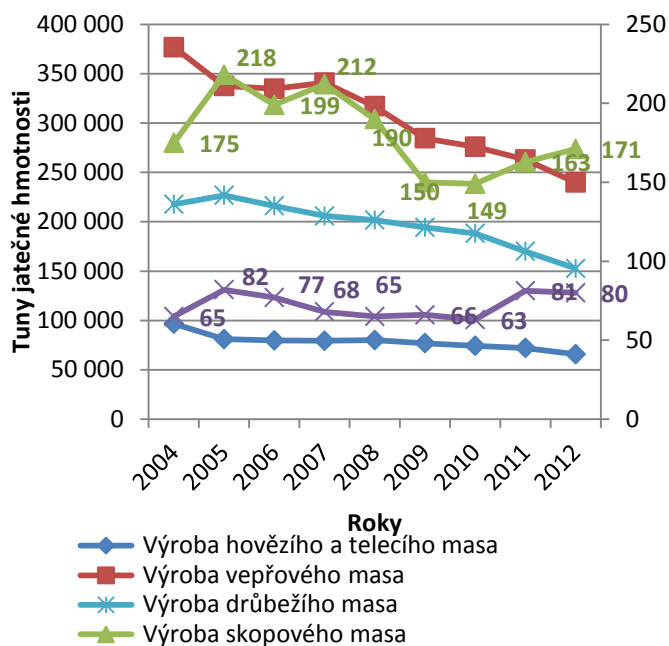
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Průměrný roční absolutní pokles stavu hospodářských zvířat za sledované je o více než 413 tis. ks.

Průměrný koeficient poklesu stavu hospodářských zvířat za sledované období je 1,45 %.

5.6.5 Živočišná výroba

Níže budou přehledně uvedeny vývoje jednotlivých komponent živočišné výroby.

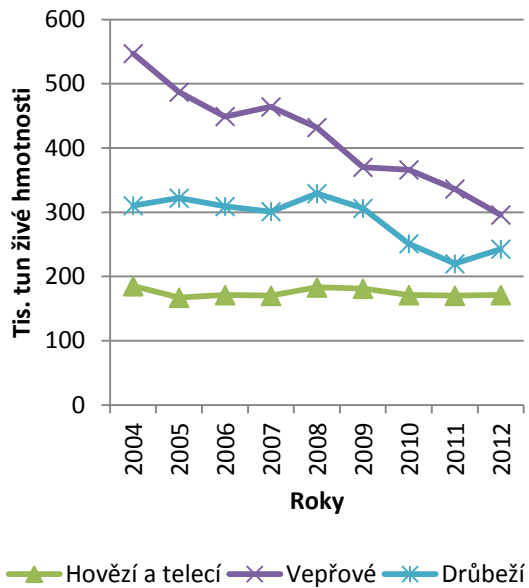

Dle uvedeného obrázku je zřejmé, že se v ČR v roce 2012 „vyrobilo“ nejvíce vepřového masa, dále pak drůbežího, hovězího a telecího masa, skopového a také koňského masa.

Vývoj výroby masa v tis. tunách živé hmotnosti ilustruje níže uvedený obrázek.

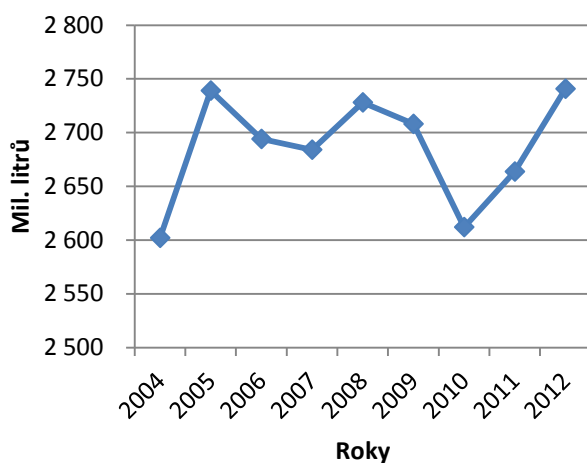
Obrázek 70: Výroba masa v tunách jatečné hmotnosti

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Obrázek 71: Výroba masa v tis. tunách živé hmotnosti

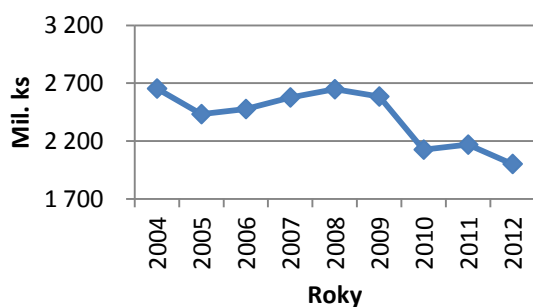
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Výroba mléka za sledované období zaznamenala kolísavý průběh vývoje. Celkově však za sledované období vzrostla a to o více než 100 mil. litrů, což představuje nárůst o více než 5,34 procentního bodu (porovnání roku 2012 a 2004).

Obrázek 72: Výroba mléka v milionech litrů

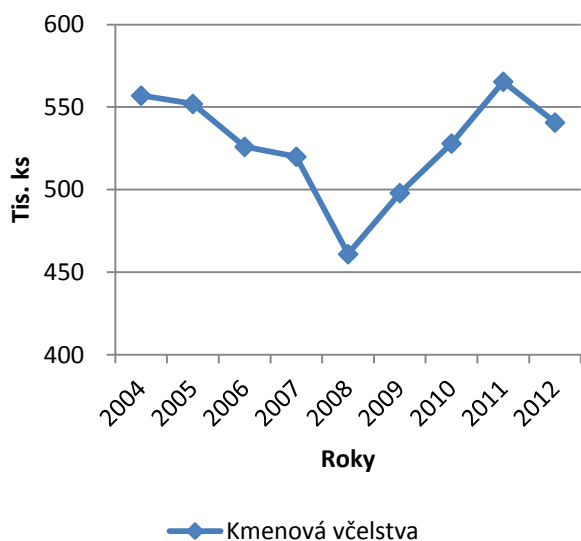
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Vývoj snášky vajec za sledované období zaznamenal celkově pokles a to jen o 652 mil. ks. Oproti hodnotě 2 653 mil. ks v roce 2004 se hodnota snížila na hodnotu 2 001 mil. ks v roce 2012, což představuje snížení téměř o 25 % (porovnání roku 2012 a 2004).

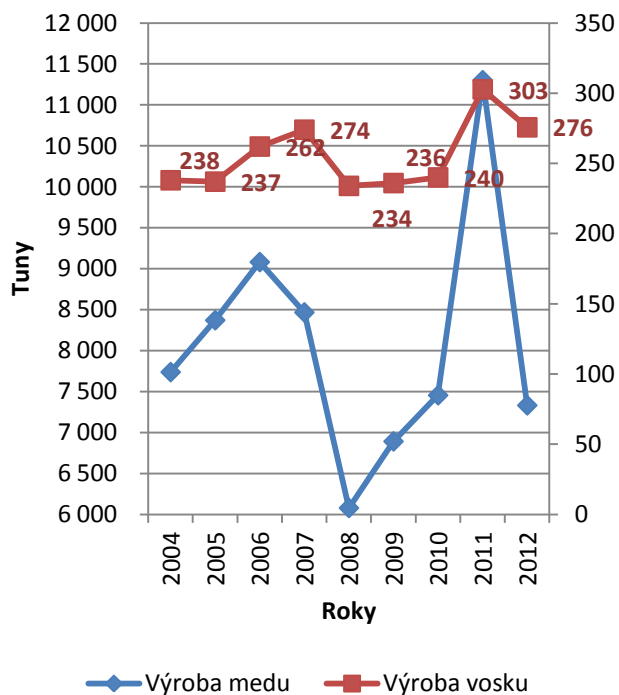
Obrázek 73: Snáška vajec v milionech kusů

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Vývoj kmenových včelstev za sledované období zaznamenal trvalý pokles a to z hodnoty 557 tis. ks v roce 2004 na hodnotu 541 tis. ks v roce 2012. Celkově jde tedy o pokles za sledované období o více než 2 %.

Obrázek 74: Kmenová včelstva v tis. kusů
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

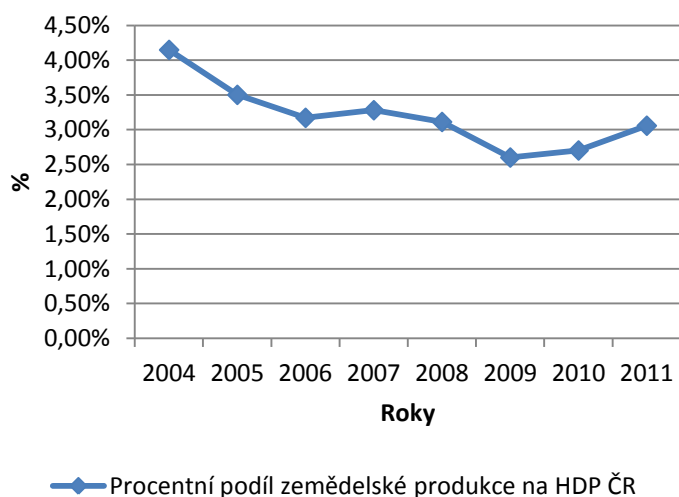

Za sledované období zaznamenala výroba medu nejprve nárůst do roku 2006 a pak strmý pokles až do roku 2008, kdy výroba medu začala opět růst, a to do roku 2011, poté následoval opět strmý pokles. Celkově výroba medu klesla z hodnoty 7 738 tun medu v roce 2004 na hodnotu 7 332 tun medu v roce 2012, což představuje pokles o více než 5 %. Významný výkyv ve vývoji výroby medu byl: v letech 2008 a 2012 – pokles oproti předchozím letům a v roce 2011, kdy byl zaznamenán významný nárůst.

Obrázek 75: Včelařství – výroba medu a výroba vosku v tunách
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

5.6.6 Vybrané ukazatele zemědělské produkce

Nyní se podíváme na vybrané ukazatele zemědělské produkce a další různé poměrové ukazatele související.

Procentní podíl zemědělské produkce na HDP ČR má rozkolísanou tendenci vývoje. Celkově za sledované období však došlo k poklesu tohoto ukazatele a to o 1,09 procentního bodu.

Níže se podíváme podrobněji na analýzu produkce zemědělského odvětví, dále na podíly předepsaného hrubého pojistného na produkci a poté na procentní podíly rostlinné a živočišné produkce na celkovou produkci v zemědělství.

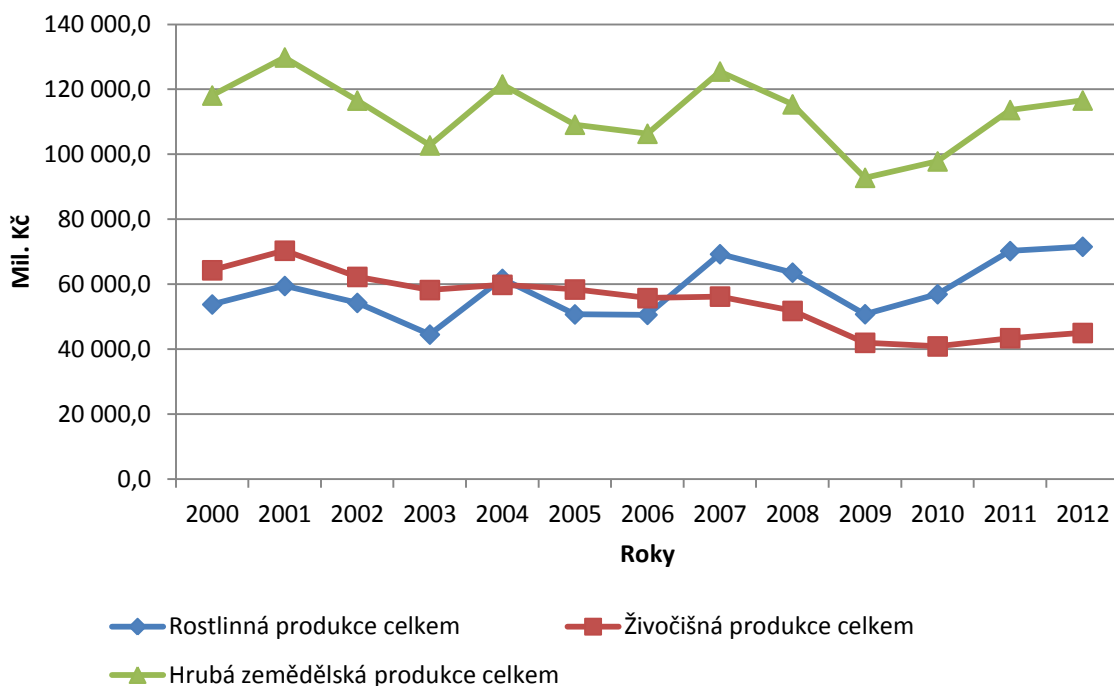
Obrázek 76: Procentní podíl zemědělské produkce na HDP ČR (%)

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP, ČSÚ

Rok	Rostlinná produkce celkem	Živočišná produkce celkem	Hrubá zemědělská produkce celkem	Podíl rostlinné produkci na celkové produkci	Podíl živočišné produkci na celkové produkci	Kontrola
2000	53 802,7	64 323,2	118 125,9	45,55%	54,45%	100,00%
2001	59 488,4	70 350,5	129 838,9	45,82%	54,18%	100,00%
2002	54 283,8	62 284,1	116 567,9	46,57%	53,43%	100,00%
2003	44 523,6	58 244,4	102 768,0	43,32%	56,68%	100,00%
2004	61 693,6	59 842,7	121 536,3	50,76%	49,24%	100,00%
2005	50 739,9	58 404,8	109 144,7	46,49%	53,51%	100,00%
2006	50 601,5	55 754,4	106 355,9	47,58%	52,42%	100,00%
2007	69 277,1	56 232,7	125 509,8	55,20%	44,80%	100,00%
2008	63 595,5	51 812,0	115 407,5	55,11%	44,89%	100,00%
2009	50 801,6	41 995,3	92 796,9	54,74%	45,26%	100,00%
2010	56 950,9	40 889,8	97 840,7	58,21%	41,79%	100,00%
2011	70 238,5	43 416,6	113 655,1	61,80%	38,20%	100,00%
2012	71 574,0	45 020,0	116 594,0	61,39%	38,61%	100,00%

Tabulka 37: Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách (v mil. Kč)

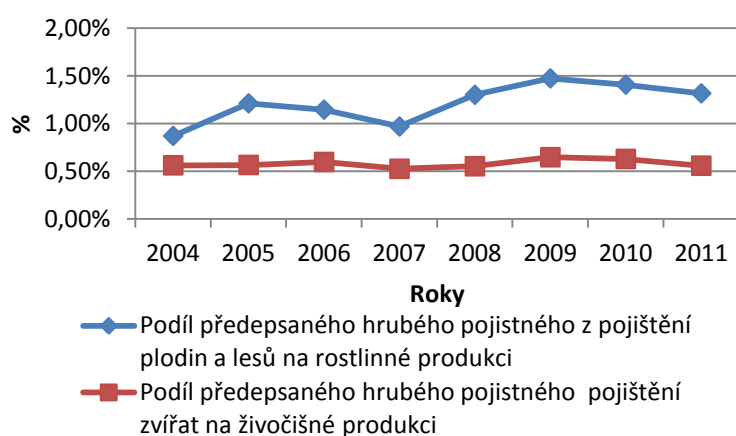
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Obrázek 77: Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

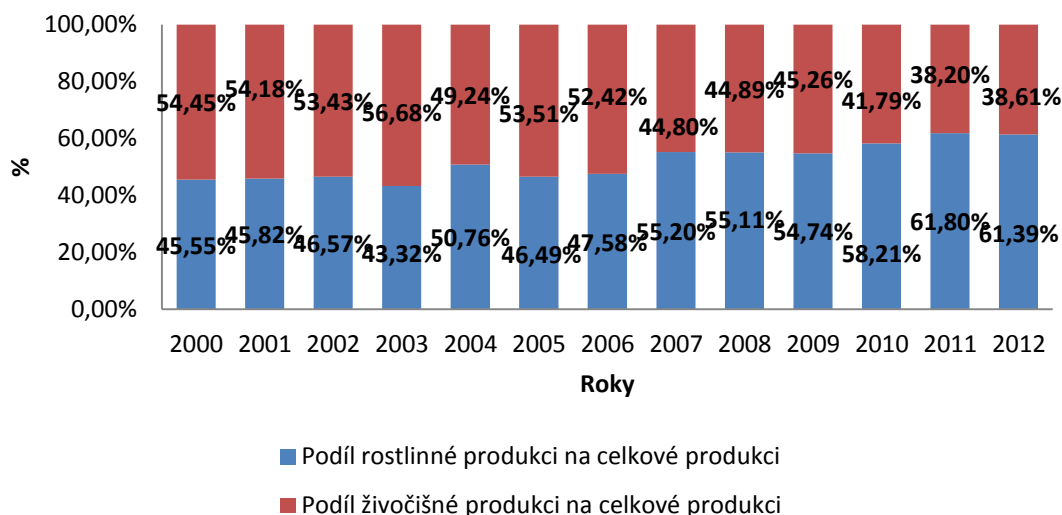
Výše uvedený obrázek ilustruje vývoj produkce zemědělského odvětví v běžných cenách (v mil. Kč). Z obrázku je zřejmé, že celkový vývoj hrubé zemědělské produkce je do značné míry rozkolísaný a vykazuje jisté cyklické znaky. Do jisté míry odrazí cyklický vývoj rostlinné produkce.

Podíl předepsaného hrubého pojistného z pojištění plodin a lesů na rostlinné produkci za sledované období měl minimum na hodnotě 0,87 % (rok 2004) a maximum na hodnotě 1,47 % (rok 2009). Podíl předepsaného hrubého pojistného pojištění zvířat na živočišné produkci za sledované období měl minimum na hodnotě 0,53 % (rok 2007) a maximum na hodnotě 0,65 % (rok 2009).

Obrázek 78: Podíly předepsaného hrubého pojistného na produkci (v %)

Zdroj: vlastní zpracování z ČAP a ČSÚ

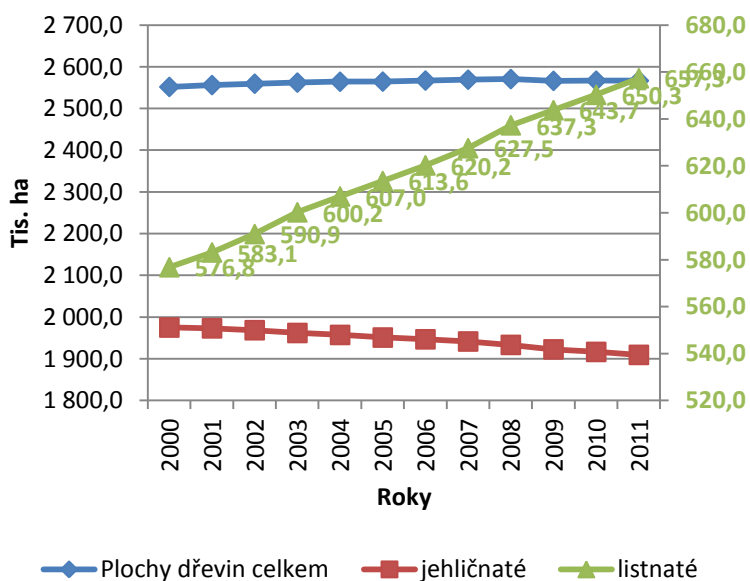
Obrázek 79: Podíly rostlinné a živočišné produkce na celkové produkci v zemědělství (v %)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Z výše uvedeného obrázku je patrné, že podíl rostlinné produkce na celkové produkci v zemědělství za sledované období celkově vzrostlo, a to o 15 procentních bodů, naopak podíl živočišné produkce na celkové produkci v zemědělství za sledované období o tuto výši procentních bodů klesl.

5.6.6 Vybrané ukazatelé lesnictví

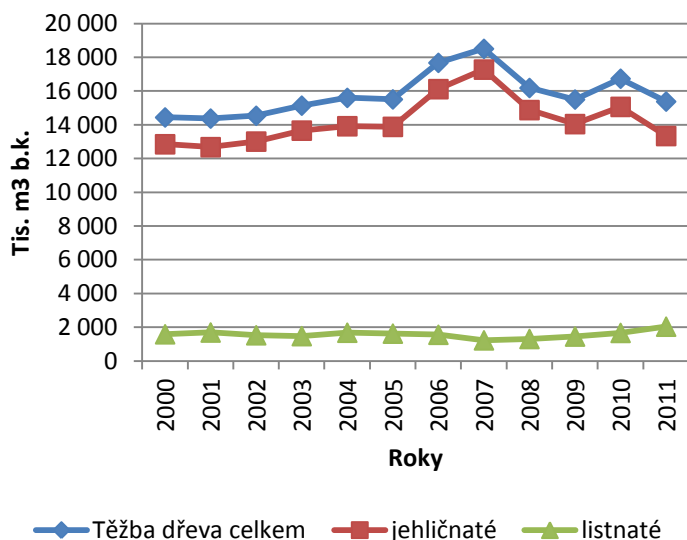
Tato subkapitola se bude věnovat vybraným ukazatelům lesnictví, ke kterým patří zejména plochy dřevin a také jejich těžba.

Z obrázku je zřejmé, rostou plochy listnatých dřevin a klesají plochy jehličnanů. Celkově plochy dřevin v posledních letech tedy klesají.

Obrázek 80: Vývoj plochy dřevin (tis. ha)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

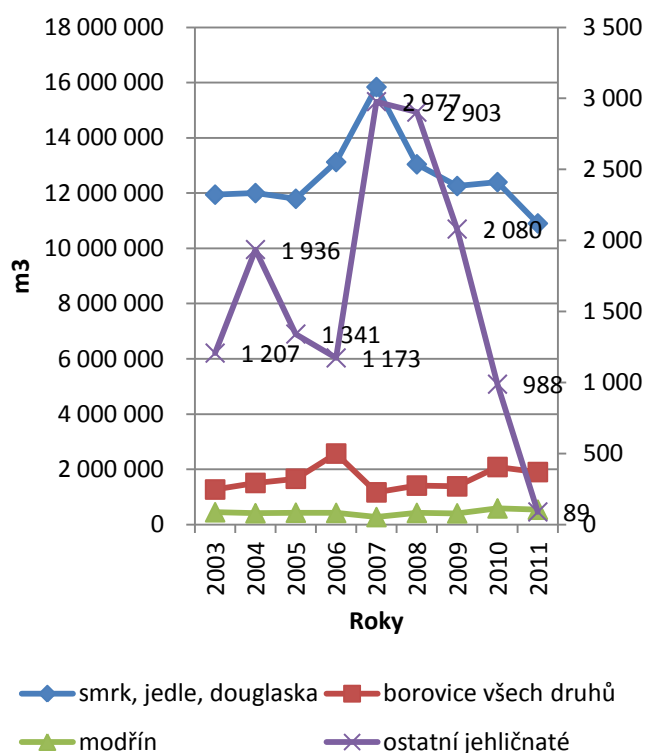

Těžba dřeva v ČR za sledované období měla rozkolísaný vývoj po prudkém nárůstu těžby dřeva z roku 2005 na rok 2007 následoval dvouletý pokles zakončený opět nárůstem a poklesem. Z obrázku je patrné, že vývoj celkové těžby dřeva je tažen těžbou jehličnatých dřevin.

Podrobnější vývoj těžby dřevin jehličnatých a listnatých ilustrují následující dva obrázky.

Obrázek 81: Těžba dřeva (tis. m³ b. k.)

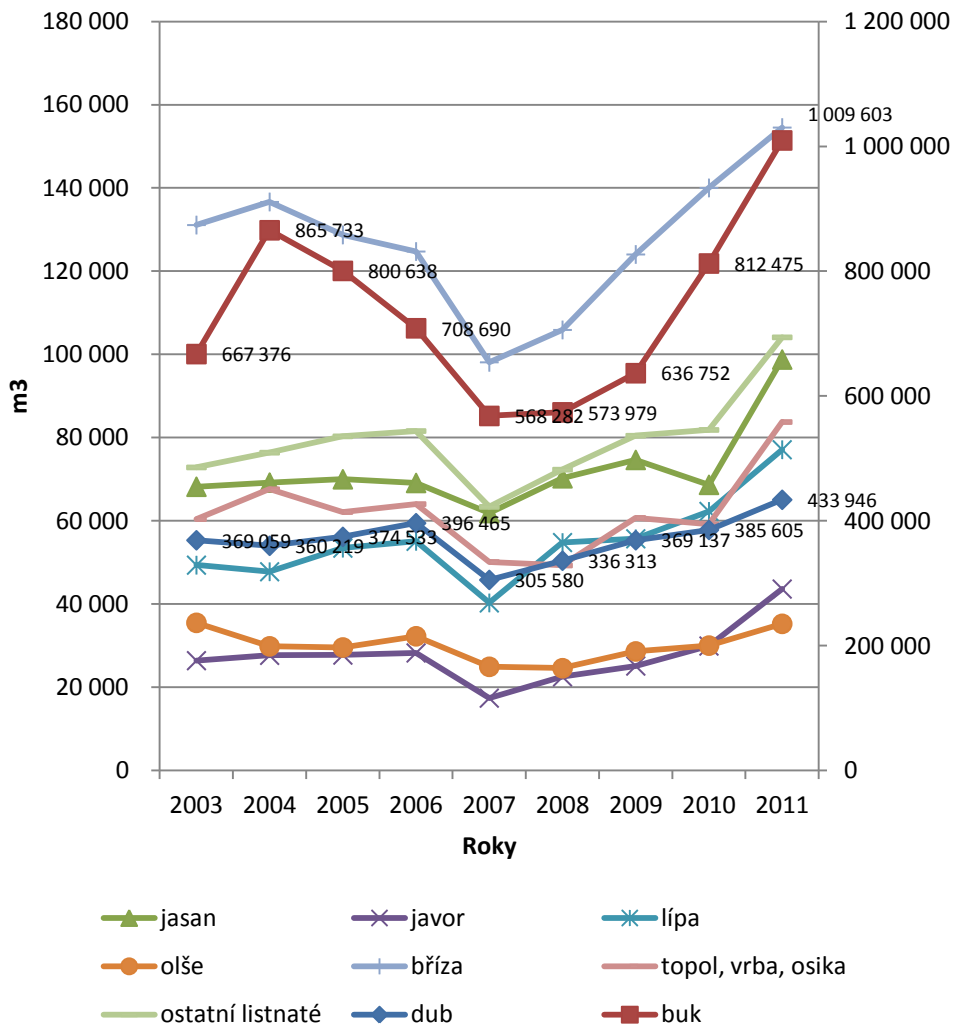
Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

Je zřejmé, že na těžbu se v ČR z jehličnatých dřevin nejvíce využívá smrk, jedle a douglaska, v menší míře jsou pak využívány jehličnaté dřeviny – borovice a modřín, dále pak ostatní.

Obrázek 82: Těžba jehličnatých dřevin (m³)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

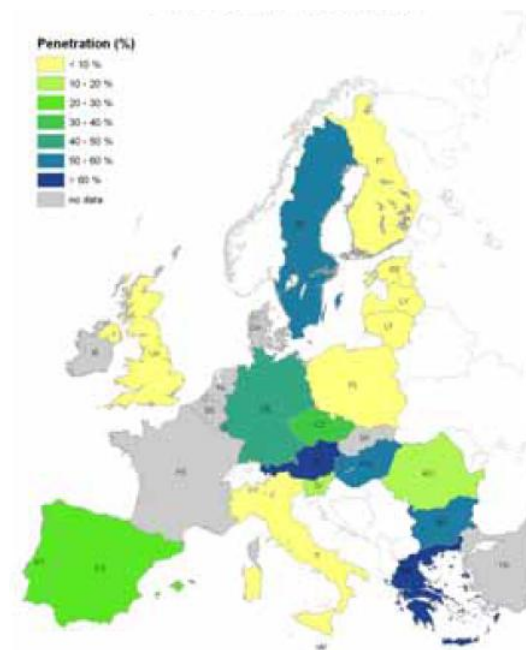

Obrázek 83: Těžba listnatých dřevin (m³)

Zdroj: vlastní zpracování z ČSÚ

V těžbě listnatých dřevin je v ČR nejvíce využíván buk, dub, dále bříza, jasan, lípa, javor, olše a ostatní. V celkovém pohledu pak je zřejmé, že těžba listnatých dřevin má v ČR rostoucí tendenci, naopak těžba jehličnatých dřevin od roku 2010 klesá.

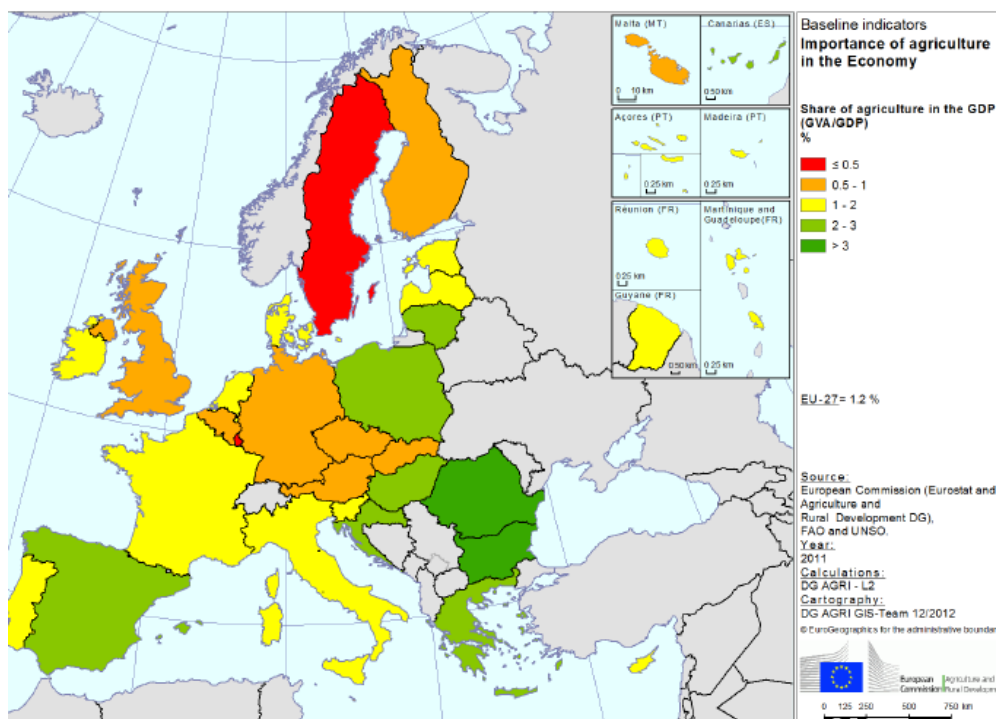
5.6.7 Propojištěnost

Z obrázku je patrné, že Česká republika má propojištěnost v rámci osevni plochy mezi 30–40 %. Největší propojištěnost dosahuje Rakousko a Řecko a to více než 60 %.

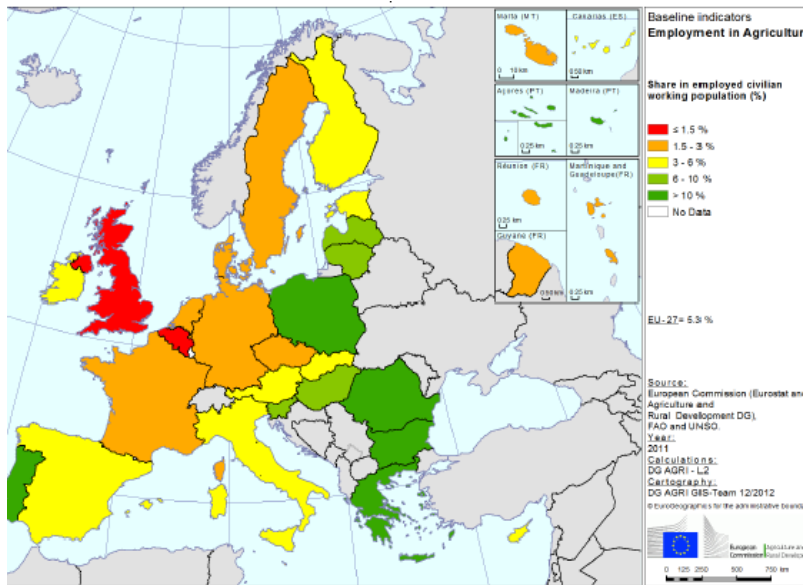
Obrázek 84: Procentní podíl pojištěných oblastí na pojistitelných plochách či na celkové osevni ploše zemí EU

Zdroj: <http://mars.jrc.ec.europa.eu/mars/Bulletins-Publications/Agricultural-Insurance-Schemes-I-JRC-Scientific-and-Technical-Report>

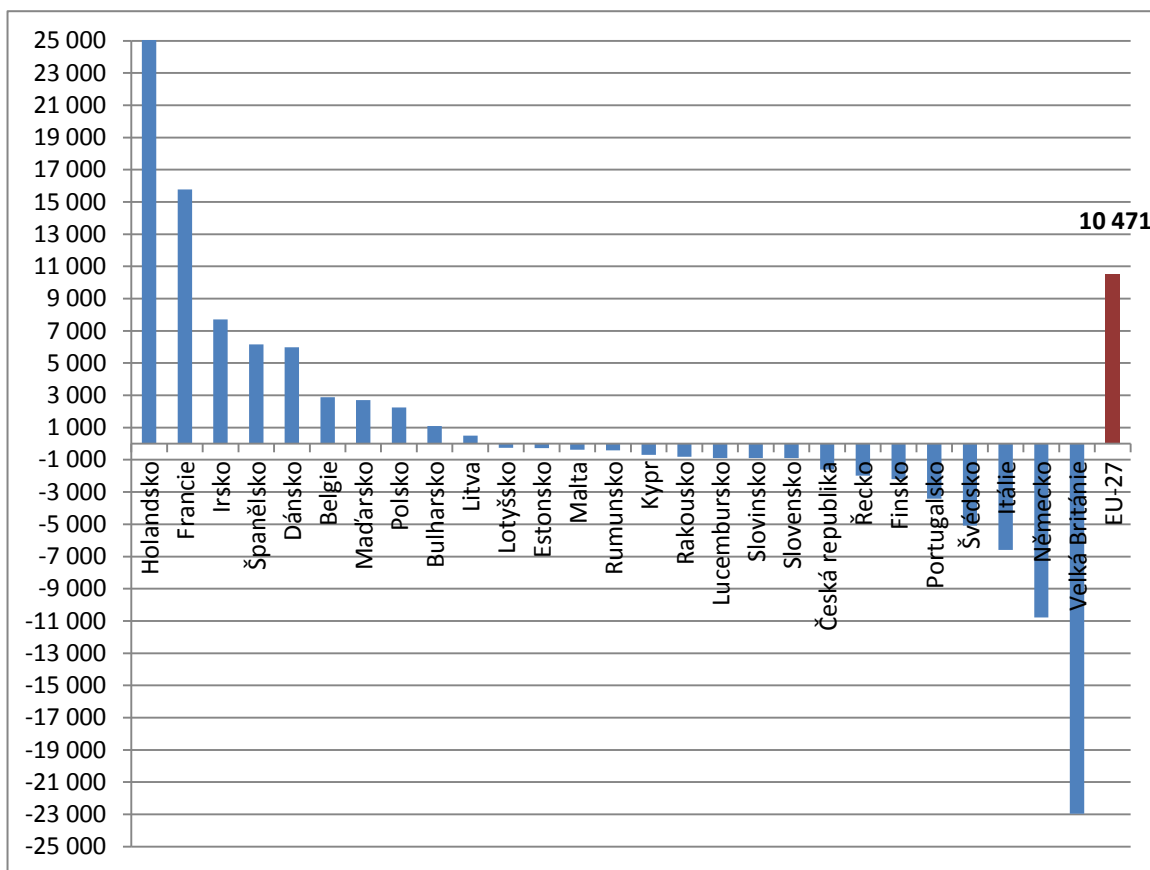
Obrázek 85: Podíl zemědělství na HDP v EU za rok 2011

Zdroj: EU – Directorate-General for Agriculture and Rural Development, AGRICULTURE IN THE EUROPEAN UNION STATISTICAL AND ECONOMIC INFORMATION REPORT 2012, December 2012

Obrázek 86: Zaměstnanost v zemědělství v EU (podíl v %), rok 2011

Zdroj: EU – Directorate-General for Agriculture and Rural Development, AGRICULTURE IN THE EUROPEAN UNION STATISTICAL AND ECONOMIC INFORMATION REPORT 2012, December 2012

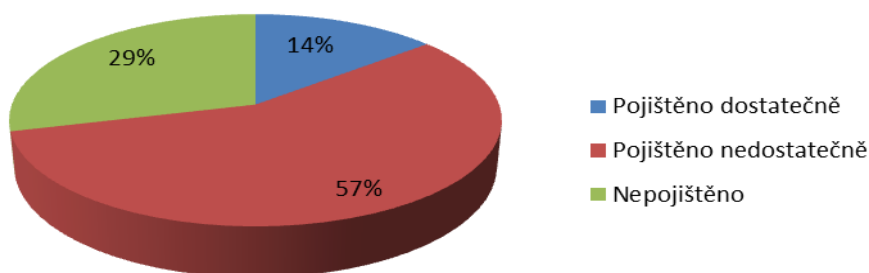
Obrázek 87: EU obchod s potravinami a zemědělskými produkty, saldo zahraničního obchodu (2009) (mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování z EU – Directorate-General for Agriculture and Rural Development, AGRICULTURE IN THE EUROPEAN UNION STATISTICAL AND ECONOMIC INFORMATION REPORT 2012, December 2012

5.7 Personální pojištění

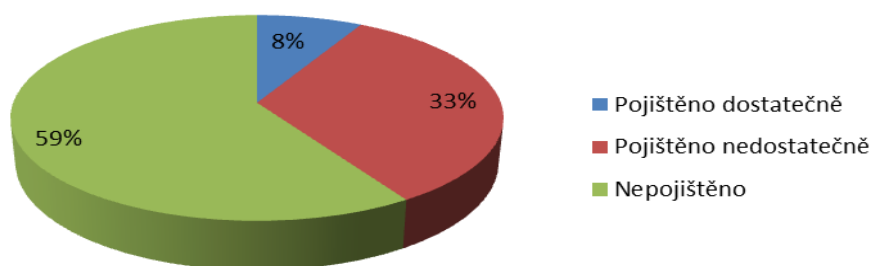
Oblast neživotního pojištění souhrnně vykazuje v posledních letech prvky stagnace po období s růstovým trendem. Situace v pojištění majetku obyvatel, které tvoří druhou nejvýznamnější část neživotního pojištění po pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ovšem vykazuje nárůsty v předepsaném pojistném.

Současná situace na pojistném trhu v oblasti pojištění domácnosti naznačuje vzhledem k počtu domácností, že je pojištěna zhruba polovina domácností. Podobně je na tom i pojištění budov a staveb občanů, kde je bez pojistné ochrany každý třetí dům. Lidé se zřejmě na pojištění majetku snaží šetřit podceňováním rizik, popřípadě nesprávně chápou či rozlišují pojištění domácnosti a pojištění nemovitosti. Nejčastějšími majetkovými škodami v domácnosti jsou vodovodní škody, odcizení a vandalismus a úder blesku. I přesto se jedná o významné hodnoty propojištěnosti v pojištění majetku. Údaje o pojištění nemovitostí v ČR, zjišťované v roce 2009, znázorňují následující obrázky, obrázek 88 a obrázek 89.

Obrázek 88: Údaje o pojištění rodinných domů

Zdroj: zpracováno dle http://rentia.cz/rentia/cz/awd_home/echo/pojistne_udalosti.html

Obrázek 89: Údaje o pojištění bytů

Zdroj: zpracováno dle http://rentia.cz/rentia/cz/awd_home/echo/pojistne_udalosti.html

Zhruba 1/7 z pojištěných rodinných domů je pojištěna dostatečně, zatímco více než polovina pojištěných domů je podpojištěna. V případě bytů je dostatečně pojištěna zhruba 1/10, přičemž převážná část bytů je nepojištěna.

Přestože je v oblasti pojištění nemovitostí vykazována poměrně vysoká propojištěnost, je třeba si uvědomit, že významným problémem se zde jeví podpojištění majetku související se zastaralými pojistnými smlouvami či úmyslným nastavením nízké pojistné částky ze strany klientů s cílem platit za pojištění co nejméně. Pojištěnost je tedy podhodnocována nedostatečným pojištěním majetku.

Společnosti, u kterých je možné sjednat pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel) dle stavu k 31. 12. 2011 jsou uvedeny v příloze 1 (včetně seznamu pojistitelných rizik).

Živelní události v ČR a s nimi spojená pojistná plnění:

1997 – povodně a záplavy na Moravě (vyplaceno Kč 9,7 mld.),
 2002 – povodně a záplavy v Čechách (vyplaceno Kč 33 mld.),
 2006 – tíha sněhu (škoda Kč 2,5 mld.), 100letá voda na Dyji (vyplaceno Kč 1,1 mld.),
 2007 – orkán Kyrill (vyplaceno Kč 2,25 mld.),
 2008 – vichřice Emma (celková škoda Kč 1,24 mld.),
 2009 – povodně a záplavy na Opavsku, Olomoucku a v Jižních Čechách (výše škod Kč 1,8 mld.),
 2010 – sněhová kalamita Daisy (výše škod Kč 1,1 mld.), povodně na území Moravy a Severních Čech (výše škod Kč 3,7 mld.), krupobití v Praze (výše škod Kč 4,6 mld.),
 2011 – vichřice, blesky a přívalové deště.

5.7.1 Poměrové ukazatele pro pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel)

Pro lepší názornost, jakým způsobem se vyvíjí pojistný trh ČR v oblasti pojištění nemovitostí, poslouží níže uvedené makroekonomické ukazatele předepsaného pojistného, HDP, počtu obyvatel ČR a průměrné mzdy. Na základě těchto údajů je dopočítáno pojistné na obyvatele, pojistné na obyvatele k průměrné mzdě a podíl pojistného na HDP. Tyto ukazatele uvádí tabulky 38–43.

5.7.1.1 Pojistné na obyvatele

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	1 937 683	2 031 845	2 118 078	2 261 283	2 416 834	2 509 711	2 561 935	2 641 372
Počet obyvatel ČR	10 206 923	10 234 092	10 266 646	10 322 689	10 429 692	10 491 492	10 517 247	10 496 672
Pojistné na obyvatele (Kč)	190	199	206	219	232	239	244	252
Meziroční růst (%)	5,83*	4,58	3,91	6,18	5,78	3,23	1,84	3,30

*Údaje pro rok 2003: předepsané pojistné Kč 1 829 986 tis., počet obyvatel 10 201 651, pojistné na obyvatele Kč 179.

Tabulka 38: Pojištění domácnosti

Zdroj: výroční zprávy ČAP, statistiky ČSÚ

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	2 717 291	2 930 296	3 135 761	3 438 626	3 703 609	3 943 743	4 208 507	4 463 184
Počet obyvatel ČR	10 206 923	10 234 092	10 266 646	10 322 689	10 429 692	10 491 492	10 517 247	10 496 672
Pojistné na obyvatele (Kč)	266	286	305	333	355	376	400	425
Meziroční růst (%)	15,21*	7,55	6,67	9,06	6,60	5,86	6,45	6,26

*Údaje pro rok 2003: předepsané pojistné Kč 2 357 351 tis., počet obyvatel 10 201 651, pojistné na obyvatele Kč 231.

Tabulka 39: Pojištění budov a staveb (obyvatel)

Zdroj: výroční zprávy ČAP, statistiky ČSÚ

Prakticky každý člověk je spojen s nějakou domácností, proto se pojištění domácnosti týká všeho obyvatelstva. Ukazatel pojistného na obyvatele, který odráží úroveň pojistného trhu, se pro pojištění domácnosti v letech 2004–2011 mírně zvyšuje od částky 190 Kč/obyv. až k částce 252 Kč/obyv. U pojištění budov a staveb (obyvatel) nabývá ukazatel pojistného na obyvatele ve sledovaných letech částek od 266 Kč/obyv. až k 425 Kč/obyv. V obou případech se jedná o poměrně nízké částky pojistného za rok vzhledem k počtu obyvatel. Tento stav odráží i již zmíněný problém podpojištění majetku.

5.7.1.2 Pojistné na obyvatele k průměrné mzdě

Ukazatel pojistného na obyvatele k průměrné mzdě nabývá jak u pojištění domácnosti, tak u pojištění budov a staveb nevýznamných hodnot okolo 0,10 %. Situace je patrná z níže uvedené tabulky 40 a 41, jež uvádí hodnoty pojistného na obyvatele k průměrné mzdě pro jednotlivé druhy pojištění.

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pojistné na obyvatele (Kč)	189,84	198,54	206,31	219,06	231,73	239,21	243,59	251,43
Roční průměrná mzda (tis. Kč)	247	260	275	295	316	320	323	308
Pojistné na obyvatele k průměrné mzdě (%)	0,08	0,08	0,08	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08

Tabulka 40: Pojištění domácností

Zdroj: statistiky ČSÚ

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pojistné na obyvatele (Kč)	266,22	286,33	305,43	333,11	355,10	375,90	400,15	424,84
Roční průměrná mzda (tis. Kč)	247	260	275	295	316	320	323	308
Pojistné na obyvatele k průměrné mzdě (%)	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12	0,14

Tabulka 41: Pojištění budov a staveb (obyvatel)

Zdroj: statistiky ČSÚ

5.7.1.3 Podíl pojistného na HDP

Podíl pojistného na HDP pro pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel) uvádí tabulky 42 a 43.

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	1 937 683	2 031 845	2 118 078	2 261 283	2 416 834	2 509 711	2 561 935	2 641 372
HDP (mld. Kč)	2 929,2	3 116,1	3 352,6	3 662,6	3 848,4	3 759,0	3 799,5	3 841,4
Podíl pojistného na HDP (%)	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06	0,07	0,07	0,07

Tabulka 42: Pojištění domácností

Zdroj: výroční zprávy ČAP, statistiky ČSÚ

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	2 717 291	2 930 296	3 135 761	3 438 626	3 703 609	3 943 743	4 208 507	4 463 184
HDP (mld. Kč)	2 929,2	3 116,1	3 352,6	3 662,6	3 848,4	3 759,0	3 799,5	3 841,4
Podíl pojistného na HDP (%)	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,12

Tabulka 43: Pojištění budov a staveb (obyvatel)

Zdroj: výroční zprávy ČAP, statistiky ČSÚ

Ukazatel podílu pojistného na HDP nabývá v letech 2004–2011 u pojištění domácnosti hodnot zejména 0,07 % (s drobnou odchylkou pro roky 2006, 2007 a 2008, kdy nabývá hodnoty 0,06 %) a u pojištění budov a staveb (obyvatel) vykazuje ve sledovaných letech hodnoty od 0,09 % až 0,12 %. Jedná se opět o nevýznamné hodnoty, které jsou vykazovány pro tato pojištění.

5.7.2 Srovnání pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel) dle vybraných ukazatelů

5.7.2.1 Ukazatele pojištění domácnosti

Následující tabulka 44 uvádí přehled vybraných ukazatelů, které znázorňují vývoj v oblasti pojištění domácnosti.

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	1 937 683	2 031 845	2 118 078	2 261 283	2 416 834	2 509 711	2 561 935	2 641 372
Meziroční vývoj předepsaného pojistného (%)	5,89*	4,86	4,24	6,76	6,88	3,84	2,08	3,10
Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	615 466	557 173	607 480	558 350	570 869	719 795	858 652	648 489
Kmenové pojistné z daného pojištění ze smluv platných k 31. 12. (tis. Kč)	2 073 493	2 170 005	2 172 772	2 384 386	2 486 465	2 627 169	2 747 020	2 848 668
Kmeny - počet pojistných smluv s daným pojištěním k 31. 12. (ks)	1 774 774	1 782 437	1 806 540	1 961 527	1 988 977	2 062 370	2 101 479	2 126 020
Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	72 314	67 652	67 062	62 652	55 668	63 691	72 943	60 041
Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	5 650	4 311	4 792	5 696	6 109	8 266	12 044	11 024

*Předepsané pojistné pro rok 2003 činilo Kč 1 829 986 tis.

Tabulka 44: Pojištění domácností
Zdroj: výroční zprávy ČAP

Na základě uvedených ukazatelů v tabulce 44 a počtu domácností v ČR v tabulce 45 jsou vyhodnoceny další ukazatele uvedené v tabulce 46 (průměrné pojistné pojištění domácnosti) a v tabulce 47 (průměrné pojistné plnění na 1 pojistnou událost). Průměrné pojistné, které domácnosti ročně vydávají na zabezpečení před možnými riziky, se v letech 2004–2011 pohybuje v částkách Kč 1 169 až Kč 1 340. Vyplacená pojistná plnění se v daných letech v průměru zvyšovala až na částku Kč 11 722 na jednu pojistnou událost v roce 2010, přičemž v roce 2011 průměrné pojistné plnění kleslo na částku Kč 10 801.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
x	4 012 695	4 027 670	4 043 341	4 081 852	4 116 364	4 149 665	4 180 620

Tabulka 45: Počet domácností celkem v ČR
Zdroj: statistiky ČSÚ

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1 169	1 218	1 203	1 216	1 251	1 274	1 307	1 340

Tabulka 46: Průměrné pojistné pojištění domácnosti (Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
8 511	8 236	9 059	8 912	10 255	11 302	11 772	10 801

Tabulka 47: Průměrné pojistné plnění na 1 pojistnou událost (Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
X	44,42%	44,85%	48,51%	48,73%	50,10%	50,64%	50,85%

Tabulka 48: Vývoj propojištěnosti pojištění domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 48 informuje o vývoji propojištěnosti pojištění domácnosti. Je zřejmé, že propojištěnost v průběhu let roste a nabývá hodnoty téměř 51 % v roce 2011, což znamená, že polovina domácností ČR je zabezpečena proti možným rizikovým událostem.

5.7.2.2 Ukazatele pojištění budov a staveb (obyvatel)

Vývoj vybraných ukazatelů pro pojištění budov a staveb (obyvatel) znázorňuje níže uvedená tabulka 49.

Ukazatel (Jednotky)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Předepsané pojistné (tis. Kč)	2 717 291	2 930 296	3 135 761	3 438 626	3 703 609	3 943 742	4 208 507	4 463 184
Meziroční vývoj předepsaného pojistného (%)	15,27*	7,84	7,01	9,66	7,71	6,48	6,71	6,05
Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)	1 149 176	1 025 531	2 449 963	1 600 142	1 450 322	1 978 035	2 923 399	1 741 896
Kmenové pojistné z daného pojištění ze smluv platných k 31. 12. (tis. Kč)	2 872 937	3 153 975	3 264 824	3 659 416	3 938 061	4 284 238	4 526 411	4 802 913
Kmeny - počet pojistných smluv s daným pojištěním k 31. 12. (ks)	1 583 302	1 653 176	1 716 227	1 882 882	1 939 381	1 990 846	2 077 205	2 099 976
Počet vyřízených pojistných událostí (ks)	60 070	61 513	122 534	106 231	76 332	79 339	113 152	212 555
Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)	4 882	5 627	6 179	6 519	8 023	8 901	16 541	17 520

*Předepsané pojistné pro rok 2003 činilo Kč 2 357 351 tis.

Tabulka 49: Pojištění budov a staveb (obyvatel)

Zdroj: výroční zprávy ČAP

Obdobně jako u pojištění domácnosti bylo i u pojištění budov a staveb (obyvatel) použito zmíněných ukazatelů ke kalkulaci průměrného pojistného a průměrného pojistného plnění na jednu pojistnou událost, které znázorňují následující tabulky 50 a 51.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1 815	1 908	1 903	1 944	2 031	2 152	2 179	2 288

Tabulka 50: Průměrné pojistné pojištění budov a staveb (Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
19 131	16 672	19 995	15 063	19 001	24 932	25 836	8 195

Tabulka 51: Průměrné pojistné plnění na 1 pojistnou událost (Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

Propojištěnost pojištění budov a staveb (obyvatel) nelze v současné době přesně určit vzhledem k nerozlišování statistických údajů týkajících se pojištění domů a bytů. Z výše uvedených základních údajů se zjišťují ukazatele, které slouží k ohodnocení škodního průběhu. Následující tabulky 52 a 53

znázorňují vývoj škodní frekvence ve sledovaných letech 2004–2011, která slouží k výpočtu velikosti rizikového netto pojistného pro další období. Výraznější změny v hodnotě škodní frekvence je dosahováno u pojištění budov a staveb (obyvatel) v roce 2011, a to v závislosti na počtu živelních událostí, díky kterým bylo hlášeno více než 230 tis. pojistných událostí.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0,044	0,040	0,040	0,035	0,031	0,035	0,040	0,033

Tabulka 52: Škodní frekvence pojištění domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování

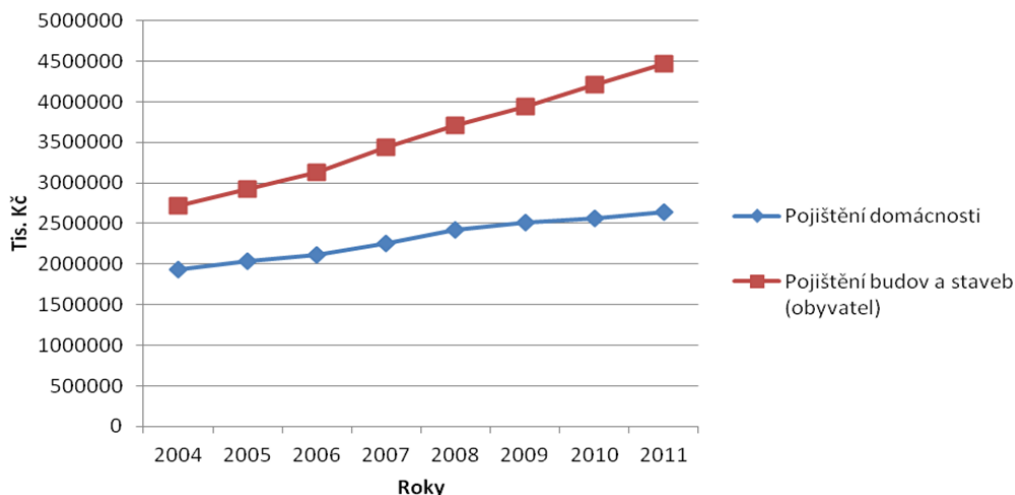
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0,041	0,041	0,075	0,060	0,043	0,044	0,062	0,110

Tabulka 53: Škodní frekvence pojištění budov a staveb

Zdroj: vlastní zpracování

5.7.3 Vývoj ukazatelů u pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel)

Uvedené obrázky 90–96 znázorňují vývoje jednotlivých vybraných ukazatelů u pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel) v letech 2004–2011.

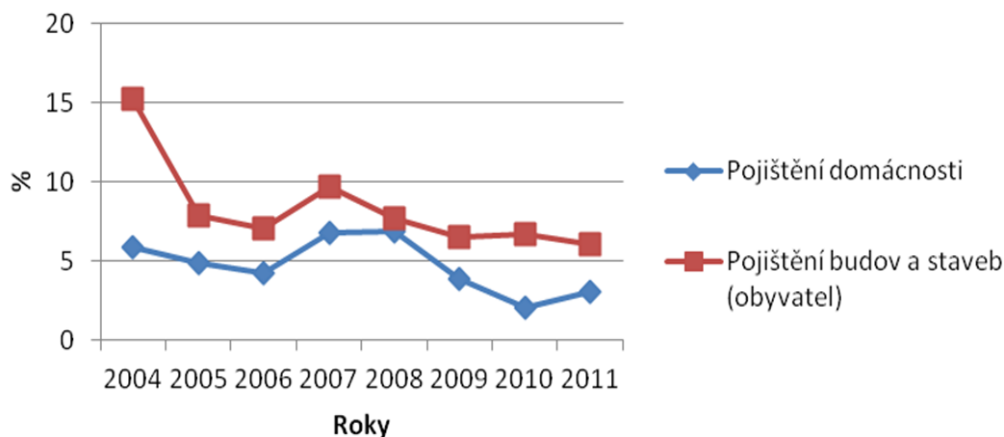
Obrázek 90: Vývoj předepsaného pojistného (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

Vývoj předepsaného pojistného za sledované období zobrazuje obrázek 90. V rámci pojištění budov a staveb (obyvatel) je ve sledovaném období let 2004–2011 znatelný výraznější růst předepsaného pojistného oproti pojištění domácnosti. Předepsané pojistné pojištění budov a staveb (obyvatel) narůstalo v průměru meziročně o 8,34 % a předepsané pojistné pojištění domácnosti narůstalo v průměru meziročně o 4,71 %. Podnět ke sjednávání pojištění nemovitostí daly zřejmě živelní události roku 2006 zmíněné v dalším textu. Souhrnně lze tedy za pojištění majetku obyvatelstva říci, že se ve sledovaných letech hodnota předepsaného pojistného rostla. Pojištění majetku udržuje významný podíl na celkovém objemu předepsaného pojistného neživotního pojištění. Hodnota majetku obyvatel vyjádřená v nominálních cenách⁹ nepochybně roste. Důsledkem je poté tzv. podpojištění majetku, tedy nedostatečné krytí v případě nastání pojistné události. Pokud hodnota majetku poroste ročně o míru inflace, vzroste pak za 8–10 let¹⁰ o určitou částku, o kterou bude majetek podpojištěn.

⁹ Ceny bez očištění o inflaci, které jsou podstatné pro pojištění.

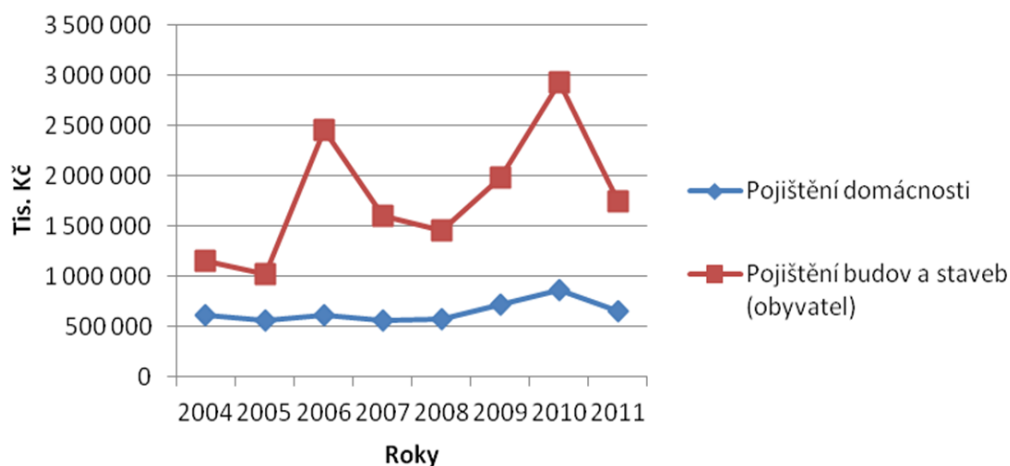
¹⁰ Průměrná délka trvání pojištění, kterou uvádí statistiky pojišťoven.

Obrázek 91: Meziroční vývoj předepsaného pojistného (%)

Zdroj: vlastní dle údajů ČAP

Obrázek 91 uvádí meziroční vývoj předepsaného pojistného, který u sledovaných druhů pojištění vykazuje zhruba obdobný vývoj. Jak vyplývá i z uvedených tabulek 44 a 49, u obou druhů pojištění dochází meziročně k nárůstu předepsaného pojistného, přičemž tempo růstu se v případě pojištění domácnosti v posledních letech zpomalovalo, ale v roce 2011 došlo k jeho oživení. Naopak pro pojištění budov a staveb bylo v roce 2010 zaznamenáno oživení tempa růstu, ale v roce 2011 došlo opět k jeho zpomalení. Lidé si zřejmě začali uvědomovat rizika spojená s živelními událostmi, které se objevují, a pojišťují své nemovitosti. Na nárůstu předepsaného pojistného se podílí i fakt, že novostavby financované hypotékou musí být pojištěny. Roky 2009 a 2010 tedy představují pro pojištění domácnosti významnější zpomalení tempa růstu předepsaného pojistného oproti pojištění budov a staveb (obyvatel). Ovšem v roce 2011 došlo k vyššímu meziročnímu nárůstu předepsaného pojistného.

Obrázek 92: Vyplacené pojistné plnění (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

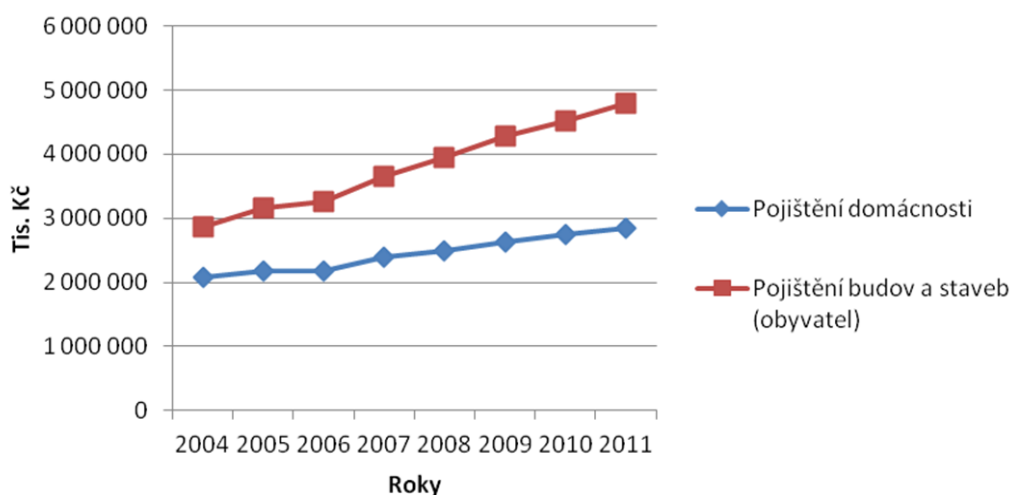
Výše znázorněný obrázek 92 zachycuje vývoj vyplacených pojistných plnění spjatých s likvidovanými pojistnými událostmi mezi lety 2004–2011.

V roce 2006 výrazně vzrostl objem nákladů na pojistná plnění u pojištění budov a staveb (obyvatel), a to především v první polovině roku díky vysokému nárůstu počtu kalamitních škod způsobených

povodněmi, vichřicemi a tíhou sněhu. I přes tyto ztrátové okolnosti vykazovaly pojišťovny pozitivní hospodářské výsledky.

V reakci na tento stav byla u pojištění majetku uskutečňována preventivní opatření proti možnému opakování živelních škod v pojištění občanů. Takovými opatřeními je například zvýšení sazeb pojistného a spoluúčastí, zpřísnění posuzování rizika, důsledné upisování podle povodňových zón, vypovídání pojištění s extrémními riziky povodně z pojistného kmene. Například v pojištění domácnosti je po zkušenostech s povodněmi možné sjednat pojištění ve všech oblastech s vyloučením rizika povodní.

V následujících letech 2007 a 2008 je patrný klesající trend v objemu vyplacených pojistných plnění. V roce 2009 v důsledku nastalých živelních událostí (povodně a záplavy v Čechách a na Moravě) narostl objem vyplacených pojistných plnění na hodnotu Kč 2,7 mld. v součtu za oba druhy pojištění. Rok 2010 přinesl další události v podobě sněhové kalamity, povodní a krupobití, na základě kterých byla vyplacena extrémní pojistná plnění za téměř Kč 4 mld. Při srovnání s rokem 2010 se v roce 2011 vyskytovaly kalamitní události mnohem méně, i když se tento rok vyznačoval zejména bouřkami, tedy údery blesku, krupobitím a vichřicemi. Vyplacená pojistná plnění v roce 2011 činila Kč 2,4 mld.

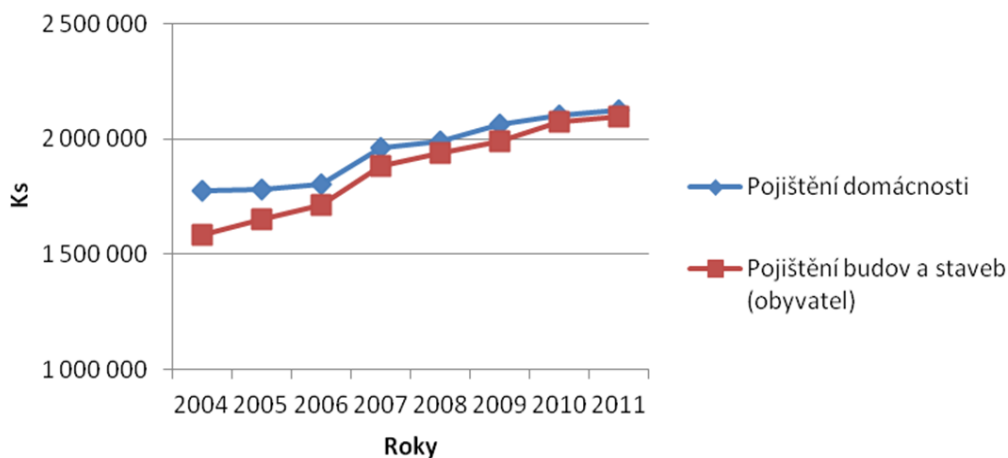

Obrázek 93: Kmenové pojistné z daného pojištění ze smluv platných k 31. 12. (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

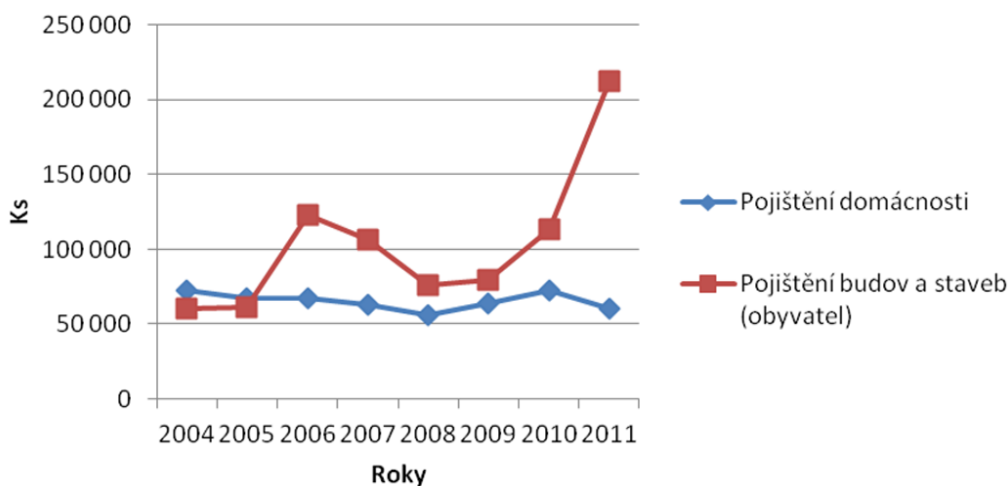
Údaje o kmenovém pojistném pro oba druhy pojištění uvádí obrázek 93. S pojištěním budov a staveb (obyvatel) je spojeno vyšší průměrné pojistné vzhledem k vyšším škodám, ke kterým může na nemovitostech dojít. U pojištění majetku je třeba řešit zastaralé pojistné smlouvy (podpojištění), které mají vliv na výši průměrného pojistného.

Z následujícího obrázku 94 znázorňujícího ukazatel kmenů pojistných smluv vyplývá, že pojištění domácnosti i pojištění budov a staveb (obyvatel) vykazují zejména v posledních letech zhruba stejné počty pojistných smluv v kmeni. V posledních letech sice vzrostl meziročně počet smluv u obou typů pojištění, ovšem výše pojistného neroste rovnoměrně s počtem sjednaných smluv. Na této situaci se podílí i makléři, kteří s ohledem na konkurenční produkty tlačí pojistné na minimum, čímž ale nijak neprospívají klientovi v případě nastání pojistné události.

Obrázek 94: Kmeny – počet pojistných smluv s daným pojištěním k 31. 12. (ks)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

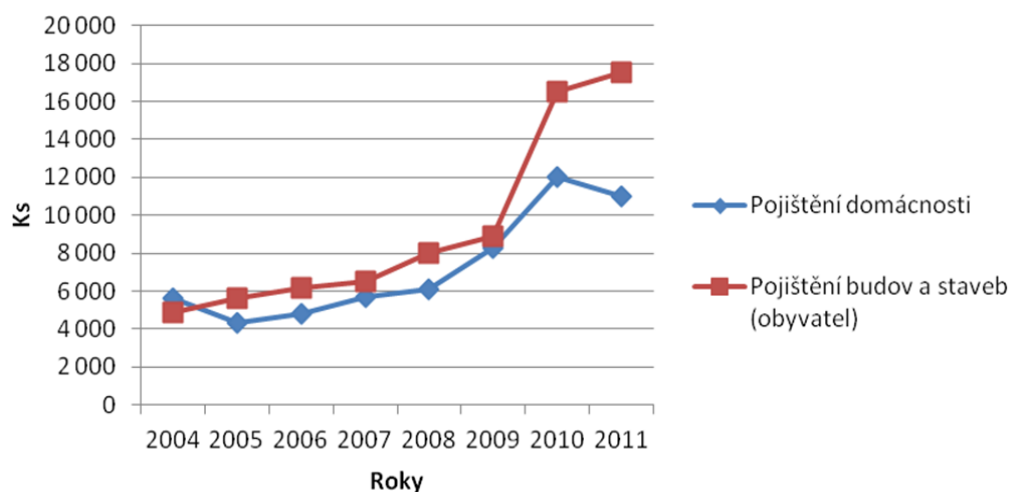
Obrázek 95: Počet vyřízených pojistných událostí (ks)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

Obrázek 95 vyobrazuje počty pojistných událostí vyřízených během jednotlivých let. Výrazný počet vyřízených pojistných událostí spojený s výplatou pojistného plnění je spjat s rokem 2006, 2007 a 2010, kdy byly likvidovány škody z již zmíněných pojistných událostí v souvislosti s nastalými kalamitami (povodně, orkán Kyrill či sněhové kalamity). Rekordní počet vyřízených událostí v pojištění budov a staveb (obyvatelstva) byl vyřízen v roce 2011, a to konkrétně 212 555 událostí.

V každém roce se ovšem objevují nevyřízené pojistné události, jejichž počty znázorňuje následující obrázek 96. Lze konstatovat, že v průběhu sledovaného období narůstá počet nevyřízených pojistných událostí v jednotlivých letech pro oba druhy pojištění až do roku 2010. U pojištění domácnosti dochází v roce 2011 k poklesu počtu nevyřízených pojistných událostí oproti roku 2010, zatímco u pojištění budov a staveb (obyvatel) narostl počet nevyřízených pojistných událostí

na závratných 17 520 událostí (tento stav je pochopitelný vzhledem k celkovému počtu nastalých pojistných událostí).

Obrázek 96: Počet nevyřízených pojistných událostí (ks)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČAP

I přesto, že pojištění budov a staveb (obyvatel) i pojištění domácnosti vykazuje ve sledovaných letech 2004 až 2011 meziroční růst předepsaného pojistného, představují z makroekonomického hlediska nevýznamné hodnoty podílu pojistného na HDP, pojistného na obyvatele a pojistného k průměrné mzdě. Dle diskuse vedené v ČAP dochází k podceňování rizik (nepojištění majetku), nesprávnému chápání pojistných produktů ze strany obyvatelstva a podpojištění majetku, které je třeba řešit v souvislosti se zastaralými pojistnými smlouvami. I přes tyto nedostatky je dosahováno významných hodnot propojištěnosti. Ve srovnání s EU je ČR v oblasti neživotního pojištění, resp. pojištění majetku, na vyšší úrovni propojištěnosti oproti stavu v životním pojištění.

Závěry

V roce 2009 se na trhu otevřel prostor pro menší pojistitele. Docházelo a dochází k dekoncentraci trhu a všichni hráči stabilizují své pozice. Ostrá konkurence v neživotním pojištění vede ke snižování ceny pojistného. Což se projevuje, zejména v neživotním pojištění, kde snižování sazeb podvazuje růst tržeb z pojistného.

Z analýzy vyplývá, že hospodářská recese poznamenala pojistný trh na straně předepsaného pojistného jen nevýznamně. Nedošlo k žádným zásadním propadům a trh se jeví jako stabilní s růstovou tendencí.

Pro analýzu pojistného trhu za rok 2011 je zásadní změna výkaznictví ČAP u jednorázového pojistného životních pojištění a s tím související změna výkaznictví za ŽP v rámci pojištěních spojených s investičním fondem. Proto jsme v analýzách počítali s daty upravenými, aby nedošlo ke zkreslení údajů.

Rok 2011 jde tedy v kontextu zpomalení růstu celkového předepsaného pojistného a to o 0,69 procentního bodu oproti roku 2010. Na tomto zpomalení se hlavní měrou podílelo zpomalení trhu jednorázově placeného ŽP, které se meziročně snížilo o 2,72 %, dále rovněž i trh neživotního pojištění, který zpomalil o 1,36 % oproti roku 2010.

Jak se vyvíjely jednotlivé segmenty pojistných trhů byly dopodrobna zpracovány v jednotlivých subkapitolách tohoto výzkumu.

Seznam příloh

Příloha 1	I
-----------------	---

Příloha 1

Společnosti, u kterých je možné sjednat pojištění domácnosti a pojištění budov a staveb (obyvatel)¹¹:

- Allianz pojišťovna,
- AXA (Winterthur),
- Česká podnikatelská pojišťovna,
- Česká pojišťovna,
- ČSOB pojišťovna,
- Direct pojišťovna,
- Generali pojišťovna,
- Hasičská vzájemná pojišťovna,
- Kooperativa pojišťovna,
- MAXIMA pojišťovna,
- Slavia pojišťovna,
- Triglav pojišťovna,
- UNIQA pojišťovna,
- Victoria Volksbanken, pojišťovna,
- Wüstenrot.

Uvedené pojišťovny nabízí pojištění domácnosti (včetně pojištění rekreační domácnosti) a pojištění staveb (dokončených nebo nedokončených). Pojišťovny Triglav a Wüstenrot neposkytují v rámci pojištění domácnosti pojištění rekreační domácnosti.

Pojistitelná rizika v rámci pojištění domácnosti:

V rámci základního pojištění jsou pojišťována následující rizika:

- požár, výbuch a přímý úder blesku,
- pád letadla (popř. jeho části nebo nákladu),
- povodeň nebo záplava,
- vichřice či krupobití,
- sesuv půdy nebo sněhových lavin,
- pád stromů, stožárů či jiných předmětů,
- tíha sněhu a námraza,
- zemětřesení,
- voda vytékající z vodovodního zařízení,
- vandalismus,
- odcizení věcí krádeží vloupáním nebo loupeží.

Lze připojistit následující rizika:

¹¹ Stav k 31. 12. 2011

- rozbití skel,
- škody způsobené nepřímým bleskem,
- obsah chladících zařízení.

Pojistitelná rizika v rámci pojištění budov a staveb (obyvatel):

V rámci základního pojištění jsou pojišťována následující rizika:

- požár, výbuch a přímý úder blesku,
- pád letadla (popř. jeho části nebo nákladu),
- povodeň nebo záplava,
- vichřice či krupobití,
- sesuv půdy nebo sněhových lavin,
- zřícení skal nebo zemin,
- pád stromů, stožárů či jiných předmětů,
- tíha sněhu a námraza,
- zemětřesení,
- voda vytékající z vodovodního zařízení,
- kouř,
- vandalismus,
- odcizení věcí krádeží vloupáním nebo loupeží.

Lze připojistit následující rizika:

- rozbití skel,
- náraz dopravního prostředku.